

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ
ΑΝΘΩΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΔΙΑΝΟΥ

ΤΗ ΠΡΟΘΥΜΩ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΛΟΓΙΩΝ.

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ο ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ.

1874.

ΕΤΟΣ Α.—ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

- I ΑΠΟ ΖΑΚΥΝΘΟΥ εἰς ΑΘΗΝΑΣ, ὑπὸ Π. ΧΙΩΤΟΥ.
II Ὁ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ, (ΠΟΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ) ὑπὸ Κ. ΜΕΣΣΑΛΑ.
III Ὁ ΣΑΒΟΝΑΡΟΛΑΣ καὶ ὁ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ ΤΩΝ ΜΕΔΙΚΩΝ (Λ-
ΝΕΚΡΟΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ) ὑπὸ Χ.
IV ΕΠΙΣΤΟΛΗ Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΥ.
V ΕΡΩΣ καὶ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ.
VI ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.
VII Ὁ ΚΑΛΥΣ ΤΟΥ ΡΟΔΟΥ (ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ) ὑπὸ Ι. Σ. ΜΑ-
ΝΕΣΣΗ.
VIII ΕΓΧΩΡΙΑ ΛΣΤΕΙΑ.
IX ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΜΜΕΤΡΟΙ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΜΑΚΡΥ-
ΣΜΕΝΗΝ ΦΙΛΗΝ, ὑπὸ Α. ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΥ.—Τὸ ΚΥ-
ΚΝΕΙΟΝ ἈΣΜΑ τοῦ ΒΥΡΩΝΟΣ, ὑπὸ ***—ΔΙΣΕΠΤΑΣΤΙ-
ΧΟΝ ΠΕΤΡΑΡΧΟΥ ὑπὸ Χ. ΡΟΥΣΣΙΑΝΟΥ.—Ἡ ΚΡΥ-
ΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ ὑπὸ Α. ΜΑΡΤΖΩΚΗ.
X ΛΥΣΙΣ ΑἰΝΙΓΜΑΤΟΣ.

ΠΑΡΑΦΥΛΛΙΣ. ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΣΚΗΝΑΙ, μετάφρασις Γ.
Κ. ΣΦΗΚΑ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Πᾶν τὸ ἐν τῷ «Ζακυνθίῳ Ἀνθῶνι» καταχωριζόμενον πεζὸν τε καὶ ἔμμετρον ἐστὶν ἰδιοκτησία τοῦ συγγράφοντος, ἐπομένως εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται ἢ ἀνατύπωσις, αὐτοῦ ἄνευ προηγουμένης τοῦ συντάξαντος ἀδείας.

Αἰτοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἐὰν ἐβραδύναμεν τὴν ἐκδοσὶν τοῦ παρόντος φυλλαδίου, καίπερ τῆς βρα-
δύτητος ταύτης ἐξ αἰτίων ἀνεξαρτήτων τῆς ἡμετέρας θελήσεως προ-
εληούσης. Προσεχῶς ἐκδοθήσεται καὶ τὸ φυλλάδιον τοῦ Δεκεμβρίου.

Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ.

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ἈΝΘΩΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΓΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΓΑΣΙΑΝΟΥ.

ΕΤΟΣ Α΄.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1874

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Γ΄.

Π. ΧΙΩΤΟΥ

ΕΠΙ 15 ΗΜΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ
ΕΚ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΑΘΗΝΑΣ.

(Αυγούστου 9 ἕως 24 τοῦ ἔτους 1874).

∞∞

Α΄.

Ἀπόλλους.—Χ. Λουροῦτοι.—Γλαρίτσα.
Πάπας.—Ἐχινάδες.—Ἅγιος Σώ-
σιτης.—Μεσολόγγιον.

Ἐτελείωσεν ἡ τύπωσις τοῦ πρώτου τόμου τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰονίου Κράτους. Ἐκατὸν πενήκοντα ἀντίτυπα ἔπεμψα διὰ τοῦ Αὐστριακοῦ εἰς Πειραιᾶ, ἐγὼ δὲ ἠ-
τοιμάσθην νὰ μεταβῶ εἰς Ἀθήνας ὑπὸς
παρὰδῶτω πρὸς τὴν Κυβέρνησιν 100 ἀν-

τίτυπα, ὑποχρεωτικὴν συνδρομὴν. Πρῶ-
τον τῆς παρασκευῆς τῶν 9 Αυγούστου
1874, τὸ ἀτμόπλοιο τοῦ γύρου ἢ «Ἴρις»
ἐσφύριζεν ἐκ τοῦ λιμένος Ζακύνθου τὸ
τελευταῖον σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως. Εὐ-
θύς ἢ λέμβος μὲ ἐπεβίβασεν εἰς αὐτὸ
μετὰ τῆς συζύγου μου Θερεσίας. Διερ-
χόμενος τὸ κατάστρωμα τῆς πλώρας, ἵνα
καταβῶ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς β΄ θέσεως,
ἐσκόνταπτον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἦθελον συν-
τριφθῆ εἰς σωρὺς ἐπίπλων, σχοινίων, κι-
βωτίων, ἐμπορευμάτων, σρωμάτων, σκευ-
ῶν, ἀγγείων, βραβείων, ἀλύσεων, ἀτινα
φύρδην μίγδην ἐσωρεύοντο καὶ ἐδυσκό-
λευον τὴν διάβασιν. Ἐνταῦθα ἠκούοντο
φωναὶ ἐπιβιτῶν ἀποχαιρετῶντων τοῦς
οἰκείους, παρακελεύσεις Ἀλθανόφωνοι καὶ
ταρχώδεις δὲξυθύμων ναυτῶν ἀνεβοκα-
τεβαζόντων τὰ ἐπιπλα, κτύποι καὶ κρό-
τοι ἀλύσεων τῆς ἀνασυρομένης ἀγκύρας.
Ὁ καπνὸς ἐξήρχετο πυκνὸς ἐκ τῆς με-

γάλης καπνοδόχης, έπεσκοτίζε τους όφθαλμούς, διέδιδε δυσωδίαν. Έπατάγει κινουμένη ή μηχανή, έπληττον αί θαλασίδες, έσύριζον οί σωλήνες μεταφέροντες τόν άτμόν, έσκαλεύοντο οί στρόφιγγες, έκνωφόρον οί τροχοί, περιστρέφοντο οί κύλινδροι, άνεκόχλαζον οί βράζοντες κάκκαβοι, άνεπλέγοντο οί άνθρακες. Κατάμαυροι ώς δαίμονες είς άδην, χωρίς ύποκάμισον, με μόνον τó βρακίον, γυμνόποδες, έξυπόλητοι, γάζοντες ιδρώτα, έφάνοντο οί βίπτοντες τά κάρβουνα με τά σιδηρά πτυρία, και άναφλέγοντες τήν κίμινον. Έάν τά άτμόπλοια ύπάρχον είς τούς χρόνους του δάντου, ό ποιητής τής κολάσεως θεβαίως άλλαχού δέν ήθελεν έκλάβει τó σχεδιάσμα των περιγραφών άδου, Σχτανά και δαιμόνων, είμή εκ του έργαστηρίου τής άτμοπλοικής μηχανής. Ποικίλον δέ τó θέμα και άξιοπεριεργον καθίστων οί έπιβάται τής τρίτης θέσεως. Φουστανελοφόροι στρατιώται, χωρικοί στενοβράκκι, ρυπαροί βράκένδυτοι καλόγηροι, έργάται, οί μεν έξηπλωμένοι επί λιάρας, οί δέ όρθιοι, συνωμίλου, εκάγγαζον, ήλάλαζον, εκάπνιζον, έμάσσων, έπινον, έγέλων. Τó κροντήρι είς τó πλάγι, τó ποτήρι είς τó χέρι, έλαίκι, ψωμί, καρποί είς τήν ποδίαν, φουστάνελα, κκαλαμάναι, και φουστάνια γυναικών κυκλω καθημένων, ή εχσταζουσών κλαίοντα παιδία, ή μωρόνοντα, ή γελώντα, εύθυμον τήν συνοδίαν ένέφαινον. Τοσαύτην ποικιλίαν ένδυμάτων ήθών και όμιλιών σπανίως εύρίσκει τις είς τά Αύτριακά. Άπαντίαις είς τά Έλληνικά, και μάλιστα τά του περίπλου διά τάς πολλάς προσεγγίσεις, άπαντέ πάντοτε έπιβάτας πολυμόρφους τó ένδυμα, τά έθη, τó έπιτήδευμα, τó πνευμα, τήν φυσιογνωμίαν. Κατέβην είς τούς κοιτώνας τής ώρισμένης θέσεώς μου. Τυχών δέ κοίτην δι' έμε και τήν σύζυγον εύαερον, και άσφαλισθείς τήν κατοχήν αύτης πκρά του θαλαμηπόλου (καμερότου), όστις έτυχε και εύγενής τούς τρόπους κατά κλήν μοίραν, έπανήλθον είς

τό κατάστρωμα τής πρύμνης. Τουτό καθαρόν και εύκοσμον είχε τά χειρώδη καθίσματα, και κυκλοειδές άναπαυτήριον περι τó μέσον. Ένιζύθα οί έπιβάται άνδρες και γυναίκες κοσμιώτεροι, εύπρεπέστεροι και όμιλητικώτεροι τούς τρόπους άνήκον είς άνωτέρας τάξεις κοινωνικάς.

Τάς 6 άκριβώς άπεπλόμεν. Αύρα θαλάσσης πρωινή έδρούζε τόν δυσπόρητον κάσωνα του Αύγούστου. Δέν είχε βρέξει καθόλου έως τότε έν Ζακύνθω. Νέφη τινά άνεραίνοντο είς τόν όρίζοντα κατ' εκείνας τάς ήμέρας, οί πραγματευται τής σταφίδος, κατá κοινήν έκφρασιν των σταφιδοκτημόνων, οΐτινες φοβούνται εκ βροχής καταστροφήν του προΐόντος είς τά άλώνια. Γαλήνη και νηνεμία διετέλει κατ' όλον τόν διάπλου. Τó δίτροχον άτμόπλοιον ένεινείτο ακλόνητον και άτειστον. Διέτρεχεν επί τής θαλάσσης ώς άμαξζ σιδηροδρόμου, άτάραχος διαβαίνουσα έξωμαλυσμένης και ίσοπόρους σιδήρου γραμμάς έστρωμένης όδοϋ. Μόνος άφρός θαλάσσης παφλάζων άνεπήδα περι τούς τροχούς. Άπαντες οί έπιβάται εύθύμως διεπλόμεν. Ως δέ έμποροι, οί πλείονες συνεζήτουν περι ποσότητα, ποιότητα και τιμής σταφίδος, ώς διόρθωσιν και έλπίδα εύπορίας και θελιώσεως δημοσίου και ιδιώτου. Νκυτίαις και έμετός ούδένα παρηνώχλου, και αύται αί γυναίκες, αί τοσοϋτον ύποφέρουσαι ύπό δυσωδίας κκπνοϋ και ταραχής κυμάτων, εκράτου άνθοδέσμας είς τάς χείρας, περιφέροντο συγκρατούμεναι εκ του βραχίονος, έγέλων, επαιζον, έπαυλόγουν είς τούς κύκλους των. Μεταξύ αυτών διεκρίνοντο δύο Άγγλίδες, ή μεν πρεσβυτέρα, ή δέ νεωτέρα. Οί χρόνοι και τó ήθος ώμολόγουν άμφοτέρας, ότι παρήλθεν ή φαιδρότης τής νεότητος, χωρίς να σκολίσωσι τήν κεφαλήν με γαμήλιον στέφανον. Ξυνηαί, λευκοπρόσωποι, γαλανομάται έφάνοντο καθυπό θυγατέρες τής χιονοβολισμένης γενέθλης των. Ο Όδίνος, άρχαίος θεός τής γηραιάς Άλβι-

ώνης θεβαίως δέν ήθελε προτιμήσει λευκοτέρας να έχη είς τó χιονόκτιστον πλάτιον, του όποιου τά θέλητρα ψάλλονται είς τó καληδόνιον ποίημα του Όσσιαν. Η πρεσβυτέρα μονόγλωσσος, τήν πάτριον μεν φωνήν ώμίλει, αλλά περι σπουδαίων άει συνδιελέγετο. Η νεωτέρα έλάλει Γαλλιστί και εξεφράζετο Έλληνιστί, αλλά τó τραχύ τής Άγγλικής προφοράς εκκακοποιεί τó ήχηρόν τής Γαλλικής και τó εύτροπον τής Έλληνικής. Έκράτου άνά χείρας περιηγητικήν βίβλον Έλλάδος και Τουρκίας άγγλιστί, έφωδιασμένην με χάρτας γεωικούς και σκηνογραφικούς μεσογείων και παρχίων τής Έλλάδος. Αφού έβρίπτον βλέμμα κατá τάς περιπλεγμένας παρχίας, άμέσως έθεώρουν τόν χάρτην, άνεδίρων τάς σελίδας, και άνεγίνωσκον τά γραφόμενα έν τω περιηγητικώ. Έγώ έλαβον μαζή μου τó Γαλλιστί όδοιπορικόν τής Έλλάδος ύπό του Γερμανου Αρδενχόθεν. Καίτοι αύτό γεγραμμένον κατá τά πρώτα έτη τής εκσιλείας του Όθωνος, ακριβολογεί όμως τής Πελοποννήσου τοποθεσίας και λειψνα τής αρχαιότητα και του μεσαιώνος, και διαμνημονεύει τά έγχώρια επί Φραγκοκρατίας. Ως λίαν έπίσημον είς τάς ιστορικάς μελέτας μου και παρατηρήσεις είχον και τó Esatta notizia del Peloponneso volgarmente penisola della Morea divisa in otto provincie, descritte geograficamente ed acquistate dalla serenissima Repubblica di Venetia nell' anno 1684. Τó σπανιότατον τούτο βιβλίον περι των έν Πελοποννήσφ κατακτήσεων τής Βενετίας και γεωγραφικής και διοικητικής διαιρέσεως, τυπωθέν τω 1687, εύρον είς τά παλαιοπωλεία τής Βενετίας. Περιέχει χάρτας τοπογραφικούς και χαλκογραφίας όλων των Πελοποννησιακών φρουρίων και των στρατοπέδων Χριστιανών και Τούρκων, ώς έπολέμου τότε. Έκθέτει προς τούτοις στατιστικήν πολυκνηρωπίας, περιουσίας εισοδημάτων και πολιτικής καταστάσεως πόλεων και χωρίων του Μω-

ρέως, ώς έλέγετο χυδαίστι ή Πελοπόννησος κατ' εκείνην τήν έποχήν. Διό χρησιμεύει είς τόν σπουδαίον περιηγητήν, όπως παραθέτη τά παρόντα με τά παλαιότερα, και δικμετρή τήν πρόδον τής έλευθερωμένης Έλλάδος προς τήν ποτá ύποδουλωμένην.

Έπλησιάζομεν τάς ακτάς τής Ηλείας, και έβλέπομεν τó φρούριον Χλουμουτσι άλλοτε καλούμενον Τορνέζε και Belder. Ως ύψύμενον επί λόφου, άνεβλέπομεν πυργώματα και τείχη τριγωνικού σχήματος. Έρείπια και έγκρημίσματα τά πλείονα έφάνοντο, και μάλιστα διά τόν σεισμόν τής 14 Οκτωβρίου του παρελθόντος 1873. Αύτός εκλόνησε όλα τά μεταξύ Ηλίδος και Ζακύνθου παρχία, και κατέστρεψεν όλόκληρα χωρία και κωμοπόλεις είς τά πέριξ, και μάλιστα τó Βαρθαλαμειον Ηλείας και Γαϊτάνιον Ζακύνθου. Η ζημία των έγκατοίκων ύπελογίσθη είς πολλές χιλιάδας δρχμών. Αυπούμεθα, ότι όλίγα βοηθήματα έξ άζημιώτων μερών του Βασιλείου έστάλησαν είς Ζάκυνθον. Μηδαιμνά τοιαύτα έφάνησαν προς τοσαύτα χρήματα, τροφάς, σανίδας, κεραμίδια και άλλα χειρώδη, τά όποια συνεισέφερεν ή μικρά Ζάκυνθος κατá τούς μεγάλους σεισμούς Κεφαλληνίας, Αευκίδος, Κορίνθου, Γαλαξιδίου. Πλήν τής γενναίας βοηθείας των Κερκυραίων, δι' ήν συνήργησεν ό εκει Άρχιεπίσκοπος Χαριάτης, ό τοσοϋτο τó όνομα των πολιτών Ζακυνθίων εύφημών, και τής μετρίως βοηθείας του δήμου Ακμίας και τής Έλληνικής Κυβερνήσεως, ούδέν παρ' άλλων μερών έπρόφθασε τήν νησόν μας ένω τοσοϋτον έπαθεν ή πόλις και τά χωρία Γαϊτάνιον, Μπανάτον, Άγιος Κήρυκος και τά λοιπά. Ως κοινά αί συμπάθειαι και τά άτυχήματα μεταξύ λαών και μάλιστα όμογενών, κοινάς και άμοιβαίως πρέπει να έχωσι συνδρομίας και βοηθήματα. Αναβλέπων δέ τó Χλουμουτσι, ένεθυμήτην τόν Πρίγγιπα τής Αχαΐας Βιλλάρδουινον. Αύτός εκτίσε τó φρούριον, δαπανήσας όλα τά εκκλησια-

στικά εισοδήματα επισκόπων, καλογήρων και μοναστηρίων του Πριγγιπάτου. Ἐπειδὴ δὲ οἱ αἰδεσιμώτατοι ἐκεῖνοι τὸν κατηράσθησαν εἰς ἐξολόθρευσιν δι' ἀφρισμοῦ τοῦ Πάπα, ὁ Πρίγγιψ ἔλαβεν ἀμέσως τὴν ἀφῆσιν τοῦ Πάπα, καὶ οὕτω Παπικὴ κατάρρα καὶ εὐλογία ἐφάνη ταυτοχρόνως νόσημα καὶ θεραπεία. Τὸ φρούριον Τορνέζε ἐπὶ τοῦ Μεσαιῶνος ἤκμαζεν εἰς ἐμπορίαν. Τὰ νομίσματα αὐτοῦ Τορνέζικα καλούμενα, ἐκυκλοφόρουσαν καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Παροιμία δὲ ἐξ αὐτῶν διεσώθη δημόδης περὶ τῶν κερδοφορούντων ἀνευ κόπου καὶ ἰδρώτος:

Τῶν παπάδων τὰ τορνέζα, τῆς μαῦς καὶ μωλανά, ταβερνῶρων καὶ τῶν στραπουλητάδων, εἶναι ξύλα καὶ ζωτιά.

Ἰσως τὰ τορνέζα ἔδωκαν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν εἰς τὰ λίθινα χρηματοφυλάκια, τρισινολόγους ἢ τορνεσιολόγους, ἀγγεῖον κεραμικὸν γνωστὸν καὶ πρὸ ἀρχαίους. Εἰς τὸ Βουρβωνικὸν μουσεῖον τῆς Νεαπόλεως εἶδον μεγάλην σωρείαν τοιοῦτων ἀγγείων ὁμοιοσχημῶν εὐρεθέντων ἐν Πουπλίτζι, καὶ ὁ ἐπιστάτης τοῦ μουσείου μοὶ ἔλεγε, sono servadanai, signore, ma senza pezzi (εἶναι τρισινολόγοι, Κύριε, ἀλλὰ χωρὶς παρὰν). Νῦν δὲ κατερημῶνται τὸ φρούριον καὶ καθημέραν καταπίπτει. Μετὰ χρόνους οὐδὲ ἔχνος ὁ ἀφήσῃ εἰς μνήμην τοῦλάχιστον, ὅτι καθ' ὅλον τὸν ὑπερἑλευθερίας ἀγῶνα ἐσώζοντο ἐντὸς χιλιᾶδες γυναικόπαιδα. Τριακόσιοι μαχηταὶ ὑπὸ τὸν Σισίνην καὶ τὸν Ζακύνθιον καπιτὰν Γεώργιον Σολωμὸν Γερακκρωτίων, ὑπερασπιζόμενοι αὐτὰ, ἀπέσβλον τὴν προτεινομένην παράδοσιν ὑπὸ Ἰβραήμου ἀποκλείσαντος; διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας, κακουχοῦμενοι καὶ ἀποθνήσκοντες ἀπὸ πείνων καὶ δίψαν, ἤνοιξαν τὰς πύλας καὶ ἐξῆλθον μετὰ τὴν σπάθην εἰς τὴν χεῖρα. Τότε πολλοὶ, μόλις ἔφθασαν εἰς τὰ πλοῖα πηγὰδιν καὶ ἔπιον νερόν, ἀμέσως ἔσκασαν. Ἀπάντες δὲ ἐξωγρίθησαν, καὶ ὁ Σολωμὸς μετ' αὐτῶν καὶ ὁ ἱερεὺς Καρυδάκης ἀλυσίδεται ἐφέρθησαν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἀπέθανον εἰς ἀγγαρῆας καὶ φυλακᾶς.

Ἀπομακρυνόμενοι ἀπὸ τὸ Χλουμοῦτσι, ἐπεράσαμεν τὸ ἀκρωτήριο Χελωνάτου Γλαρέντσας, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς Κυλλήνην ἢ Γλαρέντσαν. Πάραυτα μετ' ἤλθεν εἰς νοῦν ὁ Στράβων λέγων ὅτι ἦτο ἐνταῦθα τὸ ἐπίγειον τῶν Ἡλείων, καὶ ὅτι ἕως 120 σταδίων ἐκ τοῦ λιμένος ἀπέειχεν ἡ πόλις Κυλλήνη. Ἐξ αὐτῆς ἀρχηγὸς ἤρωσι τῶν Ἐπειῶν ὁ Ὄλιος συνεγράτευσεν εἰς Τρωάδα, καὶ ὁ Ὀμηρὸς λέγει ἐν τῷ καταλόγῳ,

«ὄγον Κυλλήνιον ἀρχὸν Ἐπειῶν.»

Ἀνεμέτρησα δὲ πόσῃ θὰ ἦτον ἡ πολυανθρωπία τῆς Ἑλλάδος ἀρχαίως, ἐὰν ἐκ μόνης ταύτης τῆς μικρᾶς Πελοποννησιακῆς χώρας, κατ' ἐκεῖνους τοὺς παναρχαίους χρόνους, ἑκατοστάδες ἤρωσι ἄνδρες συνεπλήρουσαν τὰς ἑκατὸν χιλιᾶδας μαχητῶν τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες μετὰ χίλια μιλιτοπάρχη πλοῖα διέβησαν εἰς τὴν Τρωάδα, καὶ ἐσφάζοντο πολεμοῦντες, διατί; διὰ τὸ κέρατον τοῦ Μεγελάου. Ἀλλ' ἐκ τοῦ κέρατου διάνοια καὶ ἀνδρεία τῆς Εὐρώπης ἀντετάχθη εἰς τὴν θάρβαρον Ἀσία, καὶ ἀνέλαμψε δόξα, ποίησις καὶ ἱστορία. Παράξενον τοῦτο; Ὁ Ἡρόδοτος ἀς μαρτυρήσῃ εἰς τὸ προοίμιον τῆς ἱστορίας του. Τὴν σήμερον δὲ ὅποια λειψανδρία τῆς Ἑλλάδος! Θὰ ἐπανελάβωμεν εἰς τὰ αἴτια. Τῆς ἀρχαίας πόλεως Κυλλήνης καὶ τῆς πλησίον κώμης, ὅπου ἦτον ὁ Ἀσκληπιῶς, ἔχουμαστὸν ἐλεφάντινον ξόανον τοῦ Κολώτου μαθητοῦ τοῦ Φειδίου, οὐδὲ ἔχνος φαίνεται. Παρατηρῶ τέλος εἰς τὴν περὶ ξοάνου μνεῖαν τοῦ Στράβωνος, ὅτι τῆς ἐλεφαντίνης ὄλης, δι' ἣν ἐφημιζόντο τὰ πολύτιμα ἀγάλματα Ὀλυμπίου Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς τοῦ Παρθενῶνος, οὐδὲν ἐλεφάντινον ἀριστούργημα τὴν σήμερον ἢ νέα τέχνη τῶν Κανόθων θησαυρίζει. Τὸ ἀτμόπλοιον διὰ τὰ ἀνάβραθα νερὰ δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσπλεύσῃ εἰς τὸν λιμένα Γλαρέντσας. Μικρὰ προκυμῆα νεόκτιστος καὶ ἐπὶ τῆς ἄκρας ἔχουσα φανὸν, ἀσφαλίζει τὸν λιμένα εἰς πλοῖα μετρίου μεγέθους. Βεβαίως ὁ νῦν λιμὴν δὲν εἶναι τὸ ἀρχαῖον ἐπίγει-

ον τῆς Ἡλείας. Οὕτε ἡ ἀκατάλληλος θέσις, οὕτε ἡ μάρτυρις τοῦ Στράβωνος ὅτι ἔκειτο μεταξύ Ἀράξου καὶ Χελωνάτου τοῦ δυσμικωτάτου ἀκρωτηρίου τῆς Πελοποννήσου τὸ ἐπιδοκιμάζουσιν. Ἰσως ἔκειτο προσβορειότερον τῆς Γλαρέντσας.

Κατὰ τὸν μεταίωνα ἡ πόλις Γλαρέντσα ὠκοδομήθη καὶ ὠχυρώθη. Πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου δουκάτου, ἦτο τὸ σημαντικώτατον ἐπίγειον καὶ ἐμπορεῖον τῆς Πελοποννήσου. Ἐνταῦθα ὁ ἐμπορικὸς οἶκος τῶν Ἀτσιαίουλων ἐκ Φλωρεντίας συνεκέντρονεν ἀπάσας τὰς κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Ῥωμανίᾳ. Συνίστατο ἡ εταιρία ἐκ πολλῶν κεφαλαιοῦχων Ἰταλῶν, ὧν ἐξείχον ὁ Νικόλαος Ἀτσιαίουλος. Διελκιδουτο εἰς πολλὰς πόλεις Ἑλλάδος, Ἰταλίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας, Σικελίας, Εὐρείου, Κρήτης, Ρόδου, Κύπρου. Κόρινθος, Ἄργος, Μονεμβασιά, Εὐρυππος, Ἀθήναι, Κυλλήνη, εἶχον τὰ ἐμπορικὰ πρακτορεῖα τῆς. Αὕτη εἶχε χρηματικὰς πράξεις, καὶ ἐδάνειζε πρίγγιπας καὶ δουκάς Πελοποννήσου καὶ Αὐτοκράτορας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Πεγαλότης σύγχρονος καὶ συνέμπορος τῆς εταιρίας, ἐν τῇ πρακτικῇ πραγματείᾳ (pratica della Mercatura) τοῦ Μεσαιῶνος, ἀπαριθμεῖ τὸ μέγα διαμετακομιζόμενον διὰ Γλαρέντσας ποσὸν πραγματειῶν Πελοποννήσου καὶ Ἀσσεως εἰς σιτηρὰ, καρποὺς, οἶνους, σταφίδας, μέταξαν, ἔλαιον, ἐλαίκα, τυρία, μαλλία καὶ ὑφάσματα λινὰ, ἐκμακερὰ καὶ μεταξωτά. Ἐκ Γλαρέντσας διηγεῖται ὅτι ἐξήγοντο θαμβοκερὰ διμίτια, ἐξάμιτια, σουκασία Ἀνδραειδῆς, Λαχενῶν, Πρινίτσης (Πετρινίτσης), Μανδρίων. Εὐφημίζει τὴν μεταξουργίαν Καλαμῶν, τὴν μεγάλην τότε φυτεῖαν μωρεῶν καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ἣτις δι' αὐτὴν ἐπωνομάσθη Μωρέας ὑπὸ τῶν Ἀατίνων κυρίων. Τὰ μεταξωτά Καλαμῶν ὑπερείχον τὰ ἀλλαχού κατασκευαζόμενα διὰ σιλιπνότητα, στερεότητα καὶ ποικιλοχρωμίαν. Καταλέγει τὰ ἰσότιμα, σταθμὰ, μέτρα, καλάμους, μόδια, λίτρας. Ἰπολογίζει τὰ ἐν χρῆσει νομίσματα ὑπερπέρρα, τορνέσια, κροταῖα

(σταυροφόρα), στερλίνα παραθέτων μετὰ ἰσοτιμύμενα ἐν Βενετίᾳ, Δυβρόντζιῳ, Στιβῶν, Ἐγρίππου, Κορίνθου, Πατρῶν, Ναυπλίου, Ἀθηνῶν. Καταγράφει τέλος τὰς ἐν Πάτραις, Ἀθήναις, Μονεμβασιά ἄσσοδσίας τῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν. Τοσάτη ἢ τότε ἐμπορικὴ ἀκμὴ τῆς Γλαρέντσας. Ἡ μὲν Νέθη ἢ νεωτέρα τῶν δύο Ἀγγλίδων, ἐπιδεικνύουσα πολυμάθειαν καὶ πατριὸν φιλοτιμίαν, ὑπεστήριζεν ὅτι δουκάτον καὶ πόλις Γλαρέντσα ἐπωνομάσθη ὑπὸ τοῦ δουκὸς Κλάρενς Ἀγγιλου σταυροφόρου. Ἐγὼ δὲ καίτοι ἀντέτεινον ὡς εἰς ἀδέσποτον παράδοσιν, εὐκρηστούμην εἰς τὴν γνώμην, στοχαζόμενος ὅτι ἔστιλθε λαμπρότερον τὸ τροπαιὸν τοῦ Ναυαρίνου, ἐπειδὴ παρελεύσθη πρὸς τὸν ναύαρχον Κόδριγκτων ὑπὸ τοῦ δουκὸς τοῦ Κλάρενς δευτεροτόκου Βασιλόπαιδος τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἀπογόνου τοῦ μεσαιωνικοῦ δουκὸς Γλαρέντσας.

Νῦν δὲ ἡ μεσαιωνικὴ πόλις Γλαρέντσα οὐδὲν μάρτυριον οἰκοδομῆς ἢ ἐμπορίας παρέχεται εἰς τὸν περιηγητὴν. Ἔως πενήτηντα εἰκάς εἶδον διεσπαρμένας μετὰ τερπνοτάτων περιβολίων καὶ δειροφύτων κήπων. Τινὲς αὐτῶν ἀνώγειοι καὶ χρωματισμένοι τοὺς τοίχους εὐκρηστοῦν τὴν ἀποψιν, κείμενοι ἐπὶ χλοοφόρων ὑψομάτων καὶ λοφίσκων. Μετ' ἐξέπληξεν ἡ μεγάλη ἔκτασις σταφιδῶν καὶ ἀμπελώνων. Ἰπὲρ τὰ τρία ἑκατομύρια σταφίδος ἤκουσα ὅτι ἐξάγονται ἐρέτος ἐντεῦθεν. Συμπεραίνω δ' ἐκ τούτου ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ἀκμὴ καὶ καταρτισμὸς πόλεως πελείας δὲν θὰ βραδύνη, ἐὰν τοσοῦτο ποσὸν σταφίδος πλουτίσῃ τοῦ νῦν ὀλίγους συνοίκους Γλαρέντσας. Βλέπων δὲ τὰς ἐνταῦθα ἀκτὰς, ἐνεθυμήθην ὅτι εἰς αὐτὰς οἱ συμπολιταὶ μου Ζακύνθιοι καὶ Κεφαλλῆνες ἀπέβησαν τὸ πρῶτον ἐνθεουσιῶντες, ἵνα ποτίσωσι μετὰ τὸ σῆμα τῶν τῆν δάφνην, ἣτις ἐβλάστησεν εἰς τοῦ Ἀλάα, εἰς Ζωητάδα, εἰς Φονάρι, εἰς Λάντσοι, εἰς Τριπολιτσᾶν, εἰς Ναόπλιον ὑπὲρ Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Εἰς τὸν αἰγιαλὸν τοῦτον ἔ-

λεγον πρὸς τινὰ συνταξιδιώτην μου τὸν καθηγητὴν Ἀθανάσιον Παπαγεωργίου, φθάσας μὲ τὸ πλοῖον τοῦ ὁ Κεφαλλῆν Ἀναστάσιος Φωκάς Θεοδωρίτος, κατεβίβασε τὴν Τουρκικὴν σημαίαν, καὶ ὕψωσε πρῶτος τὴν Ἑλληνικὴν κανονοβολήσας. Αὐτὸς ἔφερε τὸν κόμητα Ἀνδρέαν Μεταξῆν καὶ τοὺς ἄλλους συμπολίτας, οἵτινες ἐνωθέντες μετὰ τοῦ Βαπτιστοῦ Πέτα καὶ τῶν ἄλλων Ζακυνθίων κατήρτισαν τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν στρατόπεδον τακτικόν. Καθ' ἑσπέραν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἔβριπτον μίαν κανονίαν, προσήυχοντο οἱ παρακολουθοῦντες ἱερεῖς, ἐκτύπων στρατιωτικὰ τύμπανα, ἐτίθεντο φύλακες καὶ ἐφώναζον τὰς τακτικάς ὥρας, Ἄλεργα. Ἐγεύθημεν, σταθμεύοντες ἐπ' ὀλίγον, βοδάκινα νοσιμώτατα καὶ χειμωνικὰ γλυκῦτάτα, καὶ ἐλάβομεν λεμόνια μεγάλα, τὰ ὅποια λεμβοῦχοι οὐχὶ ἐλάσφημοι ὡς οἱ Ζακύνθιοι ἐκόμισαν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, ἵνα πωλήσωσι πρὸς τοὺς ἐπιβάτας.

Ἀνεπλόμεν ἀπὸ Γλαρέντας βορείως κατὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἄραξον ἢ Πάπα. Διεπεράσαμεν τὴν ἀπαντωμένην ἀπέναντι τῶν ἀκτῶν ἐρημόνησον, ἣν ὁ Στράβων σημειοῖ ἄνευ ὀνόματος, ὁ δὲ Ἀρδεγόβεν Ἅγιον Ἰωάννην. Ἐβλεπον τὸν κολπίσκον Κουνοπέλι, τὰς μακρόθεν ὑψηλὰς κορυφὰς τοῦ Ὠλένου ἢ Ζήρια. Μοὶ ἀνεφάνετο ἡ λιμνη Δύμη πρὸς τῷ Ἀράξῳ, καὶ ὅπισθεν ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Πάπα. Ἐκεῖθεν ἐφέροντο εἰς Ζάκυνθον αἱ τσιπουραὶ τοῦ Πάπα 15 καὶ 20 λιτρῶν ἐκάστη. Οἱ φηγάδες τῶν Ζακυνθίων ἐθεραπεύοντο περονίζοντες χονδρὰ τεμάχια ὀψιπροκρέκτος, καὶ ἐχόρταινον τηγανίζοντες μὲ βούτηρον τὰ μεγάλια αὐγοτάραχων. Ὁ κοιλιόδουλος Πέτρος Συγοῦρος Ἰταλογαλλοδιδάσκαλος ὁ μακαρίτης, εὐρρακίνοτο διηγούμενος, ὅτι τριβίβει εἰς τὴν κροατομανέστραν πάντοτε ἀντὶ τηροῦ αὐγοτάραχα τοῦ Πάπα καὶ τῆς Λογαροῦς. Ὁ λειχουδίαι!!! Διευθυνόμενοι προτοροειότερον κατὰ τὴν Σκύλλαν (κυνὸς) ἀκρωτήριον, ἐβλέπομεν τὰς Ἐχινάδας, καὶ παρεπλόμεν τὴν Ὀ-

ξείν. Τὸ πέλαγος αὐτῶν ἀπὸ Κεφαλληνίας μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ Ναυπακτίου κόλπου ἐδοξάσθη πρὸ τριῶν αἰῶνων μὲ τὴν ναυμαχίαν τῆς Νκυπάκτου. Τῷ 1574 Ὀκτωβρίου 6 κατεστράφη τὸ χιλιάμενον τοῦ Τούρκου Μεγάλου Κυρίου (gran Signor) ἀπὸ 250 κάτεργα, γαλέας καὶ φούστας. Βενετοὶ, Ἴσπανοὶ, Σικελιώται, Παπαλινοὶ, Μαλιέζοι, ἔχοντες γενικὸν στόλαρχον τὸν δὸν Ἰωάννην Αὐστρικὸν βασιλόπαιδα, ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς χριστιανωσύνης κατὰ τῆς θερμαρότητος. Μεταξὺ τῶν πολεμιστῶν, διερίθη ἡ ἀνδρία Κρητῶν, Κεφαλλήνων, Ζακυνθίων, Κερκυραίων. Ἐκ τῆς γαλέρας τῆς Κεφαλληνίας ὁ Ἰωάννης Γσιμάρας, ἰδὼν τὸν Μικραντώνιον πατέρα τοῦ φονευθέντος, μὲ πελέκει, μαχίρας καὶ ξίφη ἀνὰ χεῖρας ἐπέπεσε μὲ τοὺς γενναίους Κεφαλλῆνας εἰς τὴν μεγάλην ἐχθρικὴν καρὰβέλαν, ἔσφαζαν τοὺς Τούρκους, καὶ ἔφεραν τὴν κυριευθεῖσαν νῆα εἰς Κέρκυραν. Εἰς τὴν ναυμαχίαν ἠρίστευσε καὶ ὁ Ἴσπανὸς ποιητὴς Σερβάντες, ὁ κινῶν τὰ γέλοια καὶ αὐτῶν τῶν μελαγχολικωτάτων μὲ τὰς σκισμαχίας τοῦ δὸν Κιτώτου. Οὕτως ἐσώθη ἡ Εὐρώπη ἐκ τῶν εἰσβολῶν τῶν ἀπίστων Μωαμεθανῶν, οἵτινες ἔφθασαν μέχρι Μασσαλίας λεηλατοῦντες, ζωγροῦντες καὶ κατατηρόντες πόλεις καὶ χώρας Ἑλλάδος, Ἰταλίας καὶ Γαλλίας. Θεωρῶν τὸ πέλαγος ἐκεῖνο καὶ ἀναμιμνησκόμενος τὰ ὅσα περὶ ναυμαχίας εἶδον ἐπισκεπτόμενος τὴν Βενετίαν, μοὶ ἐφάνετο νὰ ἔχω εἰς ὀφθαλμοῦς τὴν ἐν τῷ δουικῷ παλατίῳ εἰκόνα τῆς ναυμαχίας, ἣτις ζωγραφίζει τὴν μεγάλην Τουρκικὴν ναυαρχίδα διαφλεγομένην, πλοῖα καίόμενα καὶ ἀναπνέωμενα εἰς τὸν ἀέρα, θάλασσαν κοκκίνην ἐξ αἱμάτων, γεμάτην φονευθέντων, ζωγρουμένων, πνιγομένων, πατρία ναιαγίων, θραυμάτων, καταρτίων κυματιζομένων κατὰ τὸ πέλαγος τῶν νήσαν. Ὅποιος θράμβος τῆς χριστιανωσύνης κατὰ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ! Ἑλλήν ζωγράφος, ὁ Ἀλιένζης, ἐζωγράφησε τὴν εἰκόνα τῆς ἀγίας Ἰουστίνης κατὰ

διαταγὴν τῆς Βενετικῆς Γερουσίας, ὡς ἀγὼν Χριστιανικὸς στέφεται ὑπὸ τῆς Παρθενομάρτυρος ἐν Ἑλληνικοῖς πελάγεσι, καὶ προαγγέλλει τὴν ἐνδοξὸν ἀνδρίαν τῶν νέων θαλασσιῶν Ἡρώων Ἰδρας, Σπετσῶν, Ψαρῶν εἰς τὰ αὐτὰ κύματα Πατρῶν, Ναυπάκτου, Ἐχινάδων, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου.

Εἰς ἅγιον Σώστην προσήγγισε τὸ ἀτμόπλοιο. Πλοιάρια Μεσολογγίτικα ἐπεβίβασαν ἐπιπλα καὶ ἐπιβάτας καὶ ὀψάρια. Ἠπάσθη τὸν ἐπιβιβάσθέντα Βάλβην φίλον μου, τελωνάρχην πρῶτον Ζακύνθου, νῦν δὲ ἐν Κεφαλληνίᾳ, καὶ εἶτα, Κύριος οἶδε, τοῦ θὰ μετατεθῆ! Ἀνεψιὸς τοῦ μακαρίτου Ζηνοβίου Βάλβη (ἱερέως πρῶτον) ὑπουργοῦ καὶ πρωταγωνιστοῦ τοῦ δράματος τῆς Ὀκτωβριανῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὡς Μεσολογγίτης εἰδήμων ἐγχορίων πραγμάτων, ἀγωνισμάτων καὶ θέσεων, μοὶ ἐδείκνυε τοποθεσίας χωμάτων, ὄχρωμαμάτων, μαχῶν, δεινοπαθημάτων. Ἀπέναντί μου εἶχον τὴν μεγάλην παλαιστραν ἐλευθερίας καὶ σκληρίας. Ἐξ ἀγίου Σώστου, ὅπου ἰχθυοτροφεῖον διὰ μεγάλας μπάφας διδούσας τὰ μέγιστα αὐγοτάραχα, ἐπικτείνεται ἡ μεγάλη λιμνοθάλασσα τοῦ Αἰτωλικοῦ, ἣτις ἀποτεματίζεται κατὰ τὰ Σταμνά. Δεξιόθεν πρόκειται τὸ ἀκρωτήριον Σκύλλης (Κυνὸς) ἀριστερόθεν τὸ Κρουνέρι, ὅπου ἀπεβιβάσθη ὁ Ἀραβογαλλικὸς στρατὸς τοῦ Ἰβραήμου. Μακρόθεν ὑψοῦνται αἱ κορυφαὶ Ἀρακίνθου καὶ Καλλιδόνας, κυνήγια ἀγοριοχοίρων τοῦ ἥρωος Μελεάγρου, καὶ γενέθλια μαχητῶν τῆς Τρωάδος, Τυδέως καὶ Διομήδους. Ὁ Στράβων ἕως 20 πόλεις σημειοῖ Αἰτωλικῆς συγκροτούσας τὴν Αἰτωλικὴν συμμαχίαν μὲ τὴν ὁποίαν καταπίπτουσιν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν δόρυ, ἐξεψύχει καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία. Τὸ Μεσολογγίον τοποθετεῖται κατὰ Κρούσιον ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου Ἑλάνου, κατοικεῖται ὑπὸ 4000 ψυχῶν, καὶ στολίζεται μὲ τὸ ἐπιφανὲς νοσοκομεῖον τοῦ Χατζηκώστα καὶ τὰ δαφνοστεφῆ Ἡρώα. Ἀνάβηθα νερὰ, πάσσαλοι σημειοῦντες διὰ πλοῦν εἰς ἑλιγκοκίνητα μονόζυγα, τε-

νάγη αὐλακώδη, ἰχθυοτροφεῖα διεσπαρμένα, νησίδρια διεσπαρμένα καὶ γέμοντα σωρεῖας τσιπουρῶν, κεφάλων, χελίων, σπάρων ὑφαλοὶ ἐπιкуματιζόμεναι, ἀκταὶ ἀμπελοσκεπάστοι, λόφοι ἐλαιοφύτευτοι, οἰκίαι λευκάζουσαι, ἀμαξίται ὁδοὶ, ἡ μὲν ἀπὸ Τουρλίδας ἄγουσα εἰς Μεσολόγγι, ἡ δὲ ἐξ αὐτοῦ εἰς Αἰτωλικὸν, ποικίλλουσι καὶ καλλύνουσι τὸ θέαμα εἰς τὸν ἐπόπτην. Ἐνταῦθα ἐπάλασεν ἐλευθερία κατὰ τυραννίας, ἐδόξασε τόπον καὶ ἔθνος. Καὶ διὸ ἦδη

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
Καὶ ἄν πρῶτ' ἀνδρειωμένη
Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθερία.

Πᾶσιν ἐδῶ πέτρων ὠχρῶσαν ἡ ἐλευθερία, πᾶσιν σπιθμὴν χρώματος ἐζύμωσε μὲ σίμα πολεμιστῶν, ἕκαστον αὐλακα θαλάσσης κατέχουσε μὲ κόκκαλα καὶ πτώματα πεζοναυμάχων. Ἰδοὺ τὸ νῦν ἐξαφανιζόμενον ὑπὸ βρυμάτων Βασιλάδι, ἡ ἰσχυρὰ προφυλικὴ Μεσολογγίου καὶ ἀπόκρουσις πολυαοίθμων ἐχθρῶν. Εἰς αὐτὸ μὲ λαντσόνια βίφθεντα ἀπὸ τὰς ἀλυκῆς ἐπληθίσασαν οἱ ἀρνησίχοιστοι Ἀραβογάλλοι, καὶ κανονοβολοῦντες, σφάζοντες καὶ φονεύοντες, ἤλισκον ἐξ ἐφόδου. Τότε καὶ ὁ Ζακύνθιος Ρουμελιώτης ἵνα μὴ πέση εἰς ἐχθρικὰς χεῖρας, μὲ τοὺς συμπολεμιστὰς ἀνεπέτα εἰς τὰς φλόγας τῆς πυρίτιδος, ἀνάψας μὲ τὴν ἰδίαν του χεῖρα. Ἰδοὺ ἡ Μαρμαροῦ ἡ ἀπαθανατίσαστα τὸ ὄνομα Σαχτούρη. Ἰδοὺ ἡ Κλείσοβα ἐκ τῆς ὁποίας μιὰ φουχτιά ἀνδρείων ἐβάπτασαν ἐπίθεσιν 8,000 ἐχθρῶν, ἔσφαξαν τρισχιλίους Ἀραβας, ἐπλήρωσαν τὸν Κιουταχὴν, καὶ ἐπιθνήκτιον ἐκ πληγῆς ἔστειλαν τὸν Χουσεῖμ πασᾶν εἰς Πάτρας, ὅπως εὖρη τάφον. Νὰ ἐκεῖ πέρα τὸ Αἰτωλικὸν, ὅπου κατὰ τὴν ἐφόρμησιν τοῦ Σκοδρά-Πασα ὁ τότε ἑπαρχος Κωνσταντῖνος Μεταξῆς Κεφαλλῆν, μὲ 9 κνήονια ἐβάστασε διὰ 70 ἡμέρας 6000 πολεμίους νὰ πλησιάσωσι τὸ περίφραγμα Μεσολογγίου ἐρονεύθησαν ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς χιλίους καὶ

διελύθη η πολιορκία. Ίδου τὰ ἔνδοξα τει-
χη, τὰ ὁποῖα τὰ Χριστοῦγεννα τὴν νύ-
κτα ἐκείνην,

‘που τὴν τρέμει ὁ λογισμὸς
κι’ ἄλλος ὕπνος δὲν ἐγένη
παρὰ θάνατος πικρὸς

οἱ Τούρκοι ἀναδαινόντες ἀπωθοῦντο,
ἐκρημνίζοντο ἀπὸ τὰς κλίμακας, ἔφευγον
πληγωμένοι εἰς τὰ ὄρη, ἐγκατέλειπον
δάδεκα σημαίας, ἐγέμιζον τοὺς χάνδα-
κας μὲ πτώματα καὶ σωροὺς ζωντανό-
θλαστομένων, οἵτινες δευλισμένοι ἐδέρ-
νοντο μὲ τὴν μαστίχα τοῦ Κιουταχῆ
καὶ Ἰβραήμου, ἵνα ἐπανερχοῦνται εἰς τὰς
ἐφόδους. Ἐδῶ πλησίον ἴσταντο τὰ κα-
νονοστάσια Γουλιέλμου Τέλλ, Φραγκλίνου,
Κοραῆ, Ἰγνατίου, Μονταλαμπέρτ, Μπό-
τσαρη, ὅπου

χέρια ἀπελπισμένα . . . .
ἔθερίζανε ζωαίς,
Χάμου πέφτανε κομμένα
Χέρια, πόδια, κεφαλαίς.

Καὶ παλάσκαίς καὶ σπαθία
Μ’ ὀλοσκόρπιστα μυαλά,
Καὶ μ’ ὀλόσχιστα κρανία
Σωθικὰ λαχταριστά.

Ίδου ὀπισθεν τοῦ περιφράγματος ἡ τρι-
γωνικὴ ντάπια, ὅπου τὰς 10 Ἀπριλίου
1826 ἐξήλθον χιλιάδες γυναικόπαιδα γυ-
μνά, λιμασμένα, ἀσθενῆ, ξεσαρκωμένα
ἀπὸ πείναν, πληγὰς καὶ αἵματα, ἀφοῦ
ἔπραγον ἵππους, γαδάρους, σκύλους, ξηρο-
δέρματα, τσαρούχια καὶ φύκη τῆς λίμνης.
Ἐντεῦθεν ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐνδυμένοι ἀν-
δρικά καὶ ἐζωσμένοι σπάθην, μὲ τὰ πι-
στόλια εἰς τὰς χεῖρας ἐπέρασαν τὴν γέφυραν
ἀποφασισμένοι νὰ ἀποθάνωσι καὶ καῶσιν
εἰς τὸ πῦρ, παρὰ νὰ πέσωσιν εἰς χεῖρας
Τούρκων. Ἐπεγγεν ἡ σελήνη, ἔβλεπον τοὺς
ἐγθροῦς, διέσρηξαν τὸ λυγγοφόρον τεῖ-
χος τῶν Ἀραβογάλλων, εἰσεπήδησαν εἰς
τὰ κνονοστάσια, κατέσφαζαν τοὺς πυ-
ροβολιστάς, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸν ἄ-
τακτον στρατὸν, ἤνοιξαν δρόμον, ἤσρα-
πτον τὰ τουφέκια, ἔλαμπεν ὅλη ἡ πε-
διάς, καὶ ἐφθασαν σῶσι εἰς τὰ ἀμπέλια
τοῦ Ράζοκότσικα. Ἄλλ’ οἱ τελευταῖοι ὀ-

πισθοπορήσαντες, κατασφάζοντες καὶ κα-
τασφαζόμενοι, τουφεκίζοντες καὶ του-
φεκίζόμενοι ἀπὸ τοὺς ἐννοήσαντας τὴν
ἐξοδὸν ἐγθροῦς, οἵτινες εἰσώρμησαν εἰς
τὴν κενωθεῖσαν πόλιν, εὐρίσκουσι τά-
φον εἰς ὁδοῦς, εἰς οἰκίας, εἰς τρύπα.
Ἀναποδογυρίζονται τέλος εἰς τὰς φλόγας
τῆς πυριταποθήκης, τὴν ὁποίαν ἀνάπτει
Χρῆσος ὁ Καψάλης, καὶ ἔχουσι τώρα μνη-
μα τὸ ἴδιον φρούριον τῆς ἀνδρείας τῶν
Οὔτω.

Ἐς τὸν τάφο του κλεισμένο
τὸ Μεσολόγγι σκέλεθρο, γυμνὸ, ξεσαρκωμένο,
δὲν παραδίνει τ’ ἄρματα, δὲ γέρνει τὸ κεφάλι
Κοραεῖ γιὰ νεκροθάρη του τὸ Χρῆστο τὸ Καψάλη,
τὸ ῥάσο τοῦ Δεσπότη του φορεῖ γιὰ σάβανό του,
καὶ φλογερὸ μετέωρο, πετᾷ ἔς τὸν οὐρανὸ του,
καὶ θάφεται ὀλοζώντανο. Ἐς τὸ διάβα του τραμάζου
τ’ ἀξέρια ὡς τὸ κύτταξαν καὶ ταπεινὰ μεριάζουν.

Χαῖρε ὦ ἥρωικὸν Μεσολόγγι, θαῦμα
αὐταπαρνήσεως, ἅγιε τάφε ἀνδρείας. Ἀ-
πὸ τὸν τάφον σου, ὡς ὁ λυτρωτῆς τοῦ
κόσμου, ἀνέστη ἡ ἐλευθερία κρατοῦσα τὴν
νικηφόρον σημαίαν τοῦ Σταυροῦ, στεφα-
νωμένη τὸ λαμπρὸν διάδημα τῆς Βασι-
λείας. Εἰς τὴν στήθην σου, εἰς τὰ συν-
τρίμματα σου, εἰς αὐτὰ τὰ κόκκαλα, τὰ
ὁποῖα περικλείουν τὰ Ἡρώα, ὁ τάφος τοῦ
Μπότσαρη, καὶ τὸ μνημεῖον τῆς καρ-
δίας τοῦ Μπαύρων, ὅστις ἔτρεξεν εἰς τὰ
τεῖχη σου διὰ νὰ δειχθῆ ἀνδρείας, ἐ-
κτίσθη Ἑλληνικὴ Βασιλεία, καὶ βλαστᾷ-
νουσι δάφναι, ἵνα μοσχοβολήσωσιν ἄλ-
λας νίκας ἐλευθερίας τῶν σκλαβωμένων
Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΗΘΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ.

Θὰ ἀνεδεικνύμεθα βεβαίως λίαν σχο-
λαστικοί, ἂν ἠρχόμεθα διὰ τῶν τετριμμέ-
νων ἰδεῶν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται οὔτε
ἐξ ὀλοκλήρου ἀγαθοῦ οὔτε ἐξ ὀλοκλήρου
πονηροῦ, καὶ ὅτι φέρει μεθ’ ἑαυτοῦ δυ-

νάμεις καὶ διαθέσεις πνευματικῆς ἀνα-
πτυσσομένας ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ κατὰ
εὐθὺν λόγον τῶν ὑλικῶν ὀργάνων τῶν
ὠρισμένων πρὸς μετάδοσιν καὶ ἐξωτερί-
κευσιν τῶν τε ἐκτὸς ἐντυπώσεων καὶ τῶν
ἐντὸς διαλογισμῶν, καθ’ ὅσον τουτέστι
τὰ ὄργανα ταῦτα εἰσὶ μάλλον ἢ ἥττον
ἐπιτήδεα, ἔχουσι μείζονα ἢ ἥττον τε-
λειότητα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τοῦθ’
ὑπερ ἐξήρτηται ἐκ μυρίων συμφῶν ἢ
τυχαίων περιστάσεων.

Πρέπει ὁμῶς νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ
διάπλασις, ἡ μόρφωσις τοῦ κράματος
τοῦτου ἐσθλῶν τε καὶ μοχθηρῶν ἰδιότη-
των, τοῦ τοιοῦτου ὄντος τοῦ ἔχοντος ἐν
ἑαυτῷ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ τὸ ἀνυψώσῃ
ἄχρι τῶν φεινοτέρων χώρων τοῦ φωτός,
ἢ νὰ τὸ καταβυθίσῃ μέχρι τοῦ δυσωδε-
στεροῦ πυθμένου τοῦ βροβύρου, — τοῦ ὀ-
πωσδήποτε συντελοῦντος ἐκόντος ἢ ἄ-
κοντος, γινώσκοντος ἢ ἀγνοοῦντος εἰς
τὴν πραγματοποίησιν τῶν μεγάλων τῆς
Προνοίας καὶ τῆς φύσεως σχεδίων καὶ
σκοπῶν, ἢ δημιουργησῆς, οὔτως εἰπεῖν,
αὐτοῦ τελεῖται κυρίως ὑπὸ τοῦ ἀναλαμ-
βάνοντος τὸ ἔργον τῆς τοιαύτης ἀνα-
πτύξεως.

Καὶ λέγομεν μὲν ὅτι ὁ ἄνθρωπος μορ-
φοῦται ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καὶ μάλιστα ἐν τῇ
οἰκογενείᾳ, εἶναι ὁμῶς ἀναμφίβολον ὅτι ὁ
μορφούμενος μορφοῦται ὑπὸ τοῦ ἤδη μορ-
φθέντος, καὶ ἐπομένως εἴτε ἡ κοινωνία
ἐν γένει, εἴτε ἡ οἰκογένεια ἰδιαιτέρως,
πρέπει νὰ παρέχωσιν ὅλα τὰ πρὸς τὸν
σκοπὸν τοῦτον ἀπαιτούμενα ἐχέγγυα.

Περὶ κοινωνίας καὶ οἰκογενείας ἐνδέ-
χεται νὰ ἐπασχοληθῶμεν ἀκολούθως·
νῦν δὲ διανοούμεθα νὰ εἰπωμεν ὀλίγα τι-
νὰ περὶ διδασκάλου.

Μνεῖν δὲ ποιούμενοι ἐνταῦθα περὶ κοι-
νωνίας, ἐννοοῦμεν κοινωνίαν κατηρτισμέ-
νην, ἐν ἣ εἶναι ἀναγκαῖα λογικὴ τις καὶ
ἀποτελεσματικὴ διευθέτησις ἀπάντων τῶν
πολιτευματικῶν, πολιτικῶν καὶ ἀστυ-
κῶν μέσων, δι’ ὧν ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀλη-
θῆς εὐημερία αὐτῆς, ἢ τελειοποίησις
τουτέστι τῆς οἰκονομικῆς, ἠθικῆς καὶ
πολιτικῆς αὐτῆς καταστάσεως. Ὡς ἐκ
ΖΑΚ. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ Α΄.

τούτου πραγματευόμενοι περὶ διδασκάλου
θα ἐπιληθῶμεν ἐν ὀλίγοις τοῦ κυρι-
ωτέρου μοχλοῦ δι’ οὗ κινεῖται καὶ προά-
γεται τὸ κοινωνικὸν σύστημα.

Ἰπάρχουσι κοινωνίαί αἵτινες ἐνεκὸν
ἐξαιρετικῶν περιστάσεων ἀρχοῦνται τοῦ βί-
ου αὐτῶν, οὔτως εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦ τέλους·
ἀλλὰ τότε ὁποῖα ἡ σπουδαιότης τοῦ δι-
δασκάλου!

Α΄.

Ὁ διδάσκαλος γεννᾶται διδάσκαλος.
Εἶναι ἐν σύνθετον ὑπομονῆς, δραστηρι-
ότητος, ἀφοσιώσεως, μελέτης, εὐπροση-
γορίας, ἀρετῆς. Τὸ σχολεῖόν του εἶναι ὁ
κόσμος του, οὗτινος οἱ ἐγκάτοικοι εἰσὶ
τέκνα του — τέκνα τῆς καρδίας του καὶ
τοῦ νοῦς του — τέκνα του ἀγαπητὰ, πε-
ρὶ ὧν ἀόκνως μεριμνᾷ καὶ σκέπτεται,
ἀσχολία τῶν ἡμερῶν του, δνειρον τοῦ
ὑπνου του. Νεότης, ἔρωσ, ἡδοναί, τὰ πάν-
τα δι’ αὐτὸν ἀποσβέννυνται. Οὐδὲν τὸν
θέλγει, οὐδὲν ἔλκει τὴν προσοχὴν του
μᾶλλον ἢ τὸ σχολεῖόν του καὶ οἱ μα-
θηταί του. Μόλις ἂν πορεύεται ν’ ἀκρο-
ασθῆ τῆς θεῆς λειτουργίας — μόλις ἂν,
ἔχων οἰκογένειαν, διατρίψῃ ὀλίγως σι-
γμᾶς μετ’ αὐτῆς εἰς τὸ λιτόν του γεῦ-
μα ἢ εἰς τὸ ἔτι λιτώτερον δεῖπνόν του.
Ἄν ἡ οἰκογένειά του ἔχη ἀνάγκας — ἂν
ἡ οἰκογένειά του ἀσθενῆ, προνοεῖ μὲν καὶ
φροντίζει περὶ αὐτῆς ὡς δύναται, ἀλλὰ
δὲν στερεῖ τοὺς μαθητάς του οὔτε μιᾶς
ὥρας τῆς διδασκαλίας του. Αἱ στερήσεις,
αἱ κακουχίαι, αἱ τῶν ὤρων μεταβολαί
δὲν τὸν ἀποτρέπουσι, δὲν τὸν ἀποσπῶσι
τοῦ ἔργου του — ἐτι μᾶλλον τὸν ἐνθαρ-
ρύνουσι, τὸν παροτρύνουσι, τὸν ὠθοῦσιν
εἰς τὴν ὁδόν του, σχολιᾶν οὐδέποτε, εὐ-
θεῖαν πάντοτε, καίτοι ὑπ’ ἀκανθῶν πεπυ-
κνωμένην. Μάρτυρ τοῦ καθήκοντος, ὅπερ
ἐκ προθέσεως καὶ αἰσθημάτων ἀνέλκετε,
βαίνει ἐν μέσῳ τῶν ἀγώνων, τῶν δυσκολι-
ῶν, τῶν παντῶς εἶδους περιπετειῶν, ὑ-
ψιμέτρωπος, μὴ κύπτων τὴν κεφαλὴν εἰ-
μὴ ὑπὸ τὸ ἄχθος τοῦ γήρατος, ἐνίοτε
δὲ καὶ τὸ τῆς ἀληθινοῦς, ἀλλὰ καὶ

τότε σύννοους μᾶλλον ἢ κατηγός, καὶ μειδιῶν μειδιᾶμα ὑπερ ἴσως πολλῆς ὑποκρύπτει σπασμοδικὸν κίνημα. Ἡ καρδία του ταράσσεται ὑπὸ τῆς καταιγίδος—ἡ καρδία του σταρίζει αἶμα, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του διαλάμπει ὑπὸ φαιδρότητος καὶ ἡρεμίας.

Διερχόμενος τις τυχαίως ἐκ τινος οἰκίας κατὰ προκεχωρημένην ὥραν τῆς νυκτός καὶ κατ' ὄρθρον, βλέπει διὰ τῶν ὕλων ἢ τῶν ῥιγγμάτων τοῦ παραθύρου ἀμυδρόν τι φῶς, καὶ λέγει ἐν ἑαυτῷ· διευκτέρευσέ τις ἐκεῖ. Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖνη κατοικεῖ ὁ διδάσκαλος. Ἰσως διήνυσε κάποτε τὴν νύκτα ἐνασχολούμενος, πλὴν πάντοτε περὶ λύχνων ἀπὰς ἐκάθισεν ἐνώπιον τοῦ τραπέζιου τοῦ ἐπικεκαλυμμένου ὑπὸ βιβλίων, φυλλαδίων, τετραδίων—ἐξυψε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν πλκμῶν του—ἐμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὴν θέσιν ταύτην—ἐπὶ τέλος ἐξήλθε τοῦ στήθους του βαθύς στεναγμός, —ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἀτενίζων εἰς τὸν οὐρανόν, ἀρχεται τοῦ ἔργου του. Ἐχει ἀνάγκη νὰ συλλέξῃ γνώσεις, ὅπως τὰς μεταδώσῃ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν μαθητεύοντας—βαστανίζει τὸν νοῦν του ὅπως ἐξεύρῃ τρόπον εὐχερέστερον πρὸς τὴν μετάδοσιν ταύτην—ἐκτίθει ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀρχὰς καὶ ἀξιώματα δυνάμενα νὰ ἐνσπείρωσιν εἰς τοὺς μαθητάς του τὸν ἔρωτα τῆς μαθήσεως καὶ τῆς φιλοπονίας—γράφει πονήματα πρὸς πνευματικὴν βρωσίαν τῶν τέκνων ἅτινα τῷ ἔδωκεν ὁ Θεός, ὅπως διευθύνῃ τὸν νοῦν των καὶ τὴν καρδίαν των εἰς τὸ καλόν, τὸ ὠραῖον, τὸ ἀληθές.

Ἀκολουθεῖ τὸ ἔργον του μὴ αἴρων τὴν κεφαλὴν εἰμὴ ἕνα ἀπροσέστη ἂν ἐν τῇ οἰκίᾳ του τὰ πάντα ἡρεμῶσιν ἂν καθύδωσιν ἢ σύζυγός του, τὰ τέκνα του, εἰ τοιαῦτα ἔχει, ἂν οἰμῶζῃ τις ἀσθενῶν ἐν τῷ περικειμένῳ δωματίῳ. Τέλος ἡ φύσις ἐξασκεῖ τὰ δικιῶματα αὐτῆς. Ὁ διδάσκαλος κεκοπιτικῶς ἀνακλίνεται, καὶ σβύνει τὸ φῶς του. Ἀλλὰ πόσον ἀναπαύεται; Ὁρθρου βαθύς ἐγείρεται· ἐπικαλεῖται τὴν θείαν ἀρωγὴν, καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ἐργασίαν του, εἴτε φωτισόμε-

νος ὑπὸ τοῦ λυκαυγοῦς καὶ τῶν πρώτων χρυσοχρόων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, εἴτε βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ λύχνου του καθ' ἣν ὥραν ἢ ἡμέρα θραδύνει τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, ἢ ὁ οὐρανός κολύπτεται ὑπὸ νεφελῶν. Ἐν καιρῷ καύτωνος δύναται ν' ἀνοίξῃ τὰ παράθυρά του· ἐν καιρῷ ψύχους ῥιγῶσι.

Ἄλλ' ἐπέρχεται ἡ ὥρα τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν του, καὶ ἀφοῦ ἐν σπουδῇ βεβιωθῆ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς οἰκογενείας του, καὶ μεριμνήσῃ περὶ τινῶν κυριωτέρων ἀναγκῶν αὐτῆς, καταλείπων ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα καὶ τὰς λεπτομερείας τὴν φροντίδα εἰς αὐτήν, ἰδοὺ αὐτὸ καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν ζυγόν.

Εἴκοσι, τριάκοντα, τεσσαράκοντα δικυγῆ πρόσωπα τὸν περιστοιχοῦσι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐμβλέπουσι· μελιφθεγκτα τὴν φωνὴν τῷ εὔχονται τὴν καλὴν ἡμέραν· διὰ τοῦ χριέντος μειδιάματός των, διὰ τῶν σπινθηροβόλων ὀφθαλμῶν των, δι' ὄλων τῶν κινήματων των ἐνδείκνυνται τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, ἅμα δὲ καὶ τὸν σεβασμὸν αὐτῶν. Ἐκεῖνος δὲ προσμειδιᾷ αὐτοὺς, καὶ τινὸς μὲν διὰ τῶν δακτύλων θωπεύει τὴν βοδόχρουν καὶ πιμελήπαιρει—τινὸς δὲ ἐπιψάχει τὴν βοστρυχὴν καὶ χρυσολαμπῆ κόμην—ἄλλου διευθετεῖ τὸν καθ' ὁδὸν διαταραχθέντα ἐπενδύτην, καὶ τοῦτον μὲν ἐπαινεῖ, ἐκεῖνον δὲ συμβουλεύει, δι' ἅπαντας ἔχει μίαν λέξιν στοργῆς.

Οἱ γονεῖς ἀγαπῶσι τὰ τέκνα των, διότι ἡ φύσις ἐθήκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τὸ αἰσθημα τοῦτο. Λέγομεν δὲ ὅτι ἡ στοργὴ τῶν γονέων εἶναι ἀφιλοκερδής, καθόσον δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸ ἴδιον συμφέρον ἀλλ' εἰς ἐκεῖνο τῶν τέκνων των. Καὶ τῷ ὄντι, ὁποῖους κόπους, ὁποῖους μόχθους, ὁποῖας θυσίας ὑφίστανται! Πόσαι πικρίαι, πόσαι ὀδύαι κατασπαράσσουν τὴν καρδίαν των, πόσα δάκρυα χύνουσιν! Ἄλλ' ὁ διδάσκαλος ἔχει τὸ καθήκον τοῦτο ἢ τὸ τοιοῦτον αἰσθημα ἐκ φύσεως; Οὐχί, καὶ ὅμως μοχθεῖ, κοπιᾷ, λυπεῖται, ταράσσεται, ὑφίσταται κακουχίας, στερεῖται μέσων καὶ ἀναπαύσεως πρὸς ὠφέλειαν τέκνων μετ'

ῶν κατ' οὐδένα τρόπον συνδέεται. Ὅποια λοιπὸν ἢ σπουδαιότης, ἢ ἀξία, ἢ ἀβρότης τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ διδασκάλου ἐγκλειομένου αἰσθήματος!

Καὶ ὅμως, ἐν τῷ μέσῳ τοσαύτης νεότητος, ἢ ζωῆ του ἀναζωπυρεῖται, τὰ πάντα λησμονεῖ, ὁ δὲ νοῦς του καὶ ἡ καρδία του ἀπραγμάτουνται ὑπὸ τῶν ὑψηλοτέρων ἰδεῶν καὶ τῶν γλυκυτέρων αἰσθημάτων. Ἡ ὑπαρξίς του ἔχει τι ἐξαιρετικόν, γοητευτικόν, ὑπεράνθρωπον. Αἰσθάνεται εὐρυνομένην τὴν σφαιρὰν του, καὶ χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ἀκούει ψιθυρισμὸν τινὰ ἐσωτερικόν, ὡσανεὶ λέγοντα· «σὺ ἐπὶ τῆς γῆς ἐξακολουθεῖς τὸ ἔργον τῆς Προνοίας».

Καὶ ὅπως τί πράττει ὁ διδάσκαλος; Ἐχει ἐνώπιόν του ἀθῶα πλάσματα ῥιφθέντα ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπως παράσχωσι τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐργασίαν των εἰς τὰ ὑπερφυῆ σχέδια τῆς φύσεως—ἄτομα ἀσημαντα καὶ ἐφήμερα, πλὴν ἀναγκαῖα καὶ ἰσχυρά. Ὁ ἔρωσ καὶ τὸ μέτρος—ἡ στοργὴ καὶ ἡ ἀπέχθεια—ἡ συμπάθεια καὶ ἡ ἀνεπάθεια—ἡ φειδῶ καὶ ἡ σπατάλη—ἡ γενναϊότης καὶ ἡ φιλαργυρία—ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀκολασία—ἐνὶ λόγῳ, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακότης, ἐμφωλεύουσιν ἐν ταῖς ἐσωτερικαῖς πτυχαῖς τῶν εἰσέπι ἀγῶν ἐκείνων ὄντων, μὴ συνκισθνομένων τὴν ὑπαρξίν τῶν αἰσθημάτων τούτων, τὰ ὅποια ἀναμένουσιν ἐκεῖ, ὡς ἐν ἐνέδρῳ, τὴν στιγμὴν καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐμφανίσεώς των, ἐν ἣ περιπτῶσι ἐγείρεται πάλιν φοβερὰ καίτοι ἀνεπαίσθητος, δι' ἣς τὸ μὲν κατισχύει τοῦ δὲ κατὰ τὴν ἰδιοκρασίαν τοῦ ἀτόμου. Ποσάκις ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι οὐδέποτε θέλομεν γίνεαι τὸ ἔρμαιον τοῦ ἔρωτος;—ποσάκις ἀποροῦμεν πῶς δύναται τις νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ ἔσχατον τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς συγκαταβάσεως πρὸς τὰ τέκνα του, καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατακρίνομεν—ποσάκις παραξενεύομεθα βλέποντες πῆρξ ἡμῶν παιδῶν ἀτακτοῦντας, οὐδ' ἄλλιστα ὡς ἐκ τούτου ἀπεχθανόμεθα· πλὴν ἐπέρχεται ὥρα ἐν ἣ ἀνίσταται καθ' ἡμῶν τυραννικὴ καὶ ἀκαθεκτὸς ὁρμὴ ἀπάσας τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις κατα-

κυριεύουσιν, εἰς ἀκαλογίστους παρεκτροπὰς, εἰς μυρίους κινδύνους καὶ ἀλλεπαλλήλους περιπετείας ἡμᾶς παρασύρουσα.

Ὁ διδάσκαλος ἐν τούτοις μὲ ἐρευνητικὸν καὶ ὀξυδερκὲς ὄμμα παρατηρεῖ τὰ κινήματα, σημειοῖ τὰς λέξεις, παρακολουθεῖ τὰς πράξεις τῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν του διατελούντων, καὶ ὡς ἄλλος ἀνατόμος, καὶ μάλιστα μετὰ μειζονος δυσκολίας, πειράται νὰ εἰσδῶσῃ εἰς τὰ ἔγκυα τῶν ψυχῶν των, νὰ ἐρευνησῇ τὰ μυστήρια τῶν αἰσθησῶν των, ν' ἀριθμήσῃ τοὺς παλμούς τῆς καρδίας των, νὰ σταθμίσῃ τὸν ὄγκον τοῦ ἐγκεφάλου των, καὶ ν' ἀνακλύψῃ τὰς διαθέσεις των, δπως τὰς μὲν καλὰς ἐνισχύσῃ καὶ διευθύνῃ, τὰς δὲ κακὰς καταστρέψῃ καὶ ἐκμηδενίσῃ. Καὶ δὲν πιστεύομεν νὰ ἠσθάνθῃ ὁ Κολόμβος τοσαύτην χαρὰν ὅταν ἀνεκάλυψε τὸν νέον κόσμον, ὡς ἀγάλλεται ὁ διδάσκαλος ἀνυρίσκων τὸν κελὸν ἢ τὸν κακὸν σπόρον τὸν ἐγκυπτόμενον ὑπὸ τὴν ἀθωότητα καὶ τὴν ζωηρότητα τῆς ἡλικίας, ὡς ὑπὸ τὰ φύλλα καὶ τὸν χόρτον κρύπτεται τὸ ἕν ἢ ἐνεδρεύει ἡ ἔχιδων.

Τίς δὲ δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν τέρψιν ἣν αἰσθάνεται ὁ διδάσκαλος οὗτος βλέπων τὰ ἀποτελέσματα, καὶ μάλιστα τὰ θαύματα τῆς ἐπιμελείας του, τῶν κόπων του, τῆς δημιουργίας του! Ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ του ὁσᾷ μορφουμένην τὴν ἀπαλὴν ἐκείνην ζύμην, ἀνελιτισσομένην καὶ ἀναπτυσσομένην τὴν λογικὴν ὑπαρξίν. Ἐν τῇ φουράσει ταύτῃ σπινθηρὸς ἐνίοτε ἐκπέμπονται, ὡσανεὶ ἐξ ἠλεκτρικῆς κινουμένης μηχανῆς, αἵτινες ἐλαμβουσι τὸν διδάσκαλον—ἐνίοτε ἀπαντᾷ τραχύτητας καὶ ἀνωμαλίας, αἵτινες τὸν τιτρώσκουσι καὶ τὸν πληγώνουσι, ἀλλ' οὗτος ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον τῆς διαπλάσεως ἐν ἀγαλλιᾷσει καὶ φαιδρότητι, ἐλευθεροῦ πάσης κοσμικῆς ἐπηρείας, ἀποσπασθεῖς παντὸς ὕλικου δεσμοῦ, πλὴν ἀναπερούμενος καὶ μεταστούμενος εἰς τὰς διαυγεῖς καὶ ἀπεράντους χώρας τῆς ἀυλότητος.

Ὁ Θεὸς πλάττει τὸν ἄνθρωπον — ὁ διδάσκαλος τὸν τελειοποιεῖ.

(Ἀκολουθεῖ).

Κ. ΜΕΣΣΑΛΑΣ.

ΑΝΕΚΔΟΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ο ΣΑΒΟΝΑΡΟΛΑΣ

ΚΑΙ

Ο ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ

ΤΩΝ ΜΕΔΙΚΩΝ.

Ἐνθαρρυνθέντες ὑπὸ τῆς ἐπιδοκιμασίας ἧς παρὰ τοῖς ἡμετέροις συμπολίταις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ εἶχε τὸ ἡμέτερον περιουδικόν, σκοπὸν προτιθέμεθα πρὸς ποικιλίαν τῆς ἐν αὐτῷ ἐκάστοτε περιεχομένης ὕλης, νὰ καταχωρίζωμεν ἐνίοτε ὡς καὶ ἐν τῷ προγράμματι ἡμῶν ὑπεσχέθημεν, ἱστορικὰ συμβάντα καὶ ἀνέκδοτα ἐν ἐκαστοῖς συγκεκριαμένοις ὄλοκλιρῶν ἐποχῆς τὸν χαρακτήρα καὶ διὰ ζαηροτέρων χρωμάτων τὰ μέγιστα ἱστορικὰ πρόσωπα ἀπεικονίζοντα.

Τὰ ἀφηγήματα ταῦτα θέλομεν ἐραυίεσθαι ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας Εὐρώπης καθὼ μᾶλλον μεθ' ἡμῶν σχετιζομένης καὶ ὡς ἐκ τούτου μᾶλλον ἐν ταῖς λεπτομερσίαις αὐτῆς ἐγνωσμένης. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι αἱ λεπτομερσίαι αὐταὶ μέγιστον ἐνίοτε κέντηται ἠθικὴν σπουδαιότητα καὶ ἐντεθεῖν ἀκμαϊότερον τὸ ἐνδιαφέρον διεγείρουσι. Τινὰ τῶν συμβάντων τούτων ἢ ἀνεκδότων θέλομεν ἀφηγηθῆ περιβάλλοντες αὐτὰ δραματικὸν οἶονεῖ σχῆμα, καὶ ἐλπίζομεν μετ' ἐπιτυχίας, ἅτε πλείστων λογίων ὑποσχεθέντων ἡμῖν καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ἐκαστῶν συνδρομήν. Καὶ νῦν τῆς σκηνῆς ἀποχωροῦντες, καταλείπομεν τὴν θέσιν εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν.

Ὀλίγιστα γεγονότα συνέβησαν ἐν τῷ κόσμῳ ἐξισούμενα κατὰ τε τὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ὑπολαθάνουσαν ἠθικὴν βαρύτητα πρὸς ἐκεῖνο οὐ ἐπιχειροῦμεν τὴν ἀφήγησιν καὶ τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παράσχη ἀρχέτυπον ἀριστοουργήματος εἰς τὸν χρωστῆρα εὐφραντάστου ζωγράφου. Τὸ συμβάν τοῦτο ἀφηγείται ὁ μοναχὸς Πασιφικὸς Βουρλινάκης, μαθητῆς καὶ ὀπιθὸς τοῦ Σαβοναρόλα, καὶ διάφοροι ἄλλοι συγγραφεῖς, καίτοι δὲ ὀλίγον ἐν τούτοις παραλλίσσον, ἐξιστορεῖται ἐν-αὐθα κατὰ τὴν πιθανωτέραν αὐτοῦ παράδοσιν. Δύο μεγάλοι μορφαὶ ἴστανται ἀντιμέτωποι, δύο μορφαὶ ἐκ τῶν διαπρεπεσάων τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Εὐρώπης· ὁ μοναχὸς Ἰερώνυμος ὁ Σαβοναρόλας καὶ Λαυρέντιος τῶν Μεδίκων, ὁ ἐπικληθεὶς *Μεγαλοπρεπῆς* (*Magnifico*). Ὀλίγοι βεβαίως ἀγνοοῦσι τὸ ἔξοχον πρόσωπον ὕπερ ἐπὶ τῆς μεγάλης σκηνῆς τοῦ κόσμου διεδραμάτισεν ὁ μεγαλοουργὸς ἐκεῖνος μοναχὸς, ὁ ἀναγκάων τὸν ὑπὲρ πατρῖδος καὶ θρησκείας ἔρωτα μέχρι προφητικῶν ἐνθουσιασμοῦ, ὁ ἐξαγγελίας ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος τὰς πρακτολμούς ταύτας ῥήσει, δι' ὧν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰς ἀκολασίας τῆς Παπασύνης, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς ἀτασθαλίας τῆς ἐγγχωρίου τυραννίδος ἐκεραυνοβόλοι.

«Οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς ἐξῆψαν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Ἰπύχουσι ἐξ αὐτῶν πολλοὶ κακοὶ, ἕτεροι δὲ κχείριστοι. Ὁ κύριος ἐπεσκέφατό με κατὰ τὴν παροῦσαν νύκτα καθεύδοντα, καὶ διεφώτισέ με διὰ παραβολῆς ὡς διὰ ἠζώσης εἰκόνας. Καὶ πρῶτον μὲν εἶδον τοὺς κίνας σπαράσσοντας τὰ ποίμνια, μετὰ τοὺς κίνας ἐπῆλθον οἱ λύκοι, μετὰ δὲ τοὺς λύκους τίγρεις καὶ παρὰ δάλεις».

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Λαυρέντιον, ἅπαντες γινώσκουσιν αὐτὸν ὡς ἄνδρα ὀξυδερκέστατον, πυρρῶνιστήν, ἐπικουρίον, περιφρονητὴν τῶν ἀνθρώπων καθὼ κατανόησκαντα τὸ εὐπάτητον τῶν μάλιστα ἐπὶ ὄξυνοια κομπαζόντων, ἅμα δὲ καὶ τὸ εὐχλωτον τῶν μᾶλλον ἐπὶ ἀν-

δρία φημιζομένων. Εἰς ταῦτα δὲ προστεθῆτω ἡ ἀποτροπὴ καὶ ἡ ἐδελυγμία ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἔτι νηπίου διήγειραν ἡ ἀγνωμοσύνη καὶ ἡ δολιότης ἐκεῖνων, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ὄφειλον πάντη διαφοροτρόπως νὰ πολιτεύονται, καὶ οὗς ἐμιμήθη ἀκολούθως, ὑπερακοντίσας μάλιστα αὐτοῦς.

Ἐν μεγαλοπρεπεί δωματίῳ εἰς ὃ αἱ τότε ἀκμαΐζουσαι τέχναι ἅπαντα τὰ δωρηματὰ αὐτῶν ἐπεδαψίλευσαν, κατὰκειται κλινῆρης καὶ ἐπιθάντος ὁ κραταιὸς Λαυρέντιος, ὁ ποιητῆς, ὁ πολιτικὸς ἄνθρωπος, ὁ ἐρευρέτης τοῦ συστήματος τῆς πολιτικῆς ἐν Εὐρώπῃ ἰσορροπίας. Παρὰ τῇ μιᾷ πλευρᾷ τῆς κλίνης ἦς ἡ πολυτελής ἀπαλότης οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἰσχύει νὰ κατευνάσῃ τὴν ἀγωνίαν τοῦ ψυχροραγοῦντος, παρακλήθαι δὲ δέσμη πειρητῆς καὶ σοφῆς εὐδόκιμος, ὁ μαθητῆς τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ Ἀργυροπούλου, Ἀγγελος Ἀμβροσίνης ὁ Πολιτικῶν. Ἐτέρωθεν τῆς κλίνης ἴσταται ὁ πρίγκιψ τῆς Μιρανδύλας ὁ κεκτημένος ἀπίστας τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ τὰς γνώσεις, νοῦς τεράστιος ἐκ νηπιότητος, ὁ δικαίως ἐπικληθεὶς *θαῦμα τῆς φύσεως*. Ὁ Λαυρέντιος αἰσθανόμενος ἐκλειπούσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, διατάσσει νὰ προσκληθῆ ὁ Σαβοναρόλας, ὅπως ἀροκασθῆ τῆς ἐξομολογήσεώς του.

Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ καταδείξωμεν ἀλλόκοτον ἢ μᾶλλον τερατώδη περιπλοκὴν αἰσθημάτων, ἧτις καὶ σήμερον οὐχὶ σπανίως καταφαίνεται παρὰ τοῖς μᾶλλον ἀμαθέσι καὶ πεπωρωμένοις τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλως τε ὁ Λαυρέντιος ἔζη ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ σκεπτικισμὸς, ὁ ὕλισμὸς καὶ ἄλλαι παραπλήσια ἀσχημίαι δὲν ἐρριζοῦντο ἐν ταῖς καρδίαις τοσοῦτον βαθέως ὅσον κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς παγερωτέρους καὶ ἐνδομύχως πονηροτέρους χρόνους. Ὁ Λαυρέντιος ἔζη ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἡ ζέτις τῶν παθῶν καὶ τὸ κρήτος τῶν ἔτι θερμῶν μεσαιωνικῶν ἐντυπώσεων, ταρασσόντα καὶ ἐκκχεύοντα τὰ πνεύματα, ὑπέβηλλον αὐτὰ εἰς ἀβυσσοῦς μεταβολῆς, εἰς δυσεξηγήτους

ἀντιφάσεις, τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄπορον, καθότι μόνη ἡ κανονικὴ καὶ ἔρρυθμος ἀνάπτυξις ἀπασῶν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων δύναται νὰ μεταδώσῃ εὐστάθειαν καὶ ἐνότητα εἰς τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα. Διὰ τοῦτο ὁ Λαυρέντιος ἀφ' ἐνὸς μὲν φοβεῖται ἀναλογιζόμενος τὴν θεῖαν δικαιοσύνην, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐλπίζει νὰ ἐξιλίσθη αὐτὴν προσπαθῶν νὰ πείσῃ ἑαυτὸν ὅτι μετενόησε καὶ τὴν μετάνοιαν ταύτην ἐπισήμως ἐξωτερικέωεν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν παλαιόντων τούτων στοιχείων, ὡς ἐν τῷ μέσῳ ἀκαθάρτων ὑλῶν κοχλαζουσῶν ἐν εἰδεχθεῖ κράματι, ἐπιπλέει ἡ φιλοδοξία, ἡ προτρέπουσα τὸν ψυχροραγοῦντα τύραννον ὅπως ἐκμεταλλεῖται τὴν μεγάλην τοῦ μοναχοῦ δημοτικότητα, ἵνα ἐφελευσθῇ τὰς τῶν Φλωρεντινῶν συμπαθείας ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Πέτρου, νεανίου κοῦφου, ἀβελτέρου καὶ ἐν γένει μισητοῦ. Ἐναγῆς καὶ ἱερόσυλος συνθήκη, ἢ δὲ δεσπότης ἀποτολμᾷ νὰ προτείη εἰς τὴν θεὸν αὐτοῦ, νέον εἶδος παραφροσύνης πηγαζούσης ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιτυχίας τῶν ἰδίων αὐτοῦ δόλων καὶ σκευωριῶν. Μόλις εἰδοποιηθεὶς, ὁ μοναχὸς σπεύδει εἰς τὴν ἐν Καρεγγίῳ μεγαλοπρεπῆ ἔσπυλιν, ὅπου ἐψυχροραγεῖ ὁ Λαυρέντιος. Ἀναγγέλλεται αἱ θύραι ἀνοίγονται, καὶ ἰδοὺ ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἁγ. Μάρκου εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον ὅπερ νῦν δύναται νὰ κληθῆ νεκροθάλαμος. Ἀλλὰ μόλις τὸν οὐδὸν πατήσας, χωρὶς ν' ἀρθρῶσθαι λέξιν, προσηλοῖ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ διαυγεῖς ὀφθαλμοὺς, τοὺς ἀκοντίζοντας ἀκτίνας καὶ σπινθήρας, ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ καὶ λιποσάρκου προσώπου τοῦ ἡγεμόνος, τοῦ ἀτενίζοντος αὐτὸν μεθ' ὕψους ἱκετευτικοῦ καὶ περιδεοῦς.

Πόσον ὁ ἀλάτων δεσπότης ἠσχύοντο κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐνώπιον τοῦ καλογῆρου ἐκεῖνου, δὲν πάντοτε ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ αὐτοῦ ἐμυκτήριζε μετὰ τοῦ δριμέος ἐκεῖνου σαρκασμοῦ, τοῦ χαρακτηρίζοντος τὸν ἀριστοκράτην καὶ τὸν Φλωρεντινὸν, καὶ δὲν μέχρι θανάτου κατεδίωξεν, ἐπὶ νῦν ἐπειράτο νὰ ἐξευμενί-

ση αὐτὸν καθὼς χρῆζων τῆς ἐπεικειᾶς αὐτοῦ καὶ βοηθείας!

Μάτην τείνει αὐτῷ τὸν τρέμοντα καὶ σκελετώδη βραχίονα ὡς εἰς φίλον καὶ ἐμοδάθμιον· ὁ μοναχὸς δὲν πλησιάζει ὅπως θλίψη τὴν ἡγεμονικὴν ἐκείνην χεῖρα, ἥτις χαῦνος καὶ βαρεῖα πίπτει ἐπὶ τῶν ἐκφυλισμάτων.

Παράδοξον καὶ πρωτοφανὲς θέμα! Ὁ ἐφάμιλλος τοῦ Πεισιστράτου, ὁ ἐπὶ δολίοις καὶ φαύλοις σκοποῖς τ' ἀγνότερα καὶ ἱερώτερα τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων, τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχναις, ἐκμεταλλεῖται ὡς, ὁ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς φιλοδόξους περισαίων, ὅπως τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν εὐχερέστερον ἐν ἐκυτῷ συγκρατήτῃ, ὁ μέγας ἡγήτωρ τῶν πολιτικῶν δολοπλοκιῶν, ὁ σεβαστὸς ἄμα καὶ ἐπιφθόσος πρὸς τοὺς ἰσχυροτέρους ἀλλ' ὑποδεεστέρους αὐτοῦ κατὰ τὸν πλοῦτον δυνάστη, κείται ἄθυρος, ἀσθενής, ταπεινός, ἐνῶ τὸ τέλεον τοῦ λαοῦ, ὁ ἀπόστολος τῆς ἐλευθερίας, ὁ ἀγκυροφωτὴς τῆς θρησκείας, ἐμπλεὴς ἐτι ζωῆς καὶ ἰσχύος, ἵσταται ὑψαύχην καὶ ἀπειλητικὸς ἐν ἀπάσῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τοῦ ἀληθοῦς ἱερέως, οὗ αἱ χεῖρες εἰσὶ καθαραὶ, ὅστις οὐδὲν φοβεῖται, ὅστις εἰς μόνον τὸ καθῆκον καὶ εἰς τὸν Θεὸν αὐτοῦ ὑπέικων, ἀπονέμει ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τὴν εὐλογίαν ἢ τοξεύει τὸ ἀνάθεμα.

—Πάτερ μου, ὑποτραυλίζει ὁ ψυχορραγῶν, εἰς ἀμαρτωλὸς ἐπικαλεῖται παρ' ὑμῶν τὴν ἄφεσιν τῶν πηραπτωμάτων του.— Πᾶν ἄλλο αἰσθημα ὑπεχώρει ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνώπιον τοῦ δέου τῆς αἰωνίου τιμωρίας, ὅπερ ἔτι μᾶλλον ἐπηύξανε καὶ ἐδικαίω τὸ ἔταστικὸν καὶ πυριφλεγὲς τοῦ μοναχοῦ βλέμμα.

—Πᾶς ὁ ἀμαρτάνων, ἀπεκρίθη ὁ Σαβοναρόλας, δύνανται νὰ τύχη τῆς ἀφέσεως. . . . Σὺ θὰ ἐμρανισθῆς ἐντὸς ὀλίγου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, εἴτε γυμνὴ ψυχὴ βεβαρυμένη ὑπὸ τὸ ἄχθος τῶν ἀνομιμάτων σου, ἢ προστατευομένη κατὰ τῆς ὀργῆς τοῦ Πατρὸς ὑπὸ τοῦ σωτηρίου αἵματος τοῦ Υἱοῦ. . . . Αὐρεντίε, μετενόησας;

—Ναί, πάτερ μου, ὁμολογῶ τὰ ἀμαρτήματά μου. . .

—Ἐφελήθητι τῶν ὀλίγων τούτων στιγμῶν, αἵτινες σοὶ ὑπολείπονται ὅπως ἐξιλώσης αὐτά.

—Ἐλεος!—ἐπανελάμβανον γονυπετεῖς οἱ δύο φίλοι.

—Τὸ ἔλεος ὀφείλεται εἰς τοὺς εἰλικρινῶς μεταμελομένους, καὶ τὸν σταυρὸν ἐνοστεριζομένους.—Καὶ ταῦτα λέγων ὁ καλόγηρος προὐχώρησε πρὸς τὴν κλίτην.

Τότε ἐξέτεινε τὸν Ἐσταυρωμένον πρὸς τὸν Αὐρεντίον, ἀλλ' ἔστη πρὶν ἢ τὰ πελιδνὰ χεῖλη τοῦ ἡγεμόνος ἐγγίσει τὸ σύμβολον τῆς λυτρώσεως.

—Δέχθητε, ὦ πάτερ, τὴν ταπεινὴν μου ἐξομολόγησιν.

—Πρὸ πολλοῦ γινώσκω τὰς ἀκολασίας σου, τὰς βλασφημίας σου, τὰς εἰδωλολατρίας σου.

Καὶ τονίζων τὴν τελευταίαν ταύτην παράδοξον ῥῆσιν, ἠκόντισε βλέμμα βλοσυρὸν ἐπὶ τοῦ Πολιτιανοῦ, ὃν οὕτως ἐθεώρει ἀξιομίμητον θιασώτην τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ φιλοσοφίας. Γνωστὸν δ' ἔστιν ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον προέβη ἡ ἀποστροφή καὶ ἡ ἀπέχθεια τοῦ δαιμονίου καλογήρου κατὰ παντὸς λειψάνου τῆς πολυθεΐας, ὅσπερ ἐπέταξε τοῖς Φλωρεντινοῖς νὰ πυρπολήσωσι δημοσίᾳ ἀρχαῖα μουσικὰ ὄργανα καὶ πολυτίμους βίβλους, ἃς ἐθεώρει βεβήλους καὶ κατὰ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος ἀντιστρατευομένας. Εἴτα ἐξηκολούθησε μετὰ φωνῆς αὐστηρᾶς καὶ θρονώδους:

—Πολὺ ἄλλοιαν ἐξομολόγησιν ἐγὼ ἀπαιτῶ παρὰ σοῦ, καὶ ἔτι πλέον' ἐμπρός, ὁ καιρὸς ἐπέιγει. Ὁ μέγας δικαστὴς σὲ περιμένει ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Λαθὲ τυραννόμενος, ἀθῶος ὑπὸ σοῦ γυμνωθέντες, τὰ τέκνα τῶν θυμάτων σου, ἰδοὺ παρτάσσονται τὴν στιγμὴν ταύτην κατὰ σοῦ.

—Οἴμοι! Εἶναι ἀληθές· ὑπῆρξα αὐστηρὸς, ἀλλ' ἐφείσθησαν ἴσως ἐμοῦ οἱ ἐχθροί μου; Ἐφείσθησαν ἴσως τοῦ ἀδελφοῦ μου; Μήπως καὶ ἐγὼ δὲν ἐπιπτον

παρ' ὀλίγον ὑπὸ τὴν μάχαιραν τῶν μαυιδῶν Πάτην (*) καὶ τῶν ὀπαδῶν των;

—Ὁμολόγησον, ὁμολόγησον τὰς ἀνοσιουργίας σου. Ἄς ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι αὐταί, — καὶ ταῦτα λέγων μετὰ τῆς δεξιᾶς ἡγεμονικῶς ἐνευσεν.—Τὸ ἔγκλημα δημοσίᾳ ἐξετελέσθη, δημοσίᾳ ὅθεν ὀφείλει νὰ ἦ καὶ ἡ μεταμέλεια.

—Ἡ ἀσφάλειά μου ἀπολύτως ἀπῆται τὰς καταδικὰς ἐκείνας.

—Εἰπέ μᾶλλον ἢ τυραννόφρων φιλοδοξία σου.

—Κατὰ τοῦ ἐγχειριδίου ἀντέταξα τὸν πέλεκυν.

—Ἄλλ' εἰπέ μοι, ἦταν τῶντι παῖστί οἱ ὑπὸ σοῦ φονευθέντες πολῖται ἢ φραγμαὶ εἰς τὰς ἀρπαγὰς σου; Ὁ Ὀρλίνδης, ὁ Βροσιγγέλλας, ὁ Φρεσκοβάλδης καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς πολιτείας; Τὸ αἶμα ἐκεῖνο βοᾷ ἐκδικήσιν ὡς τὸ αἶμα τοῦ Ἄβελ.

—Ὁμολογῶ, ἐπιθύριεν ὁ Αὐρεντίος.

—Ἡ λεηλατηθεῖσα Βολτέρρα σὲ καταγγέλλει. . . Τὰ θηλάζοντα βρέφη τὰ ὑπὸ σοῦ κρεουργηθέντα. . . αἱ νύμφαι τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ σοῦ περιῦδρισθῆναι ἐκάλεσαν τὸ ἀνάθεμα τοῦ ΚΑΪΝ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου.

—Θεέ μου! Ἄρα γε ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ χαλινωγώγηται τὴν μανίαν τῆς ἐξηγριωμένης στρατιᾶς;

(*) Οὕτως ὀνομάζεται περίδελτος οἰκογένεια ἐν Φλωρεντίᾳ. ἥτις τῇ εἰσηγήσει τοῦ τίτου Πάπα Σίξτου τοῦ Δ' καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Νιπόλεως δευτερευόντος κατὰ τῶν Μεδίκων δεκαετημέριον, ἰσχυρώρησε τὴν δολοφονίαν τῶν δύο ἀδελφῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης Αὐρεντίου καὶ Ιουλιανῶ ἐν τῷ ναφ τῆς Santa Reparata. Καὶ ὁ μὲν Ιουλιανὸς ἔπεσε ὄνμα τῶν συνασπαστῶν, ἀλλ' ὁ Αὐρεντίος ἀκινδύνως τρωθὴς ἠδυνήθη νὰ καταφύγῃ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου ἐν ἐξελθὼν μετ' ὀλίγον τῇ βοηθείᾳ τῶν φίλων του καὶ τοῦ ἀγακτοῦντος λαοῦ, ἐνκαινίσασε φρικώδη ἐποχὴν ἐκδικήσεων καὶ ἀνομιῶν, θανατῶν ἀπαντίας τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, λεηλατήσας πόλεις, καὶ τέλος ἀπαγχυσίας καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Πίσσης Σαλδιάντην καθὼς τῆς συνωμοτικῆς μεταχρόνου. Τὸ σπουδαιότατον τοῦτο γεγονός ὅπερ τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἀφηγήθη μὲν ὁ Μικκιεβέλλης, ἐξετρογώθησε δὲ ὁ Ἀλφιερός, γινώσκεται ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ἔτος α' Ἰανουαρίου τῶν Πάτην λαθεῖται ἔτος ἐν ἔτι: 1478.

—Τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Σὺ ἐκλεψας τ' ἀγαθὰ τῶν πολιτῶν, τὰς οἰκονομίας τοῦ πτωχοῦ ἐργάτου, τὴν προίκα τῶν θυγατέρων του, πολλὰ τῶν ὀπίων ὑπὸ σοῦ καταστραφεῖται, ἀντὶ ἐντίμου συζύγου εὔρον τὸ αἶσχος καὶ τὴν πενίαν. Σὺ ὀφείλεις νὰ δώσης δικαστὴν περὶ τούτων τῶν ἐνεκα σοῦ ἀπολεσθεισῶν ψυχῶν.

Ὁ Αὐρεντίος δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλὰ μετὰ τινος στιγμᾶς σιωπῆς ἐναγανίως ἀνεφώνησεν:

—Ἐλεος! Ἐλεος!

—Ἄφρασιν! Ἄφρασιν! ἀνέκραξαν ὁ Πικῆς καὶ ὁ Πολιτιανὸς συνάπτουτες ἐνώπιον τοῦ μοναχοῦ τὰς ἰκέτιδας αὐτῶν χεῖρας.

—Πρὸς τοῦτο ἐπαιτεῖται πίστις εἰλικρινῆς καὶ ἀκμαία, ὑπέλαθεν ὁ Σαβοναρόλας. Ἀράγε, ἐξηκολούθησε μετὰ λεπτῆς εἰρωνείας, ὑπάρχει ἡ πίστις αὐτῆ, εἰς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον;

—Ναί, πάτερ μου, εἶπεν ὁ Αὐρεντίος μετὰ τῆς παλμώδους χερᾶς τοῦ ἐγκληματίου προσδοκῶντος τὴν χάριτα.

—Λοιπὸν, ἀπόδειξον τὴν πίστιν σου. . .

—Εἰπέτε μοι τί πρέπει νὰ πράξω;

—Δύο τινὰ ταῦτα μόνον δύνανται νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν σωτηρίαν σου.

—Εἰπετε, εἰπετε, πάτερ μου.

—Ἀπόδος τὰ κλαπέντα πλοῦτη, μὴ κληροδοτήτης εἰς τοὺς υἱούς σου ἢ τὸ ἐνόμως ἐπιβῆλλον αὐτοῖς, μέρος τῆς περιουσίας σου.

—Δύνανται πατήρ νὰ γυμνώσῃ τὰ τέκνα του;

—Ἀπόδος, ἢ ἐκολούθησε.

—Δύναμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ καταβιβῶσω αὐτὰ τῆς ὑψηλῆς θέσεως τῶν προγόνων των;

—Ἄλλα τοὺς θησαυροὺς τοῦτους δύνανται ἴσως οἱ υἱοί σου νὰ φέρωσι μεθ' ἐκυτῶν εἰς τὸν ἄδην, πάτερ σαρκικῆ, ἐχθρῆ τῆς ψυχῆς τῶν υἱῶν σου!

—Θέλω ἀποδώσει, ἐπιθύριεν ὁ ψυχορραγῶν μετὰ μακρὸν ἀγῶνα.

—Νῦν, καὶ ἄλλα πλοῦτη ὀφείλεις ν' ἀποδώσης, ἐὰν θέλης νὰ ἐξευμενίσῃς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀγίους προστάτας τοῦ λαοῦ τοῦτου, πλοῦτη πολλῶ τοῦ χρυσοῦ

τιμαλφέστερα . . . τὴν τιμὴν, τὴν ἐλευθερίαν τῆς Φλωρεντίας ἃς σὺ αὐτὸς, ἔχθρὸς τῆς πατρίδος σου, παρεβίασας καὶ κατεπάτησας. Ὀφείλεις ἢ ἀνορθώσῃς τοὺς νοθευθέντας ἢ καταστραφέντας θεσμοὺς, τοὺς νόμους οὓς καθήρησας ἢ ἐκαπηλεύθης, τέλος τὰ ὑπὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς ἀσεβείας διαφθιρόμενα αὐτῆς ἢ θη. Λαυρέντιε τῶν Μεδίκων, ἀποδίδεις εἰς τὴν Φλωρεντίαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς;

Ὁ ψυχωραγῶν δεινῶς ἠγωνία. Πάλη φροβερὰ καὶ ἀπελπις μεταξὺ τοῦ φόβου τῆς αἰδέου τιμωρίας καὶ τῶν παθῶν πατρὸς καὶ πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἐμαίνετο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ἐπιτείνουσα οὕτω τὴν ὀδύνην καὶ τὸ δέος τῆς ὑστάτης ἐκείνης στιγμῆς.

Προσεπάθησε ἢ ἀνεγερθῆ ὡσεὶ θέλων νὰ ὀμιλήσῃ, ἀλλ' ἐπανεπέστη ἀπληροῦς ἐπὶ τῶν στρωμάτων. Αἰφνης, κατεχόμενος ὑπὸ αἰσθήματος πεισματώδους ἀντιστάσεως, ἀνεχαίτισε τὴν ἐπὶ τῶν χερίων του πλυνομένην λέξιν, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν τοίχον καὶ ἔμεινε ἀκίνητος.

Τότε ὁ καλόγηρος ἐγείρων μεγαλοπρεπῆ τὴν κεφαλὴν ἀπόθανε, ἐφώνησε φρικώδης ὡς ἡ εἰμωμένη, ἀπόθανε ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς θείας ὀργῆς. Κατάβηθε εἰς τὸν ἄδην, διωκόμενος ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Τοσκανικοῦ λαοῦ καὶ τῶν μεταγενεστέρων.—Καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου μεταξὺ τῶν δύο φίλων τοῦ ἡγεμόνου περιδεῶν καὶ φοικιῶντων.

Πολυμαθῆς τις καὶ ἐλευθερόφρων, καίπερ οὐχὶ γλαφυρὸς συγγραφεὺς, ὃν συνεβουλεύθημεν, καὶ ὅστις διηγείται ὅτι πλείεσι ὅσαι φυσικαὶ μάστιγες ἐλυμαίνοντο τὴν ἀρχαίαν Τυρρηνίαν, ὧν τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἐπελήφθη ὁ διάσημος Michelet, καὶ ὅτι οἱ ταλαίπωροι ἐκεῖνοι κάτοικοι ἀντέτασσον κατὰ τοσοῦτων δυστυχῶν ἀδάμκτον φιλοπονίαν καὶ εὐστάθειαν, προστίθησι λέξεις τινὰς, εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος ὀφνηγμάτος ἀναφερομένης καὶ ἃς καλὸν νομίζομεν ἐνταῦθα νὰ παραθέσωμεν. Ἴδου τί λέγει ὁ συγγραφεὺς οὗτος.

«Ἄς ἐξετάσωμεν τὴν ἀρχαίαν σφίαν τῶν Τυρρηνῶν καὶ θέλομεν πληροφορηθῆ ὅτι αὐτοὶ μόνον ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἐπέστησαν ὅτι τὰ κράτη καταρρέουσιν ὡς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνκακίζονται ὡς ἡ ἀνθρώπινος γενεά. Οὗτοι ἀνήγγειλαν οὐχὶ συγκεχυμένως ἀλλὰ πάνυ ἐναργῶς τὴν ἀνακίνησιν τοῦ κόσμου ὁποῖα ὑπολαμβάνει ἐν τῷ Προμηθεὶ τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἐν τῇ Σκανδιναυικῇ Βολούπτῃ. (*) Οὗτοι διήρτησαν τὸν βίον τῆς ἀνθρωπότητος εἰς πολλὰς περιόδους, ὧν μία μόνον αὐτοῖς ἀνῆκε, χωρὶς ὅμως ὁ προφήτης οὗτος λαὸς νὰ παύσῃ πρὸς στιγμὴν πηλαίων κατὰ τῆς μελλούσης νὰ καταστρέψῃ αὐτὸν εἰμωμένης. Ἡ φύσις ἠπέλει αὐτὸν ὅπως διὰ τῶν ὑδάτων τῶν κατακλύσῃ, οὗτος δὲ ἐδάμκτε τὰ ὑδάτα καὶ καθείρξε τοὺς ποταμοὺς· αἱ χεῖρές του ἐχάραξαν τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου τὰ ἡρσιστεία ἐσβετημένα εἰς λίμνας μεταβλήθησαν καὶ ὑπ' αὐτοῦ δικτηρήντα εὐρον ὑπογείους ὄχετους καὶ ἐξόδους, αἵτινες καίπερ σήμερον ἀγνοοῦμεναι, ἀποτρέπουσι τὰς πλημύρας ἀπὸ τῶν ἰταλικῶν χωρῶν. Κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν βερβερικῶν φυλῶν ἀντέταξε τὰ κολοσσικὰ τείχη τῶν πόλεων του· οἱ θεοὶ ἐβάνησαν δυσμενεῖς πρὸς αὐτὸν, οὗτος δὲ ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ τὴν ἀστραπήν καὶ τὸν κεραυνὸν, τοῦθ' ὅπερ ἄγει πολλοὺς διανοήτους ἀεχαιολόγους νὰ πιστεύωσιν ὅτι οὗτος ἐφευρε τὸ ἀλεξικέραυνον. Ἐφ' ὅλων σχεδὸν τῶν ἀγγείων αὐτοῦ παρίσταται ὁ Καπανεὺς ὑβρίζων καὶ προκαλῶν τὸν οὐρανὸν, καταδεικνύων τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀνταγωνίστον ἰσχυρογνωμοσύνην τοῦ λαοῦ τούτου καίπερ συνειδότης τὴν καταστρο-

(*) Ἱερὰ βιβλίου τῶν Σκανδιναυῶν, ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ τῶν μυθῶν τῆς δημιουργίας καὶ ὅπου ὡς ἐν τῇ Γενέσει ἢ ἐν τῇ τῶν ἰνδικῶν περὶ τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος δοξασία, ἐκείρηται ἐποχὴ τις καθ' ἣν ὁ κόσμος ἦτο εὐτυχέστερος. Ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ γίνεται ἐπίσης λόγος περὶ τοῦ προσωποῦ θριαμβοῦ τοῦ Κακοῦ Δαίμονος, ἡ ὁποῖα δοξασία ὁμοιάζει πολὺ τὴν ἐν τῇ Περιτικῇ Ἱερᾷ Βίβλῳ Ζ' ἐν δ' Α β ε τ α, προλέγεται δὲ ὁ τελικὸς θριαμβὸς τοῦ φωτὸς ἢ τοῦ Ἁγαθοῦ Δαίμονος.

Σ. Ζ. Α.

φὴν αὐτοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν ἀληθῆ χαρκατῆρα τοῦ τυρρηνικοῦ πνεύματος.»

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς πραγματευόμενος περὶ τῆς τελευταίας ταύτης πράξεως τοῦ Λαυρεντίου, προσεπιλέγει «τὸ τυρρηνικὸν πνεῦμα, τὸ κατὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς παλαίσταν, κατίσχυεν. Ὁ τοσκάνος Λαυρέντιος ἀπέθανεν ὡς ἔζησε, περιφρονῶν τοὺς ἀνθρώπους καὶ προκαλῶν τὸν Θεόν».

Σ.

ΟΙΓΙΑ ΤΙΝΑ
ΠΕΡΙ
ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Κωνσταντινου 29/11 10 ορίου 1874.

Ἀξιότιμοι Κύριοι

Μετὰ χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης ἀπεδέξαμην τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν τῆς τοῦ ἱατροῦ κυρίου Ζίφου «Μοιχαλίδος», ἣν εὐαρεστούμενοι ἐπέμψατέ μοι.

Ὁ κ. Ζίφος ἐξετάζει τὴν ἀμαρτάνουσαν γυναῖκα, καὶ ἐπ' αὐτῆς φιλοσοφῶν ἐκφέρει σκέψεις ἀληθῶς ἐξαισίας. Ἀφίνοντες ὅμως πρὸς ὦραν τὴν Μοιχαλίδα, καλὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐρευνησωμεν καὶ τὴν ἐν γένει γυναῖκα—ὁποῖα εἶναι—καὶ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἦναι.

Τοιαῦται μελέται διαδιδόμεναι εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιφέρωσι βλαπηδὸν καὶ ἐν δέοντι καιρῷ τοὺς ἀ-

ΣΗΜ. Εἰς τῶν μάλιστα ἐπὶ παιδείᾳ καὶ κοινωνικῇ θέσει διαπρεπόντων ὁμογενῶν, ὁ ἀξιότιμος Κ. Φ. Α. Μαυρογορδάτος, γενικὸς ταμίης τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὀθωμανικῆς ἐμπορικῆς Τραπεζίτης, ἀφ' οὗ πρῶτον αὐθορμήτως καὶ διὰ κολακευτικῆς ἐπιτολῆς ἐζήτησεν ὅπως ἰγγραφῇ συνδρομητῆς εἰς τὸ ἡμέτερον Περιοδικόν, εὐφροσύνῃ νῦν ἢ ἀπευθὼν ἡμῖν τὴν δευτέραν ταύτην ἐπιστολήν, ἡ μάλλον σπουδαίαν καὶ ἐμβριθῆ ἠθικοκοινωνικὴν διατριβὴν, ἣν ἡμεῖς χωρὶς ν' ἀναμείνωμεν τὴν ἀδειαν τοῦ ἀξιοτίμου αὐτῆς συντάκτου, ἐσπούσαμεν νὰ καταχωρίσωμεν ἅμα αὐτὴν λαβόντες, καὶ ἐνῶ τὸ παρὸν φυλλάδιον ἔκαιο ὑπὸ τὰ πτερυγία.

ΖΑΚ. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ Α'.

γλαοὺς καρποὺς τῶν καὶ τὰς ποθεινὰς μεταρρυθμίσεις, ἐφ' ὧν ἄπληστον καὶ πληθῆρες ἐλπίδων ὄμμα ρίπτει ἡ νέα τῆς προόδου γενεά.

Ὁ ἀξιότιμος καὶ φίλος ἱατρὸς Κ. Ζίφος λίθον πολὺτιμον προσέφερον ἡμῖν διὰ τοῦ πλείστου λόγου ἀξίου συγγραμμάτων του, οὗ κύριον θέμα εἶναι ἡ ἀμαρτάνουσα γυνή. Καὶ ὑμεῖς, ἀξιότιμοι Κύριοι, προσφέροντες τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ τὴν μετάφρασιν τοῦ ἀξιολόγου τούτου πονηματίου, μέγιστον ἐπράξατε καλὸν· χαίρω δὲ βλέπων καὶ τὸν ἡμέτερον «Ζακύνθιον Ἀνθῶνα» ἐγκαινιζόμενον διὰ τῆς γλαφυροτάτης καὶ πλείστου ἐπαίνου ἀξίας τοῦ κυρίου Μαρτζώκη Β.βλιοκρισίας, μέγα δὲ εὐεργέτημα θέλετε πράξει προσφέροντες εἰς τὰς ἑλληνικὰς καρδίας προιόντα τοιαῦτα τείνοντα εἰς τὴν ἠθικοποίησιν καὶ βελτίωσιν τῆς κοινωνίας μας.

Ἐκείνη στιγμὴν ἦν προσφέρομεν εἰς τὸν μέγαν ὠκεανὸν τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς προόδου, δὲν χάνεται οὐδ' εἰς ἀτμὸν μεταβάλλεται. Δὲν τολμῶ δὲ νὰ ἐκφράσω τὴν χαρὰν μου βλέπων καίπερ καὶ αὐτὸ τὸ ὠρχίον φύλον ὑποκινούμενον καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς προόδου του μετὰ δειλίας ὑποβλέπον, εὐχὴν δὲ μίαν ἐκ τῶν ἐνδοτάτων τῆς καρδίας μου μυχῶν ἐκφέρω νὰ μὴ βραδύνωμεν τὴν νέαν ἠὼ ὑποφώσκουσαν νὰ ἴδωμεν εἰς τὸν φύσει αἴθριον τῆς πατρίδος μας οὐρανὸν, αἰ δὲ γενεαὶ σύμβολον καὶ δόγμα νὰ ἔχωσι τὴν ἐκφώνησιν

» Ἄμμες γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρρονες».

Τὸ τῆς Γυναικὸς ζήτημα διπνεκῶς ἀντικείμενον πολλοῦ λόγου γενόμενον οὐδόπως ἐξηγητήθη εἰσέτι· ἐνεκα δὲ τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ κινῆ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον.

Πολλὰ καὶ ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις ἐλέχθησαν ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς γυναικὸς, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὑπὲρ πρέπει μονομερῶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, οὐδὲ τὰ κατὰ. Ἀκριβῆς ἐρευνα ἐκάστου τούτων δύναται μόνη νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς θετικὸν συμπέρασμα τῆς τε νῦν καταστάσεως τῆς Γυ-

ναϊκός και τοῦ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἴναι ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας καθὼς και ὀλοκλήρου τῆς ἐπ' αὐτὴν τὸ βλέμμα ἀτενίζούσης κοινωνίας.

Πλὴν πολλάκις λοξῶς ὑποβλέπομεν τὴν ἀλήθειαν ἐκάστου πράγματος, τὴν ἀλήθειαν ἐκάστου ἀντικειμένου, τὴν ἀλήθειαν ἐκάστου σκοποῦ. Ἡ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίᾳ, πάνσοφος τῆς πανσόφου δημιουργίας σκοπός, παραγνωρίζεται ὑπὸ τε τοῦ ἀνδρὸς καθὼς και ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας γυναικός. Ἡ γυνὴ δὲν ἐπλάσθη ἵνα στολιζέται μόνον και παιδοποιῆ. Ἡ γυνὴ, ὁ φυσικὸς τοῦ ἀνδρὸς σύντροφος, ἄλλον προορισμὸν ἔλαβεν, — ὅν ὁμοῦς παραγνωρίζει.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀνατροφῆς τοῦ γυναικείου φύλου εἶναι ἐν τῶν σπουδαιότερων, και ὄντως, ἐπισύρον τὴν προσοχὴν τοῦ αἰῶνός μας, τὴν πρώτην κατέχει θέσιν μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων, και δικαίως, διότι ἐν τῇ ἐκπαίδευσί τῆς γυναικὸς ἐμπερικλείεται ἅπασα ἡ τοῦ ἀνθρώπου τύχη. *Elever une fille c'est elever la société*, λέγει ὁ Michelet.

Ἡ ἐκπαίδευσις σήμερον δὲν προσφέρεται—ἐπιβάλλεται—και πάντες πράττειν τὸ ἀπαραίτητον αὐτῆς. Ἄρα ἡ γυνὴ συμμετέχει τῆς ἀμίλλης ταύτης; Ἄρα ἡ γυνὴ κατέχει τὴν θέσιν ἣν ἡ φύσις προώρισεν αὐτῇ; Μετὰ λύπης και ἔχθους καρδίας λέγομεν ὄχι.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἣν λαμβάνει σήμερον ἡ γυνὴ κακῶς προετοιμάζει αὐτὴν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τῆς, οὐδόλως δὲ συμβαδίζει μετὰ τὴν τοῦ αἰῶνος πρόοδον. Εἶναι καιρὸς νὰ ἐννοήσῃ ἡ γυνὴ ὅτι ἡ εὐτυχία ἔγκειται ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ζωῇ. Ἡ τοῦ πνεύματος καλλιέργεια τῆς γυναικὸς θέλει συνεπιφέρει τὴν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τῆς μητρὸς και τῆς συζύγου, οὕτω δὲ ἡ μὲν θέλει κερδίσει πλεיותרαν ἐμπιστοσύνην, ἡ δὲ ἄλλη πλεיותרον σέβας, καθισταμένη οὕτω ἡ ψυχὴ τῆς οἰκίας, ἐνῶ σήμερον δὲν εἶναι εἰμὴ μόνον τὸ ἄνθος, ὑπερ μαραινόμενον χάνει τὴν εὐωδίαν αὐτοῦ. Ἐνώπιον τοῦ συζύγου θέλει εἶναι

ἴση, ἐνώπιον τῶν τέκνων θέλει διατηρεῖ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν οὕσα φύλαξ και ὁδηγὸς αὐτῶν.

Ὅρον πλήρη φιλοσοφικῆς ἀληθείας ἔθεσεν ὁ Μολιέρως εἰπών·

Je consens qu'une femme ait des clartés de tout.

Ἡ ἐκπαίδευσις τῆς γυναικὸς σήμερον εἶναι ἀτελεστάτη, ἐπίχρισμά τι μόνον λαμβάνει, τὸ δὲ σπουδαῖον μέρος ὄλως παραλείπεται ὡς ἄσκοπον και οὐδόλως χρῆσιμον αὐτῇ.

Ἰσχυρὰ ἐν τῷ οἴκῳ τῆς, ἡ γυνὴ τὴν αὐτὴν θέλει ἔχει ἐπιτροπὴν και ἐπὶ τῆς κοινωνίας. Αὕτη πρέπει νὰ ἴναι ὁ ἑλληνικὸς φύλαξ τῶν ἠθῶν, ἐπαξίως κατέχουσα τὴν θέσιν ἣν ἡ φύσις προώρισεν αὐτῇ.

Ἡ ματαιότης και τὸ ἐπιπόλαιον εἶναι δυστυχῶς σήμερον τὰ μόνυ τῆς γυναικὸς προσόντα· μετὰ λύπης δὲ ἀναγκάζομεθα νὰ τὸ δημολογήσωμεν. Τὸ σκῆπτρον τῆς γυναικὸς τὸ στηριζόμενον ἐπὶ τῶν σωματικῶν αὐτῆς θελημάτων εἶναι πρᾶγμα λίαν εὐθραστον. Ἡ γυνὴ ὁμοῦς ἡ ἀνατραφεῖσα ἐπὶ εἰσῶν στερεῶν ἰσόβιον διατηρεῖ τὴν ἰσὺν αὐτῆς.

«Νοῦν χρὴ θεᾶσθαι, νοῦν· τί τῆς εὐμορφίας ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας καλὰς ἔχῃ;»

Εἶναι καιρὸς ν' ἀνυψώσωμεν τὴν φωνὴν μετὰ τοῦ Κυρίου Ζίφου λέγοντες. *Γυναῖκες, ἀρχίσατε νὰ σκέπτησθε.*

..... O donna,

Il tempo fugge, e tu fuggir lo lasci!

Ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνὴ ὀφείλει μετὰ τοῦ ἀνδρὸς νὰ συζῇ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, δεόν νὰ ὑπάρχη μεταξὺ αὐτῶν και ἡ προσήκουσα ἁρμονία ἣτις οὐδόλως πρέπει νὰ θεωρηθῆται ὡς ἐν τῇ ἀνισότητι ὑφισταμένη. Ὁ ἀνὴρ τὸν νοῦν αὐτοῦ καλλιέργων κρείσσων ἑαυτοῦ ἀποβαίνει, ἡ δὲ γυνὴ εἰς στενότατον διανοητικὸν κύκλον περιορίζομένη δὲν δύναται νὰ συμμερίζεται τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι και τὰς τοῦ ἀνδρὸς διαθέσεις. Ἐντεῦθεν πόσα τὰ προερχόμενα κακὰ εὐκόλως δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ.

Ἡ γυνὴ διὰ τῆς σαθρᾶς ἐκπαίδεῦ-

σεως ἣν λαμβάνει, ἐκοῦσα ἄκουσα ἀποβαίνει φιλάρεσκος, πιθηκικῶς τῷ τρόπῳ κομψευομένη και θεραπευτικῶς τοῦ συρμού, τοῦ φθοροποιοῦ τούτου τῆς κοινωνίας σκώληκος, καθισταμένη εἰς οὐδὲν καλὸν ἢ ὠφέλιμον δύναται νὰ συντελέσῃ. Ἐὰν ἡ ἐκπαίδευσις τῆς γυναικὸς ἦτο ὑγιής, βεβαίως πᾶν ἄλλο ἤθελε πράττει ἢ τὴν κεφαλὴν διπλῆν μετατρέπουσα, τὰ δὲ νῶτα τετραπλᾶ και τὸν πόδα ἀεροβατοῦντα νὰ ἔχῃ.

Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν εἰς χιλιάδας ἀνέρονται σήμερον οἱ τελειόφοιτοι τῶν πνευματικῶν, οἵτινες ἐξερχόμενοι τῶν ἀνωτάτων ἐκείνων ἐστῶν τῶν Μουσῶν, κομίζουσι μετ' ἑαυτῶν πληθὺν και ποιικίλιαν πνευτικῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, αἵτινες ἐν τῇ κοινωνίᾳ μεταφυτευόμενοι ἀποφέρουσι πλείστους και ἀγλαοὺς καρπούς.

Ἄν ἡ γυνὴ τὴν ἀνάλογον ἐλάμβανεν ἐκπαίδευσιν, πόσον ὀλιγώτερον θὰ κατεγίνετο εἰς τὴν ματαιότητα, μετὰ πόσης δὲ πλειοτέρας ἁρμονίας ἀμφοτέρω τὰ φύλα θὰ συνεβάδιζον, ἅπασε τῆς κοινωνίας εὐτυχούσης.

Ἡ νεᾶνις σήμερον ἀτελέστατα λαμβάνει τὴν δέουσαν προκαταρκτικὴν παρασκευὴν ἵνα ἀποβῇ σύζυγος και μήτηρ. Ἀφ' ἧς ὥρας τὰ μαθήματα αὐτῆς ἐγκαταλείψῃ, εἰς ἄλλην δίδεται σπουδὴν, τὴν τοῦ καλλωπισμοῦ ἣτις και ἐπιστήμη κατήνησε. Μετὰ πόσου ἐνδιαφέροντος τὰς καθημερινὰς τοῦ συρμού μεταβολὰς παρακολουθοῦσα, πρώτη φιλοτιμείται και σπεύδει πάντοτε ἐναγκαλιζομένη τὸν νεωτερισμὸν, ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν αὐτῆς ἀπασχολοῦσα εἰς τὴν διευθέτησιν τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς και εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐφημερίδων τοῦ συρμού. Πόσον ὠφελιμώτερον δὲν ἤθελεν εἶσθαι διὰ τὴν νεάνιδα ἐὰν ἀπησχόλη τὸν πολύτιμον τοῦτον τῆς νεότητός τῆς καιρὸν εἰς τὴν ἐμάθησιν τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, ἣτις εἶναι τὸ πηδάλιον και ἡ εὐτυχία τοῦ μέλλοντος αὐτῆς βίου!

Διὰ τῆς ἐκπαίδευσῆς μόνον δύναται ἡ γυνὴ νὰ λάβῃ τὰς ὑγιεῖς και βασι-

μους ἀρχὰς δι' ὧν θέλει ἐννοήσῃ τὸθεν πηγάζει ἡ εὐτυχία τῆς, και πῶς ἀποβήταται γυνὴ ἀξία τοῦ σεβασμοῦ, τῆς ἐμπιστοσύνης και τῆς ἀγάπης τοῦ συζύγου τῆς.

Διατί νὰ μὴ μετέχωσι και αἱ γυναῖκες τῶν ἀναψυκτικῶν ναμάτων τῆς παιδείας, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος και ἑαυτοῦ κρείσσων ἀποβαίνει, ἀφοσιούται δὲ εἰς πᾶν ὅτι ἀληθές και καλόν;

Ἐξετάζοντες τὴν γυναῖκα ἐπὶ παντὸς ἐπιπολαίου πράγματος, εὐρίσκομεν αὐτὴν ἱκανῶς περφοτισμένην, ἢ και τελειοδιδασκτον. Εἰς τὰ χρέσιμα ὁμοῦς αὐτῇ τε και τῇ οἰκογενείᾳ αὐτῆς, ὀλιγίστας ἢ και λίαν περιορισμένας ἔχει γνώσεις, πολλάκις δὲ και ἐιτελῶς στερεῖται αὐτῶν.

Διατί βλέπομεν σήμερον πλείστους τὸν ἄγαμον βίον ἐναγκαλιζομένους; Πόλλας δὲ νεάνιδας ἐπὶ ματαίῳ ἀναμενούσας τὸν σύζυγον; Ποία ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου; Ἀυτηρὸν νὰ τὸ εἴπωμεν, ἀλλ' ἐν ὅσῳ ἡ γυνὴ ἐξακολουθεῖ εἰς πᾶν τὸ ἐπιπόλαιον τὴν προσοχὴν και φροντίδα αὐτῆς καταβάλλουσα, οὐσιωδῶς δὲ παραμελεῖ τὴν ἀπόκτησιν τῶν προσόντων ἐκείνων ἅτινα δύναται νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς σύντροφου και μητέρας ἱκανῆν ν' ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἐν ὅσῳ, λέγομεν, ἡ γυνὴ ἐξακολουθεῖ τοιαύτη οὕσα, οὐδεμίαν τοῦ κακοῦ θεραπείαν δύναμεθα ν' ἀναμένωμεν.

Τὰς ἰδέας ταύτας ἐκφέρων, βεβαίως οὐδόλως φαίνομαι προσπαθῶν νὰ γίνω ἀρεστὸς εἰς τὸ ὠραῖον φύλον, οὔτινος ἴσως και τὴν μῆνιν ἐπισύρω, διότι πικρὰ ἡ ἀλήθεια, και ὀλίγοι οἱ δυνάμενοι ν' ἀκούσωσιν αὐτὴν ἄνευ δυσσερσεκείας.

Ὁ γλαφυρὸς ὕμῶν κάλαμος τὴν ἔλειψίν μου ταύτην ἀναπληρῶν, ἃς ἐξακολουθῇ προσφέρειν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ ὑπὸ τόσον αἰσίους οἰωνοῦς ἀρχαμένου «Ἀνθρώπου» και πρὸ πάντων εἰς τὸ φύλον ἐκεῖνο ἐφ' οὗ ἡ ἀνθρωπότης ἄγρυπνον και ἀνήσυχον ἔχει τὸ βλέμμα, ἃς ἐξακολουθήσῃ, λέγω, προσφέρειν τὰ εὐώδη

άνθη τοῦ κήπου ὑμῶν, μὴ λησμονούτων, ὅτι καὶ ὁ καρπὸς πρῶτον ἐκ τοῦ άνθους σχηματίζεται καὶ τοὺς γλυκεῖς αὐτοῦ χυμοὺς ἀφθόνως μετὰ ταῦτα παρέχει.

Λέγω τὴν πικρὰν καὶ μόνην ἀλήθειαν ἄνευ οὐδενὸς περικαλύμματος. Διατρέτων, Κύριοι, ἐν μεγαλοπόλει, βλέπω τὸ κακὸν ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ γυμνότητι καὶ φρίττω. Εἶναι καιρὸς μεγάλων ἀναμορφώσεων· αἱ τέχνη καὶ αἱ ἐπιστῆμαι συναμιλλώμεναι ὁσημέραι τελειοποιούνται, καὶ ὄντως εἰς μέγιστον τελειοποίησις βαθμὸν ἔφθασαν. Ἡ δὲ γυνή, τὸ εὐώδες τοῦτο τῆς φύσεως πλάσμα, διατί νὰ εὐρίσκηται καταδικασμένον εἰς τὴν δουλείαν τῆς ὕλης καὶ τῆς ματαιότητος, διατί νὰ μὴ ἀναβλέψῃ ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω, διατί νὰ μὴ αἰσθανθῇ κάλλιον τὴν ἀξίαν αὐτοῦ;

Εἶναι καιρὸς νὰ ἐννοήσῃ ἡ γυνὴ ὅτι διατελεῖ εἰσέτι ξένη τῆς προόδου τῆς νῦν ἐποχῆς. Ἄς μὴ κολακεύωμεν αὐτὴν ἀσκόπως καὶ πρὸς ὀλεθρὸν τῆς, διότι διὰ τῆς κολακείας καταστρέφωμεν· διὰ μόνης τῆς ἀληθείας, ὅσον πικρὰ καὶ ἄν ᾔνοι, δύναται νὰ παραχθῇ τὸ καλόν. Καὶ τὰ φάρμακα εἶναι πικρὰ, ἀλλὰ διδοῦσιν ἡμῖν τὴν υἰεῖαν.

Συγκεφαλαιούντες λέγομεν·

Τὸ σύστημα τῆς τοῦ γυναικείου φύλου ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἀτελές.

Ἡ ὀλεθρία τάσις (εἰς μανίαν πολλάκις μεταβαλλομένη) πρὸς τὸν καλλωπισμὸν καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα, καθιστῶσα τὴν γυναῖκα δούλην τοῦ φθοροποιῦ συρμοῦ, πρέπει ν' ἀναχαιτισθῇ καὶ εἰς τὰ νόμιμα αὐτῆς ὅρια νὰ περισταλῇ.

Ἡ γυνὴ ἐν τῇ παρθενικῇ αὐτῆς ἡλικίᾳ δέον ὅπως ἐκμάθῃ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν μετὰ τοῦ μέλλοντος συζύγου οἰκίαν αὐτῆς εὐδαιμονίαν, οὐδόπως αὐτὴν ἐν τῷ ἔξω κόσμῳ ἀναζητοῦσα ἀλλ' ἐν τῇ ἐστίᾳ, ἥτις εἶναι τὸ μόνον καὶ ἀληθὲς θεμέλιον ὑπὸ τῆς πανσόφου Θεῖας Προνοίας δωρηθὲν, καὶ ἐν ἧ ἔγκειται πᾶν τὸ ἀ-

γνὸν καὶ τίμιον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Τὰς ἀρχὰς ταύτας ἐναγκαλιζομένης τῆς γυναικὸς, μετὰ θεβαιύτητος δυνάμεθα νὰ ἀναβλέψωμεν εἰς τὴν γέννησιν νέας ἐποχῆς κατὰ πολλὰ κρείσσονος τῆς νῦν, ἣν ἐν τῇ μέθῃ τῆς πολυτελείας καὶ τῆς διαφθορᾶς παρασυρόμενοι καὶ σκοτοδιωνῶντες διατρέχομεν.

Δέχθητε, Κύριοι, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς διακεκριμένης ὑπολήψεώς μου, μεθ' ἧς διατελῶ

ὁλος ὑμέτερος

Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ

ΕΡΟΣ

ΚΑΙ

ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον συνέβη ἐν Παρισίοις δράμα τρομερὸν, ὅπερ δὲν δύναται τις ἀφρικιάστως ν' ἀκούσῃ.

Ὁ Κ. Ρουστὲλ μεταξέμπορος, νέος κάτοχος σημαντικῆς περιουσίας, διῆγεν ἐν Παρισίοις βίον εὐθυμον καὶ ἀκόλαστον.

Νύκτα τινὰ συνήντησεν ἐν τινι λεωφόρῳ νεαρὰν ῥάπτριαν, δεκαοκταετῆ, ξανθὴν, μετὰ ζωιδῶν οὐρανοχρόων ὀφθαλμῶν, χειρῶν τε καὶ ποδῶν λεπτοφυῶν, ἐν ἐνὶ λόγῳ, μίαν τῶν ἀπαραβλήτων ἐκείνων γυναικῶν, αἵτινες μόνον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκείνῃ ἀπαντῶνται.

Ὁ νέος ἠκολούθησε τὴν ῥάπτριαν, τῇ ὠμίλησε καὶ κατώρθωσε νὰ τύχῃ παρ' αὐτῆς συνεντεύξεως.

Ὅκτῳ ἡμέρας ὕστερον, ἡ Βαλεντίνη, οὕτως ὀνομάζετο ἡ νεανίς, κατεῖχεν ἐν τῇ ὁδῷ Grétry, ἔγγυς τοῦ θεάτρου τῶν κωμικῶν παραστάσεων, χαρίσιντα οἰκίσκον, ἀλιθῆ ἑρωτικὴν καλιὰ, ὃν ὁ Ρουστὲλ τῇ προσήνεγκε, καὶ ὃν αὐτὴ ἀσμένως ἐδέχθη.

Ἡ Βαλεντίνη ἐκέκτητο καρδίαν εὐγε-

νή, καὶ ἀμέσως ἠράσθη ἐμμανῶς τοῦ ἡδῆ συντηροῦντος αὐτὴν μεταξέμπορου. Ἐν διαστήματι ἕξ μηνῶν περὶ ἄλλου δὲν ἐσκέπτετο ἢ περὶ τῆς εὐτυχίας τῆς, χωρὶς καὶ νὰ ὑποπιτεύσῃ ὅτι αὐτὴ ἡδύνατο ἡμέραν τινὰ αἴφνης νὰ ἐκλείψῃ.

Τέλος ὁ Ρουστὲλ ἤρξατο νὰ βρῆνται τὸν βίον τοῦτον, καὶ ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ ὀριστικὸν συνοικέσιον· ἀλλ' ὅπως μὴ λυπήσῃ εὐθύς τὴν Βαλεντίνην, ἐβράδυνε ν' ἀναγγεῖλῃ αὐτῇ τὴν δυσάρεστον εἰδησίην μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν μελετωμένων γάμων ταῦ.

Ἡ Βαλεντίνη ἠσθάνθη φοβερὰν λύπην, ἀλλ' ἐμπορομένη ὑπὸ ἰσπανικῶν αἰσθημάτων καὶ ὄρωσα ἑαυτὴν ἐγκαταλειμμένην, ἀπεφάσισε ν' ἀποθάνῃ ἐκδικουμένη.

Ἠγγικεν ἡ ἡμέρα τῶν γάμων· ὁ Ρουστὲλ ἐνυμφεῖτο τὴν Κυρίαν Ἀλίην T... ἣν ἐγνώρισεν ἐν τινι συναναστροφῇ, καὶ ἥτις κατεῖχεν εἰσόδημα τριακοντακισχιλίων φράγκων.

Οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν, καὶ οἱ νεόνυμφοι μὴ δυνηθέντες νὰ ἐπιτύχωσι κατάλληλον οἰκίαν, ἀπεφάσισαν νὰ διέλθωσι τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος ἐν τῇ οἰκίᾳ κατώκει αὐτὸς ὁ Ρουστὲλ, ἐν τῇ ὁδῷ Constantinople, ἀρ. 31.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον οἱ νεόνυμφοι ἐτοιμάζονται ν' ἀπέλθωσιν· ἡ μήτηρ τῆς Ἀλίης ἐναγκαλιζέται τὴν θυγατέρα καὶ ἀποχωρίζεται αὐτῆς κλαίουσα.

Ὁ Ρουστὲλ φθάνει εἰς τὸν οἶκόν του, διέρχεται μετὰ τῆς νύμφης μικρὰν αἴθουσαν, ἀνοίγει μετὰ ταῦτα τὴν θύραν τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου καὶ εἰσέρχεται συνοδευόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς Ἀλίης.

Τὸ δωμάτιον ἐφωτίζετο ὑπὸ τοῦ ἀμυδροῦ καὶ τρέμοντος φωτὸς τοῦ ἀνηρημένου λαμπτήρος.

Ἡ νεόνυμφος πλησιάζει τὴν κλίνην, ἀποτίθει τὸν στέφανον τῶν ἀνθέων τὸν περικοσμοῦντα τὸ μέτωπον αὐτῆς, καὶ ἐπιστρέφει μειδιῶσα παρὰ τῷ συζύγῳ, ἀλλ' αὐτὸς ὀπισθοχωρεῖ καὶ ἐκπέμπει κραυγὴν ῥόμου· κηλὶς αἵματος ἀπαισίως ἐρρύταινε τὴν τῆς Ἀλίης ἐσθῆτα.

Ὁ δυστυχὴς ὄρμα πρὸς τὴν κλίνην.

Ἀμφίβολος μορφή διεγράφετο ὑπὸ τὰς σινδόνας· τὰς ἀνασύρει καὶ βλέπει πτώμα.

Δράττει αὐτὸ σπασμωδικῶς καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀνεγείρῃ. Ἡ κεφαλὴ σχεδὸν τοῦ κορμοῦ κεχωρισμένη ἐδείκνυε πληγὴν φοβερὰν, ἐξ ἧς ἀνεπήδα ἀθρόως τὸ αἷμα.

Ἦτο τὸ πτώμα τῆς Βαλεντίνης.

Ἡ δυστυχὴς νεανίς ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἑραστοῦ αὐτῆς, ἀπεφάσισε νὰ ταραξῇ τὴν πρώτην νύκτα τῶν γάμων του. Ἐνεδύθη ὡς ὑπηρέτρια, καὶ περὶ τὴν ἐνδεκάτην καὶ ἡμίσειαν μετὰ μεσημβρίας, ἐπορεύθη παρὰ τῷ θυρωρῷ τοῦ Ρουστὲλ, λέγουσα ὅτι ἦτο ἡ θαλαμηπόλος τῆς Ἀλίης, καὶ ὅτι οἱ οἰκοδεσπότες αὐτῆς τὴν διέταξαν νὰ κομίσῃ τι ἐκ τοῦ οἴκου.

Ὁ θυρωρὸς δὲν ἐγνώριζε τὴν Βαλεντίνην, καὶ ἔδωκε τὰς κλεῖς. Ἡ οἰκία ἦτο κενή. Ὁ Ρουστὲλ δὲν ἠθέλησε νὰ προσλάβῃ ὑπηρέτας ποῖν ἢ ὀριστικῶς ἀποκατασταθῇ εἰς ἄλλην οἰκίαν. Οὕτω δὲ ἡ Βαλεντίνη εὐρέθη κυρία τοῦ πεδίου.

Μόλις φθάσα, αὐτὴ θεβαίως ἐξεδύθη, ἔλαβεν ἐν τῶν ξυραφίων τοῦ ἑραστοῦ τῆς, ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς νυμφικῆς κλίνης, ἐκαλύφθη διὰ τῆς σινδόνας, καὶ ἀπέκοψε τὸν λαίμον αὐτῆς μετ' ἐκτάκτου δυνάμεως καὶ εὐσταθείας ὡς τὸ χαίνον ἐκεῖνο τραῦμα ἐμαρτύρει.

Ὅτε ὁ Ρουστὲλ ἀπεκάλυψε τὸ θῆμα τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ, καὶ ἠτένισε τὴν καθημαγμένην ἐκείνην κεφαλὴν ἣν τοσάκις ἐν ἑρωτικῇ ἐκστάσει ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ περιέπτυσσε, καὶ τοὺς ἀπλανεῖς ἐκείνους καὶ ἐσβεσμένους ὀφθαλμοὺς, οἵτινες ἐφαινοντο λέγοντες· «αὕτη ἐστὶν ἡ ἐκδίκησίς μου», ἔπεσαν ὡς ὑπὸ κραυνοῦ πληγεί. Ὅτε ἀνέλαβεν, ὁ δυστυχὴς ἦτο ἡδῆ παράφρων.

«Πῶς ἔχει ἡ Βαλεντίνη; Μὴ τάχα τὴν ἐλύπησα λέγων αὐτῇ ὅτι ἐνυμφεῦσθαι; Ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἔλεγον ἀστευόμενος....»

Αὗται εἰσὶν αἱ λέξεις ἃς ὁ Ρουστὲλ ἐπαναλαμβάνει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν.

Ὡς πρὸς τὴν Ἀλίην, ἡ κατάστασις τῆς υἰείας τῆς ἐμβάλλει εἰς σοβαρὰς σκέ-

φεις τούς Ιατρούς φοβούμενους μὴ καὶ αὕτη παραφρονήσῃ. Ἡ δὲ στυγρὴ κόρη ζητεῖ ἐπιμόνως ξυράφιον ὅπως τὸν λαίμον αὐτῆς ἀποκόψῃ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

Κατ' αὐτὰς ἐδημοσιεύθη ὁ πρῶτος τόμος τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰονίου Κράτους ὑπὸ Π. Χιώτου, ἱππότου. Ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι συνέχεια τῶν τριῶν προεκδοθέντων ὀγκωδιστάτων τόμων τῶν ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς Ἑπτανήσου τοῦ ἰδίου συγγραφέως. Περὶ τούτων ἄλλοτε ἐλάλησεν ὁ τύπος Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας διὰ τὴν πολύτιμον ὕλην, δι' ἧς κατοπτρίζονται αἱ περιπέτειαι τοῦ Ἑλληνικοῦ εἴου κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ νεωτέρους χρόνους τῆς ἱστορίας, ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Βενετοκρατίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἐλεύσεως Γαλλικῶν, Ρωσικῶν καὶ Βρεττανικῶν ὄπλων εἰς τὴν Ἑπτανήσον μέχρι τῶν 1815.

Ὁ νεωστὶ δημοσιευθεὶς Α'. τόμος δι-αλαμβάνει τὰ ἀπὸ συστάσεως τοῦ Ἰονίου Κράτους τὸ 1815 μέχρι τῶν 1829. Διηγείται δὲ οὐ μόνον τὰς πολιτικὰς περιπετείας τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν προστασίαν κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον, ἀλλὰ καὶ τὰς συμπράξεις τῶν Ἑπτανήσιων ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τοῦ φόνου τοῦ μακαρίτου Κυβερνήτου Καποδιστριαίου. Ἀξιοπαρατήρητα ἐν αὐτῷ τὰ κεφάλαια περὶ διπλωματικῆς συζητήσεως ἐπὶ παραχωρήσει τῆς Πάργας, καὶ τὰ περὶ διπλωματίας ἀπέναντι τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐν αὐτοῖς καταχωρίζονται ἅπαντα τὰ διπλωματικὰ ἔγγραφα, σημειώσεις, ἐπιστολαὶ καὶ συζητήσεις ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης, λαβοῦσαι χώραν κατὰ τὴν λύσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος

εἰς τοὺς κύκλους τῆς διπλωματίας, ὅτε ἐγένετο ὁ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶν τοῦ 1821. Ἡ ἐξιστόρησις τούτων εἶναι σπουδαιότατη καὶ χρυσιμωτάτη, διότι ὀλίγα περὶ τοιούτων διπλωματικῶν σχέσεων διέλθει, καὶ τὰ πλεῖστα παρέλειψεν οἱ μέχρι τοῦ νῦν ἡμέτεροι ἱστορικοὶ τοῦ ἀγῶνος. Διὸ ἐπαινοῦμεν τὸν ἱστορικὸν Χιώτην ὅτι μόνος αὐτὸς διέσωσεν ἐν τῷ συγγράμματι πολύτιμα ἔγγραφα, καὶ διεπραγματεύθη ὑπόθεσιν τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα σχεδὸν ἀγνοοῦνται, καὶ τὰ ὁποῖα ἤθελον ἐξαφανίσει ὁ χρόνος, ἐὰν μὴ αὐτὸς συνέλεγε καὶ ἐδημοσίευε. Κυρίως ἐφέλκει τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου ὁ πρόλογος, ἐν ᾧ διασφίριζεται τὸ σχέδιον τοιαύτης συγγραφῆς μοναδικῆς εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς παρ' Ἑλλήσι.

Τοῦ Κυρίου Χιώτου ἡ φιλοπονία καὶ εὐδοκίμησις εἰς τὴν ἱστορικὴν συγγραφὴν εἶναι γνωστὴ πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην. Μέλος ὢν διαφόρων συλλόγων Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀκαδημιῶν ἀρχαιολογικῶν καὶ φιλολογικῶν Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ Αὐστρίας, χαίρει ὑπόληψιν διὰ τὰς πολλὰς συγγραφὰς, ὧν ὁ καταχωρισθεὶς κατάλογος ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ τοῦ βιβλίου ἐκπλήττει τοὺς εἰδήμονας.

Ὁ παρῶν δὲ τόμος ὑπερβάς τὰς ὀκτακοσίας σελίδας ὀγδόου μεγάλου μεγέθους πωλεῖται εἰς τὴν εὐτελεστάτην τιμὴν 6 δραχμῶν. Ἐπαινοῦμεν δὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διότι εἶδομεν σημειωθεῖσαν αὐτῆς συνδρομὴν 100 ἀντιτύπων, περὶ ἧς ὁ Κύριος Χιώτης δὲν ἔλειψε τοῦ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τῆς ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τοῦ ἡμετέρου Βασιλείου, ἀφιερῶν τὸν Α'. τόμον πρὸς αὐτήν.

Ἐν Ἀθήναις 28 Ἰβρίου 1874.

B. Π.

Ο ΚΑΛΥΣ

ΤΟΥ

ΡΟΔΟΥ.

Θωπευόμενος ὑπὸ τῆς ἐθωνῆς αὔρας, ὕψος ἐκ τῶν ρανιδῶν τῆς δρόσου, ἐφ' ὧν ὁ ἥλιος διὰ τῶν ζωγόνων ἀκτίνων του σχηματίζει πολυχρόους ἱρίδας, ἀνοίγεται ἡδὴ εἰς τὴν πνοὴν τοῦ εἴου ὁ ὠραῖος κάλυξ τοῦ ρόδου, ἵνα ἀκολούθως παραδοθῇ εἰς τοὺς ἔρωτάς του, ἢ χρησιμότης ἴσως μυστικῆς εἰκῶν τῆς ἐνώσεως δύο καρδιῶν, ἢ διδάξῃ τὸ εὐγενές ἐκεῖνο πλάσμα ὅπερ ὁ Δημιουργὸς ἐδωρήσατο τῷ ἀνθρώπῳ ἵνα ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν εὐτυχῆ, νὰ γίνῃ ἀφελὲς καὶ ὠραῖον ὡς αὐτός.

Ὠραῖος ὡς ἡ σφραγὶς ἦν διαχαράττει τὸ πρῶτον τοῦ ἔρωτος φιλημα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀθῶας τινὸς καλλονῆς, μὲ ὁποῖον ἄνθος δύναται νὰ παραβληθῇ; Ἡμικρυμμένους εἰς τὰ μήπω ἀνοιχθέντα φύλλα του ὡς ἡ ἐρωμένη ἦτις παραδίδεται εἰς τὰς ἀγκάλας ταῦ προσφιλοῦς αὐτῆς, ἐστεμμένος ὑπὸ τῶν τρεμουσῶν ρανιδῶν τῆς δρόσου, τῶν ἀσπαρμῶν τούτων εὐς ἢ φύσις ἀποτιθησιν εἰς τοὺς κόλπους του.

Ὡ πόσον φθονῶ τὴν τύχην του! Χαῖρε, θεσπέσιε κάλυξ! ἐπὶ σὲ ἡ φύσις μειδιᾷ, σὺ εἶσαι τὸ ὠραιότερον αὐτῆς κόσμημα. Ἴδὲ πῶς ὁ ἥλιος ἀποπειρᾶται νὰ σὲ φθάσῃ, εἰσδύων εἰς τὸ πυκνὸν τῆς πληθῆς τῶν φύλλων σου διὰ τῶν ὠραιότερων καὶ ποικιλοτέρων χρωμάτων, ἅτινα δύναται νὰ παραγάγῃσιν αἱ εὐεργετὲς αὐτοῦ ἀκτίνες! Χαῖρε, θεῖε κάλυξ! αὐτὸς εἶναι διὰ σὲ ὁ καιρὸς τῶν ἐρώτων. Ἴσως αὖριον... Ἴσως αὖριον δὲν θὰ ὑπάρχῃς πλέον. Ὁ βίος σου διαρκεῖ ἐπὶ μίαν καὶ μόνην ἡμέραν, ἀλλ' ἡμέραν ἔρωτος. Ἄχ! πόσον φθονῶ τὴν τύχην σου!

Ὅποια θαυμάσιος διδαχὴ διὰ τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν ἔγκειται εἰς ἓν ἄνθος!

Δυστυχὲς ἄνθος!

Ἦσο ὠραῖον κατὰ τὸ λυκαυγὲς ὅτε αἱ ρανίδες τῆς δρόσου, ἄς ὁ ἥλιος ἐξωγράφει διὰ τῶν χρωμάτων τῆς ἱρίδος, σὲ

καθοπρᾶττον, σὺ δὲ εὐγνωμὸν ὑπεμεϊδίας αὐτῷ, ἢ δὲ δρόσος ἐν τῇ σκιᾷ τῶν φύλλων σου κρυπτομένη σὲ διετῆρει νωπὸν, ὡς τὴν αὔραν τοῦ Ἀπριλίου. Δυστυχὲς ἄνθος!

Σὲ ἠγάπησαν οἱ ζέφυροι, σὲ ἠσπάζοντο, ἀλλὰ σὺ ταλαντευόμενος εἰς τὴν πνοὴν των, διέχεες περὶ σὲ ζέφανον ἠδυτάτης εὐωδίας. Δυστυχὲς ἄνθος!

Ἐγῆτευσας τοὺς ἀνθρώπους, ὅτινες σὲ ἐδρεψαν τὴν αὐτὴν τῆς ἐμφανισεώς σου πρωΐαν, σοὶ ἀπέβαλον τὰ φύλλα δι' ὧν ἐκοσμεῖσο, σοὶ ἀφῆρσαν τὰς ἀκάνθας, τὴν μόνην ἰσχὺν καὶ προσασίαν σου, καὶ τότε ἀπώλεσας ἔλα σου τὰ θέλητρα ἐμαράνθης, καὶ μετὰ σὺ ἐμαράνθησαν τὰ ὑπερήφανα φύλλα σου· ἐκεῖνοι τότε σὲ ἐγκατέλιπον, καὶ ἐγκαταλειμμένον σὺχλὶ εἰς τὸ ἰδικόν σου, ἀλλ' εἰς ξένον ἔδαφος ἀπεξῆράνθης. Δυστυχὲς ἄνθος!

Ἄβρον τῶν γυναικῶν ὁμοίωμα! πόσον ἐμυιάζεις μὲ αὐτὰς κατὰ τὸ ἐπαγωγὸν τῆς καλλονῆς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δυστυχίας. Δυστυχὲς ἄνθος!!

(Ἐκ τοῦ ἰταλικῦ).

I. Σ. ΜΑΝΕΣΣΗΣ.

ΕΓΧΩΡΙΑ ΑΣΤΕΙΑ.

Κατ' αὐτὰς νέος τις ἐπιθυμῶν νὰ ἐκδώσῃ φυλλάδιόν τι ἐκ δύο τυπογραφικῶν φύλλων συγκεῖμενον, ὡς εἶχεν ἀναγγεῖλαι, μετέβη παρὰ τινι τῶν ἐνταῦτα τυπογράφων πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ ἔργου του.—Ἀλλὰ τὸ πόνημά σας, κύριε, δὲν θὰ καταλάβῃ περισσότερον τῶν εἴκοσι ἐπτὰ σελίδων, εἶπεν οὗτος ἐξετάζων τὸ χειρόγραφον.—Καὶ τί ἐννοεῖτε μὲ τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ ἕτερος.—Ἐννοῖ, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, ὅτι θὰ ἔχωμεν κενὰς 5 σελίδας τ' ὀλιγώτερον.—Ἐξάρτετα, προσέθηκεν ὁ νεαρὸς συγγραφεὺς, μένει ἕσον μᾶς ἀναγκαιοὶ διὰ τὰ παροράματα.

*

*

Μέθυσός τις συνωδεύετο προχθὲς ὑπὸ δύο φίλων εἰς τὴν οἰκίαν του· ἰδὼν δὲ

ταύτην μακρόθεν χορεύουσαν, ὡς εἶδος, τὸ συρτὸν μετὰ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων, ἔστη αἴφνης καὶ ἐξχαγῶν τὴν τῆς οἰκίας του κλειδα, προέτεινε αὐτὴν εἰς τὸ κενόν.— Καλὲ τί θὰ κίμης; τὸν ἠρώτησαν οἱ συνοδεύοντες αὐτόν.— Περιμένω, εἶπε, ν' ἀπεράσῃ ἀπ' ἐδῶ τὸ

σπῆτι μου διὰ νὰ ξεκλειδώσω τὴν θύραν. * * * Φοβεῖται τοὺς σεισμούς;— ἠρώτα νεῖς τις φίλην τῆς, μετὰ τὸν τελευταῖον ἐνταῦθα ἐπισυμβάντα.— Ὡ, ναι πολὺ, ὅταν ἔρχονται ἐξίφνης.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΜΜΕΤΡΟΙ

ΤΗ: ΠΡΙΓΚΗΠΕΣΣΗ.

ΕΛΕΥΤ. ΜΑΣΑΔΕΣΚΗ

ΓΝΩΣΤΗ ΕΝ Τῷ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚῷ ΚΟΣΜῷ ΥΠΟ ΤΟ ΕΠΩΝΥΜΟΝ

ΔΩΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ

ΕΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΛΗΨΕΩΣ

ΤΗΝ ΕΚ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΤΑΥΤΗΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ ΜΟΥ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

Σεβαστή μοι Κυρία!

Ανοτυχή με ἀπεκάλεσεν ἡ Μοῖρα ὅτε κατὰ πρῶτον ἐκλαυσα, αὐτοστιγμὴ δ' ἐπεκύρωσε τὴν εὐχὴν τῆς ταύτης ὁ πρῶτος τῆς εὐαισθησίας μου παλμός. Ἐκτοτε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀραπυσομένου τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ εἰς τὴν στήθην μου συνανεπτύσσετο μετ' ἄλλους καὶ ὁ παλμός τῆς καρδίας μου ἔκτοτε στεναγμοὶ καὶ δάκρυα! Ποῦ τὰ προσφύγῃ; Θεῖα ἀντίληψις! Ὡς ἐν ὄνειρῳ παρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου εἰκὼν περιβεβλημένη τὰς καλλοῖας καὶ τὰ θεήλητρα τῆς Ἑδέμ' ἐκλίνα μετὰ σεβασμοῦ ἐνώπιόν τῆς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐν ἐκστάσει τὴν ἠένεσα. Τὸ βλέμμα τῆς ἦν ζωπάροχος καὶ θέσπισμα ἀθανασίας, τότε δὲ ἤνοιξεν ἡ καρδίη μου, ἀπέστη μακρὰν ἐμοῦ ὁ κάτω κόσμος, ἠθάσθη αὐτῆς καὶ ὑψώθην λεληθότως εἰς τοὺς Οὐρανοὺς.

Ἄλλ' ὅποῖον τὸ ἄλγος μου, ὅτε συνελθὼν εἰς ἐμᾶντὸν ἠνρόησα ὅτι εὐρέθην εἰς τὰ ἴδια! Ἐκτοτε ζητῶ τὴν Θεάν μου, ἀλλὰ δὲν τὴν βλέπω ἴσως εἶμαι ἀνάξιος γὰρ τὴν ἐπαρίδω, καὶ μόνον τὴν μελωδικὴν καὶ ἀρμονικὴν λαλίαν τῆς ἀκούω. . . Ἀσπλαγγε Καλλιόπη!

Ἀγαπήσας τὴν Θεάν ἐκείνην, ἥτις δὲ ἀνωτέρας προσταγῆς κρατεῖ σύμπα

ΣΗΜ. Ὁ ἡμέτερος συνάδελφος καὶ φίλος δὲν ἠδύνατο κάλλιον ἢ διὰ τῆς ἀφιερώσεώς του ταύτης πρὸς τὴν ἀκάματον καὶ εὐφραδῆ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπέρμαχον νὰ διεραμεύσῃ τὰ ἴδια αὐτοῦ αἰσθήματα, συναμα δὲ καὶ τὴν ἀγέστον εὐγνωμοσύνην τῆς Συντάξεως ἀπάσης ἐπὶ τῇ φιλοφρονεστάτῃ καὶ λίαν ἐνθερμῆ ἐπιστολῇ δι' ἧς ἡ περιφκῆς αὐτῆ γυνὴ ἐσχάτως ἤλκx ἐτίμησεν.

σαν τὴν οἰκουμένην εἰς ἀρρολιαν, καὶ ἥτις ἀρ ἐνώπιόν μου ἐπὶ στιγμὴν καὶ ὡς ἐξ ἀπόπτου ἐφάρη, εἰς Ἰγμάς ὅμως, Κυρία, καθ' ἐκάστην ἐν τελειότητι παρίσταται, αἰσθάνομαι θερμὸν τι πάθος, ὅπερ οἱ θνητοὶ καλοῦμεν οἴστρον, καὶ ὁ οἴστρος οὗτος μὲ ὀδηγεῖ σήμερον εἰς τὴν Villa d' Istria, εἰς θέσιν, ὅπου ἡ καλλιότη τοῦ ἔαρος χειραγωγεῖ πνεῦμα μεγαλοφυΐας εἰς τὸν θανμαστὸν τῆς φύσεως καὶ ὄν. Ἄς συγχωρήσῃ τὴν αὐθάδειάν μου ἢ πᾶρ ὅτι καλόν, εὐγενὲς καὶ ὄρατον λατρεύουσα καρδία σας, καὶ ἄς εὐαρεστηθῇ γὰρ δεχθῆ τὴν ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ ἁσματίου All' amica lontana τοῦ ἰταλοῦ ποιητοῦ Giuseppe Giusti ἔμμετρον εἰς τὴν Ἑλληνίδα μετάφρασίν μου, ἣν ταπεινῶς πρὸς Ἰγμάς ἀνατίθημι. Ἄν δ' ἐξ Ἰγμῶν μάθω ὅτι ἐν αὐτῇ καλῶς ἰταλιότατα τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ, θέλω θεωρήσει ἐμᾶντὸν εὐτυχή, ἄλλως θὰ διδαχθῶ ἀπαξ διὰ παντός γὰρ μὴ παρουσιάξωμαι ὡς τεχνίτης ἐνώπιον μιᾶς τῶν ὀραιωτέρων τεχνῶν.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΚΑΦΟΚΕΦΑΛΟΣ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗΝ ΦΙΛΗΝ

ΤΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

GIULIO P. P. GIULIO I.

Te, solitaria pellegrina, il lido Tirreno e la salubre onda ritiene.

Ἐσὲ, ποῦ ἡ τοσκανικὴ
Ἡ ὄχθη σὲ βασταίνει
Μὲ τὸ δροσάτο κύμα τῆς,
Φίλη μου ἐρημωμένη,
Ν' ἀκούσης, ὄχι, δὲν ἔμπορεῖς
Τὴ λυπηρὴ φωνή μου.

Εἶν' μακρὸν τὸ διάστημα,
Ποῦ μᾶς ἀποχωρίζει,
Κ' εὐσπλαγχνικὸ τὸ χέρι σου
Δὲν σώνει νὰ σφογιζῇ
Τὸ δάκρυ μου, ὅπου γιὰ σὲ
Κυλάει πικρὸ, ψυχὴ μου.

Σὺ ξεύρεις τ' εἶναι ὁ ἔρωτας,
Καὶ πόσο ἡ πληγωμένη
Καρδίᾳ ποῦ τὸν ἀγκάλιασε
Μένει φχαριστημένη,
Ὅταν γιὰ τὴν ἀγάπῃ τῆς
Ῥωτᾷ ὄλη τὴν Πλάσι.

Κόρη χρυσοῦ, ὅταν λαμπρὸ
Προβάλλῃ τὸ φεγγάρι
Νὰ συντροφεύσῃ ταῖς νυχταῖς
Καλοκαιριοῦ μὲ χάρι,
Καὶ ἡ ματιὰ σου ἐλόφωτῃ
Ἐ τὸν οὐρανὸ τὸ φθάσῃ,

ΖΑΚ. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ Α'.

Κ' ἓνα σου δάκρυ ἀπύκρυφο
Ἐρωτοφλογισμένο
Χυθῆ ἔς τὸ θεῖόν σου πρόσωπο
Μαργαριτοπλασμένο
Τὴν ὥρα ποῦ τὸ φίλο σου
Καλεῖ ἡ ἐνθύμησί σου,

Ἐκείνη ἡ κρυφὴ δύναμις
Ποῦ θὰ ἐνοχλῇ τὸ νοῦ σου
Θά ἔνε λαχτάρας στεναγμῶς
Τ' ἀθλίου ἀγαπητοῦ σου,
Ποῦ περνεῖ μέρη ἀπάτητα
Ὡς ναῦρη τὴν ψυχὴ σου.

Τὸ κύμα ὅταν σὲ δέχεται
Ἐ τὴ δροσερὴ ἀγκαλιά του,
Καὶ φτερουγίζῃ ὁ ζέφυρος
Καὶ λούζῃ τὰ φτερά του,
Καὶ χίλιας μύριας γύρω σου
Μοσχοβολιαῖς σκορπάῃ,

Εἰπέ· τὸ κύμα τοῦτο ἐδῶ
Π' ἀλαφρομυρμουρίζει,
Καὶ τ' ἀεράκι εὐωδιακὸ
Ποῦ τὸν ἀπρὸ σκορπίζει,
Δύο λέξεις εἶν', δύο στοχασμοὶ
Τοῦ νέου ποῦ μ' ἀγαπάει.

Κι' ὅταν ἰδῆς τὴ θάλασσα
 Νὰ βέγκη μανιωμένη,
 Κι' ἀπίνου της ἡ σκοτεινιά
 Ν' ἀπλώνη πυκνωμένη,
 Καὶ θερῖα μαύρα κύματα
 Ν' ἀφρίζουν 'ς τ' ἀκρογιάλι,

Νὰ θυμηθῆς, ἀγάπη μου,
 Πῶς ἔμοια τρικυμία
 Συχνοδογῶ ἐρωτόφερτη
 'Σ τὰ στήθη μου βαθεῖα,
 Καὶ σὰ σκοτάδι ἀπλόνεται
 Μέσα 'ς τὸ νοῦ μου ἡ ζάλη.

'Αλλ' ὅταν ἄτρο δόδλαμπρο
 Μιὰ φωτεινὴ του ἀχτίδα
 Στείλῃ 'ς τὸ σκότος ἐξάφνα,
 Περηγορήτρα ἐλπίδα,
 Εἶν' οὐρανία ἡ δόξα σου
 Ποῦ θὰ μοῦ φέρνῃ εἰρήνη.

Κ' ἐγὼ 'ς τοῦ Ἄρτου τὸ γιάλο
 Πηγαίνω λυπημένος,
 Καὶ μοναχὸς παραλογῶ
 Ὡτάν ξεφρενιασμένος,
 Κ' αἰσθάνομαι ἐσὲ κρᾶζοντας
 'Σ τὰ πάθη μου γαλήνη.

Μοῦ φαίνεσαι ἀστερόπλαστη
 Πῶς σὲ θωρῶ ἐμπροστά μου,
 Μ' ἀγγελικὸ χαμόγελο
 Πῶς μοῦ μιλεῖς, κυρά μου,
 Καὶ σκλάβά σου ἡ καρδιά μου
 Ταχυὰ βρυχυπιεῖ.

Λές καὶ μοῦ λείει ἀπόκρυφα
 Λαχταροποτισμένη,
 —Φύλαξε τὴν ἀγάπη σου
 'Σ τὸ πνεῦμά σου κρυμμένη
 Καθὼς ἀγνὸς ὁ Ἐρωτας
 'Σ αὐτὸ τὴν ὁδηγᾷ.

Πάντα κοντά της μὲ καλεῖ
 Καὶ μὲ κρατεῖ μακρῶ
 Ἀπὸ ἐλπίδες μάταιες
 Κι' ἀπὸ ψεύτρα φιλία
 Λέγωντας ὅπως γλήγωρα
 Θα πούσουν τὰ δεινά μου,

Καὶ πῶς γλυκεῖα καὶ σταθερὴ
 Ἄχτιδα τὴ ζωὴ μου
 Πάντα παντοῦ θ' ἀκολουθῇ
 Ὡς νὰ σβυθῇ ἡ πνοή μου,

Καὶ νὰ φυλάω μυστικά
 Τὴ λύπη, τὴ χαρὰ μου.

Μοῦ λείει—φύλαξ' τὸν ἔρωτα
 'Σ τ' ἀπόκρυφα τοῦ νοῦ σου
 Καὶ ξήγχε τὴ λαχτάρα σου,
 Τὴ φλόγα τοῦ καύσου σου
 Σ' ἐμένα ποῦ 'χεις μοναχῇ
 'Σ τοῦ κόσμου τὴν ἀγκάλη.

Εἰκόνα ἡ θεῖα ξανάρχεται,
 'Ἐάν ἄγγελος πεταεῖ,
 Χαρούμενη 'ς τὸ στοχασμὸ
 Ὅπου τὴν χαιρετᾷ,
 Καὶ ὅαν Μαγιστοῦ τὸ σύγγεγο,
 'Σάν θαῦμα σβυεῖται πάλι.

'Ἐτσι καὶ σὺ μαζὺ μ' ἐμέ
 Μπορεῖς ἀπὸ μακρῶ
 Ν' ἀλλάξῃς κάθε σου χαρὰ
 Καὶ κάθε δυστυχία,
 Γῆ κι' οὐρανὸς νὰ μᾶς θωροῦν
 Εἰς μιὰ καρδιά ἐνωμένους.

Μὰ τώρα πλέον δὲν εἶν' καιρὸς·
 'Σ τὴν ἀνοιξὶ τὴν πρώτη
 Τὰ βᾶσανά μου ἐμάραναν
 Τὴν τρυφερὴ μου νεότη·
 Ἄχι ποῦσαι, φθάσε πρὶν μοῦ ἰδῆς
 Τοὺς ὀφθαλμοὺς σβυμένους.

'Ἰσως ἐτούτῃ τῇ στιγμῇ
 Ποῦ φθάνει ὁ θάνατός μου,
 Καὶ ποῦ σὲ κρᾶζω ἐλέψυχσα,
 Σὺ δὲν τὸ ξέρεῖς, φῶς μου!
 Ἄχι πλέον, ναὶ πλειὸ δὲν θὰ σὲ ἰδῶ,
 Πρωτομαγιάς λουλουδι.

Ναί, οὔτε πλειὸ ἡ καρδίαις μας
 'Σ τὰ στήθη θὰ ἐνωθοῦνε . . .
 Τὰ δάκρυά σου ὀλόθερμα
 'Σ τὸ μνημᾶ μου ἄς χυθοῦνε,
 Καὶ τὸ στερνὸ μου ἄς ψάλλουνε
 Οἱ θρηνοὶ σου τραγοῦδι.

'Σ τὸ μεσημέρι τῆς ζωῆς
 Ἡ ἀθλία ψυχὴ ἂν μ' ἀφίσῃ,
 Ἄφ' τὰ γλυκὰ τὰ χεῖλη σου
 Ἀθῶα ἄς ἀντηχῆσῃ
 'Σ τὸν Οὐρανὸ μὴ δέξῃ
 Νὰ μὴν λητμονηθῶ.

'Αφοῦ ἀπ' ἐδῶ χωρίσομε,
 Ἄλλοῦ μᾶς περιμένει

'Ἄλλη χαρὰ, ἄλλος Ἐρωτας
 Καὶ Μοῖρα εὐλογημένη,
 Κ' οἱ κόθοι μας καλλίτερο
 Θὲ ναῦρουνε δεσμὸ.

Καὶ ἡ ψυχαῖς μας θὰ πετοῦν
 Ὡσάν τὰ περιστέρια
 Ἄνάμεσα ἀπ' ἀγνώριστα
 Πλήθος λαμπρὰ ἀστέρια,
 Ἄνάμεσα ἀπ' ἀγγελικαῖς
 Οὐράναις ψαλμωδίαῖς.

'Ἐκεῖ θὰ ὕμνοῦν τὰ θαύματα
 Τοῦ Ἀπλαστοῦ Πατέρα,
 Τὸ χάραμα τὸ αἰώνιο
 Εἰς τὴν καινούρια ἡμέρα,
 Κ' εἰς ἀρμονίαις θὰ χαίρωνται,
 Σ' ἀπειραῖς εὐτυχίαῖς.

ΤΟ ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ

ΤΟΥ ΔΟΡΔΟΥ

ΒΥΡΩΝΟΣ. (*)

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 22 Ἰανουαρίου 1824.

'Tis time this heart should be unmoved

Καιρὸς εἶναι ἡ καρδιά μου
 Ἀπ' ἔρωτες νὰ πάψῃ,
 Τώρα ποῦ πλέον δὲν ἤμπορεῖ
 Σ' ἄλλαις καρδιαῖς ν' ἀνάψῃ
 Ἐρωτικὴ φωτιὰ.

'Ἄλλ' ὄχι· ἂν ᾔηναι ἀδύνατο
 Νὰ μ' ἀγαπήσουν ἄλλοι,
 Ὅμως ἐγὼ θὲ ν' ἀγαπῶ
 Τῆς εὐμορφιάς τὰ κάλλη,
 Τὰ κάλλη τὰ γλυκὰ.

Ἡ ἡμέραις μου ἐτελειώσανε,
 Καὶ φεβόγουνε ἡ ἀχτίδες

(*) Τὴν μετάφρασιν ταύτην τῆς ὑστάτης στο-
 ναχῆς τῆς βυρωνίου λύρας ὀφείλομεν εἰς τὴν γρα-
 φίδα δοκιματάτου περ' ἡμῶν πο. π. τοῦ καὶ δια-
 κειμένου λογιῶ, οὗ ἡ ἄρα πρὸς ἡμᾶς φίλα
 συνήθεια μὲν εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἔργου του τοῦ-
 του, ἀλλ' οὐδὲν ἡ ἄρα μετριοπροσῆνη δὲν ἐ-
 πιτρέπει ἡμῶν τοῦ ὀνόματός του τὴν δημοσίευσιν.

Τοῦ ἔρωτος, τ' ἄνθη κ' οἱ καρποί,
 Τῆς νεότητος μου ἡ ἐλπίδος,
 Καὶ μένει ἡ συφορά.

Μαύρη φωτιὰ καὶ μοναχῇ
 Τὰ σωθικά μου φθείρει,
 Ὡσάν τοῦ κρατήρος τὴ φωτιὰ,
 Ὡσάν τὴ φωτιὰ ποῦ φθείρει
 Τοῦ χάρου τὰ κορμιά.

'Ἄλλ' ὄχι ἀπ' ἔρρους στοχασμοῦς
 Ὁ νοῦς μου νὰ θολώνῃ
 Ἐδῶ ποῦ ἡ δόξα ὀλόλαμπρη
 Μοναχῇ περιζώνει
 Τοῦ ἀνδρείου τὴν κεφαλή.

Σημαίαις, δάφναις καὶ καπνοῖς
 Κι' ἄρματα τιμημένα
 Τῆς ποθητῆς Ἑλλάδος μου,
 Γλυκὰ θωρεῖτε ἐμένα,
 Ἐμὲ ποῦ σὰς ποθεῖ.

Ἡ Ἑλλάδα τώρα ἐλεύθερη,
 Ἐλεύθερη ἡ καρδιά μου,
 Ἄς τρέξῃ ἐδῶ νὰ τιμηθῇ
 'Σ ἐμένα ἡ γενεά μου,
 Ὅπου σ' ἐμένα ζῆ.

Ὅχι, δὲν θέλω δάκρυα
 Γι' ἀγάπη πλέον νὰ χύσω
 'Σ τὴν πίκρα τώρα, 'ς τὴ χαρὰ
 Ἀδιάφορος θὰ ζήσω
 Ἐως ὅτου ἔχω πνοή.

Ἄντι τῆ νεότητος νὰ ποθῆς,
 Λύπη 'ς τὸ νοῦ σου νάχῃς,
 Κάλλιο ὅαν ἤρωας νὰ χυθῆς
 Εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης,
 Ὅπου νὰ εἰμπρός σου ἐδῶ.

Τοῦ πολεμάρχου τὴ θανή
 Ἐζήτησε ἡ ψυχὴ σου
 Εὐρὲ τὸ μνημᾶ ἐποῦ ποθεῖς,
 Καὶ τότε ἀποκοιμήσου
 Τὸν ὕπνο τὸν στερνὸ.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΡΧΟΥ

ΔΙΣΕΠΤΑΣΤΙΚΩΝ.

Lieti fiori e felici e ben nate orbe

Χαρούμεν' ἄνθη, τρυφερά,
Δροσόπλαστο χορτάρι,
'Οπῶ ἢ κυρά μου σὰς πατεῖ,
Διερχόμενη με χάρι·
'Ακρογιαλιά μου ὅπ' ἀκοῦς
Τοὺς λόγους, τ' ἄσματά της,
Καὶ τοῦ ὠραίου της τοῦ ποδιοῦ
Τὸ πάτημα φυλάττεις·

Χαμοδενδράκια σκιερά,
Χλωρόφυλλα δροσάτα,
Γιούλια τερπνά, ἐρωτικά,
'Αχνὰ καὶ μυρωδάτα·
Δάση, π' ὁ ἥλιος τὴν ξανθὴ
Τὴν κεφαλὴ του γέρνει,
Καὶ με τσ' ἀκτίνες του ψηλά
Ταῖς κορυφαῖς σας πέρνει·

Εἰρηνικὰ περίχωρα,
Ποτάμι κρυσταλλένιο,
'Οπου τὰ μάτια, τσ' εὐμορφιαῖς
Συχνὰ ἔχει δροσισμένο,
Κί' ἀπὸ τ' ἀκοίμητο τὸ φῶς
Σοῦ ἔχει κρυφὰ δομένο·

Τὴν τύχη σας πόσον φθονῶ,
Τὴν δόξα ποῦ σὰς δίνει,
Καὶ εὐχομαι νὰ μὴν βρεθῆ,
Πετροῦλα νὰ μὴ μείνη,

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ Τῷ Β'. ΦΥΛΛΑΛΙῶ ΑἰΝΙΓΜΑΤΟΣ

Σολ-ῶμος—Σολωμός.

Οἱ πρῶτοι λύσαντες τὸ ἄνω αἰνίγμα ἦσαν οἱ κ. κ. Χ. Χιώτης καὶ Χ. Δημητρόπουλος. Μετὰ τοὺς Κυρίους τούτους ἐπέσειλαρ ἡμῖν τὴν λύσιν οἱ ἀκόλουθοι· ὁ αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς Π. Κλάδης, καὶ οἱ κ. κ. Φριδερίκος Καρρέρ, Κωνσταντῖνος Καλεντζόπουλος καὶ Διονύσιος Κολοκοτσᾶς (ἐμμέτρως).

Ποῦ ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καρδιάς
Νὰ μὴν καῖ ἢ ἐκείνη.

Λορδῖνον 31 Ὀκτωβρίου 1874.

Κ. ΡΟΥΣΣΙΑΝΟΣ.

ΚΡΥΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

(Ἐκ τῶν τοῦ Γερμανοῦ ALFRED MEISSNER

Lass' im Geheim mich zu dir kommen

Ἄφησε νᾶρχωμαι κρυφά
Νὰ σ' ἀγκαλιάζω, φῶς μου,
Γιατὶ ἂν μᾶς μάθουν εὐτυχεῖς,
Θὰ μᾶς φθονήσουν παρευθὺς
Οἱ φθονεροὶ τοῦ κόσμου.

Ὅση τὰ σῆθη ἔχουν φωτιά,
Τόση σιωπὴ τὸ στόμα·
Καὶ τὸ δῖκό μας τὸ νσι
Ἀπὸ μία θάλασσα θὰ ἔγῃ,
Ποῦ δὲν εὐρέθη ἀκόμα.

Ἄν ἦναι ὁ ἔρωτας φυτὸ,
Τοῦ παραδείσου θρέμμα,
Ἄς κόβεται ἔς τὴ μοναξιά,
Γιατὶ μία ξένη ἔχει ματιά
Εἶν' τοῦ φειδιοῦ τὸ βλέμμα.

Ἐσὺ τὸ ξέρεις, ποθητὴ,
Πῶς δύο καρδιαῖς μίξ' ἔμερα
Ἡῶραν ἔς τὸν ἔρωτα οὐρανῶ,
Μ' ὄλον τοῦ Πλάστη τὸ θυμὸ
Καὶ τὴ φριχτὴ φοβέρα.

Α. ΜΑΡΤΖΟΚΗΣ.

ΠΑΡΑΦΥΛΛΙΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΞΚΗΝΑΙ

ΥΠΟ

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΡΟΦΦΕΡΙΟΥ.

(Συνήχεια καὶ τέλος τοῦ Α. Μέρους).

Μετ' ἐμοῦ ἦταν ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ γλυκὺς μου σύζυγος, ὁ Γεώργιος, ὁ μικρὸς Γεώργιος μου, ἡ Κωνσταντία, ἡ πρώτη τοῦ ἔρωτός μου θυγάτηρ, ἡ Βασιλική, ἡ δυστυχὴς ἀδελφὴ τῆς, καὶ τέλος ἡ θηλάζουσα Φωτεινίτσα μου, ἡ ὁποία κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην στιγμὴν ἐκρέματο ἐκ τοῦ τραχήλου μου κλαίουσα, διότι τῆς ἔλειπεν ἡ τροφὴ τοῦ κόλπου μου... — Ἐδῶ, ἐδῶ, φωνάζει ὁ Ἀλέξανδρος, ἔλθετε, πλὴν ταύτης δὲν ὑπάρχει ἄλλη ὁδὸς σωτηρίας... Καὶ διὰ κρυφίων τὸν ἀκολουθοῦμεν κλιμάκων καὶ φθάνομεν ἐπὶ τοῦ δώματος τῆς οἰκίας, δόποθεν ἤλπιζεν ἀπὸ στέγης εἰς στέγην νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ μέχρι τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου ἀσφαλῶς φρουρουμένου... Ὁ Ἀλέξανδρος λαμβάνει εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν Βασιλικὴν, ἐγὼ φέρουσα τὴν Φωτεινίτσαν πατῶ τὰ ἔχνη του, ὁ δὲ Γεώργιος καὶ ἡ Κωνσταντία μᾶς ἀκολουθοῦσι προσκόποντες εἰς πᾶν αὐτῶν ἔημα καὶ κλαίοντες... οὕτω συρόμεθα μέχρις οὗ μοιραῖον πρόσκομμα παρεντίθεται ἐνώπιόν μας... μεταξὺ τῆς οἰκίας ἡμῶν καὶ τῆς ἀπέναντι κειμένης ὑπάρχει ἡ ὁδὸς· αἱ στέγαι ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων, δὲν ὑπάρχει πλῆρον ἐλπίς νὰ προχωρήσωμεν... ἤδη εἰς τὰ πλησίον δωμάτια ἀκούομεν τὰς λυσσαλέας κραυγὰς τῶν δολοφόνων μας, ἤδη ἀκούομεν αὐτοὺς ἀνερχομένους τὰς κλίμακας τὰς δ-

ποῖς πρὸ μικροῦ εἰχομεν ἀφήσει... ὁ Ἀλέξανδρος ἀποσπᾷ σανίδα τινα... καὶ προσαρμύζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην οἰκίαν, καὶ μᾶς ἐξορκίζει νὰ διέλθωμεν ἐπ' αὐτῆς, ἐὰν θέλωμεν νὰ διαφύγωμεν τὸν θάνατον... ἡ σανὶς εἶνε στενὴ, κλονίζεται, καὶ ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὁδοῦ οἱ ἄγριοι ἡμῶν διώκται ἀνεκάλυψεν τὴν φυγὴν μας καὶ καθ' ἡμῶν τείνουσι τὰ ἔπλα των... πλὴν τί ὠφελεῖ ἡ ἀμφιταλάντευσις; πρῶτος ὁ Ἀλέξανδρος τολμᾷ νὰ θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῆς εὐθραύστου σανίδος... μύρια βολαὶ σύρονται κατ' αὐτοῦ... οὐδεμία ἐπλήρωσεν αὐτὸν... καὶ ἰδοὺ τον ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης οἰκίας... τὸν ἀκολουθεῖ ὁ Γεώργιος... ἔπειτα ἡ Κωνσταντία... τρέμει ἡ τάλα· να κόρη μόλις στηρίζεται ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς, περὶ αὐτὴν συρίζουσιν αἱ ἐχθρικαὶ φρεσὶς, ἀλλ' ἐσώθη καὶ αὐτὴ... τέλος ἐγὼ... διὰ τοῦ δεξιῦ βραχίονος κρατοῦσα τὴν Φωτεινίτσαν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς σύρουσα ὀπισθὲν μου τὴν Βασιλικὴν προχωρῶ... ἡ σανὶς ὑπὸ χαλᾶζης σφαιρῶν διαπερᾶται, αἰσθάνομαι αὐτὴν τρίψουσαν ὑπὸ τοῦ πόδα μου... βιάζω ἑμαυτὴν καὶ ὀμῶ... ἡ Φωτεινίτσα ἐσώθη... ἀλλ' οἴμοι! ἡ Βασιλικὴ μου ὀλισθήσασκε ἔπεσε!...

Με αὐτοὺς μου τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδον

σφαζόμενον τὸ πτώμα της . . . τὸ εἶδον! καὶ δὲν ἐρίφθην ἐπ' αὐτῆς . . . εἶχον ἀκόμη τρία τέκνα νὰ σώσω! ἀκολουθῶ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις δὲν χωρίζεται ἀφ' ἡμῶν καὶ μυριοτρόπως μᾶς βοῦθει εἰς τὸν ὀλέθριον ἐκεῖνον δρόμον . . . Μυριάκις κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν, ν' ἀφηνισθῶμεν, νὰ μᾶς φθάσωσι, νὰ μᾶς σφάζωσιν . . . ἀλλὰ τέλος ἰδοὺ τὸ Γαλλικὸν μέγαρον . . . ὦ! ἐπὶ τέλους ἐσώθημεν . . . φιλανθρώπως μᾶς δέχεται ὁ ἀδελφὸς Εὐρωπαῖος καὶ ἡμιθανῆς πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὀσφύγός μου.

Ἄλλ' ἤδη τοσοῦτω βράζει ὁ τοῦ λαοῦ θόρυβος, ὥστε οὐδ' αὐταὶ αἱ οἰκίαι τῶν Εὐρωπαίων ἀντιπροσώπων εἶναι ἀσφαλεῖς ὑπὲρ πᾶσαν δὲ ἄλλην ἀπειλεῖται ἡ οἰκία τοῦ Γάλλου προξένου, ὡς δόντος ἄσυλον εἰς τοὺς φεύγοντας Ἕλληνας . . . μετὰ μακρὰν ἀβεβιαιότητα ἀποφασιζόμεν ἵνα ἐν καιρῷ νυκτὸς φύγωμεν ἐμπιστευόμενοι τῇ σωτηρίᾳ μᾶς εἰς τὴν θάλασσαν . . . πάντες ἤδη εἰμεθα καθ' ὁδόν. Σκοτεινὴ εἶνε ἡ νύξ καὶ τὰ σκότη προστατεύουσι τὴν φυγὴν μᾶς· πλὴν αἱ ὁδοὶ βρῖθουσι δημίων καὶ παντοῦ μυκάται ἡ Ὀθωμανικὴ ὀργὴ πάντες μετρημεισθημεν· ρυπαρὰ κίδαρις καλύπτει τὸ βεβαπτιμένον μέτωπόν μᾶς· μόνον ὁ πρόξενος ἐτήρησε τὴν στολὴν του, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἀποθάνῃ ὡς στρατιώτης καὶ Γάλλος. (*)

Εἰς ἕκαστον βῆμα ἀνακαλύπτομεν θύμα καὶ σφαγέα, βλέπομεν τὸν σπαραγμὸν τῶν ἀδελφῶν μᾶς, βλέπομεν τοὺς βρῶδρους οἵτινες φέροντες δάδας ἀνημένας διώκουσιν αὐτοὺς ὡς ἐλάφους φευγούσας. Φθάνομεν τέλος εἰς τὸ παράλιον· ἐκεῖ κατὰ διαταγὴν τοῦ προξένου μᾶς προσμένει ἠγκυροβολημένη λέμβος, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐπεδραζόμεθα ἐπὶ τινος

(*) Ὁ ἐν Σμύρῃ πρόξενος τῆς Γαλλίας, ὁ κατὰ τὰς ἀλγεναῖς ἐκεῖνας ἡμέρας λίαν μεγαθύμως ὑπερασπισθεὶς τοὺς καταδιωκόμενους Ἕλληνας καὶ τυχὸν τῶν ἐπαίων ἀπάσης τῆς Εὐρώπης, ἦτο ὁ κ. Δαβίδ.

πλοίου Ἰταλικὴν φέροντος σημαίαν . . . ἤδη θέτομεν τὸν πόδα ἐν τῇ λέμβῳ, ὅτε αἴφνης ἐκपुरσοκρότησις μᾶς πείθει ὅτι διὰ προδοσίας ἀνεκαλύφθημεν . . . ἀνθιστάμεθα κατὰ τῶν πυροβόλων . . . ἐν ἀταξίᾳ συμπεκνούμεθα ὅπως εἰσέλθωμεν ἐν τῇ λέμβῳ· οἱ Τούρκοι σκοπεύουσιν ἐφ' ἡμῶν οἱ δὲ ναυταὶ μᾶς προθύμως ἀρπάζουσι τὰ κωπία . . . Ἀπεμακρύνθημεν ἀπὸ τῆς παραλίας, ὅτε μεταξὺ τοῦ κρότου τῶν πυροβόλων πλῆθται ἡμᾶς φωνὴ κορασίου . . . δυστυχεῖς! τότε ἐννοήσαμεν ὅτι ἡ Κωνσταντία ἔλειπεν . . . ἡ ἄρρων ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς . . . ὁ Ἀλέξανδρος ρίπτεται ἐν τῇ θαλάσῃ, σχίζει τὰ κύματα καὶ φθάνει εἰς τὸ παράλιον . . . ἐκτείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Κωνσταντίαν ἤδη τὴν λαμβάνει, ἤδη σύρει αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του . . . οἴμοι . . . ἔξοχος ἀποκόπτει τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς καὶ διὰ παντὸς ἀποχωρίζει αὐτὸν ἀπὸ τῆς θυματρὸς του . . . ἡ Κωνσταντία ἐσφάγη ὑπὸ τῶν Τούρκων . . . ὁ Ἀλέξανδρος ἐπνίγη. Ἡμιθανῆ μὲ ἔφερον ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὅπου μετὰ πολλῶν ἄλλων δυστυχῶν ἐφύγομεν τοὺς δημίους, οἵτινες καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ μᾶς διώκουσι.

Τὴν οἰκογένειάν μου τώρα ἀπαρτίζουν οἱ Γεώργιος καὶ ἡ Φωτεινίτσα . . . πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἤδη ἐπλεόμην ὅπισθεν ἡμῶν ἀφήκαμεν τὴν Χίον, τὸ Ψαρρὰ, τὴν Ἄνδρον, δεξιόθεν τὴν Εὐβοίαν, ἀριστερόθεν τὴν Κῶ, ὅτε πρὸ τῶν Σπετσῶν ἀπληντήσαμεν πολεμικὸν τι πλοῖον φέρον Ὀθωμανικὸν στρατόν.

Προσπαθοῦμεν νὰ διαφύγωμεν, ἀλλ' εἰς μάτην . . . καταφεύγομεν τότε εἰς ἀπελπιστικὴν ἀντίστασιν τὸ πλοῖον διὰ τοῦ πυρός ἀπωθούντες . . . ἀλλ' οἴμοι! εἰμεθα πολὺ ἀσθενεῖς, καὶ αὐτὸς ὁ ἀνεμος, καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς συνωμότησουσι πρὸς καταστροφὴν μᾶς. Ἢδη ὁ ἐχθρὸς κυριεύει τὸ πλοῖόν μᾶς. Τουρκικὰ ἐξοφθονον χύνουσι τὸ Ἕλληνικὸν αἷμα . . . Ἐγὼ θλίβω εἰς τὰς ἀγκάλας τὰ διὰ τελευταῖά μου τέκνα, περιμένουσα μετὰ αὐτῶν τὸν θάνατον . . . ὅτε ὁ Ἰταλ

πλοίαρχος μὲ σύρει μετὰ τῶν τέκνων μου ἐντὸς τινος λέμβου, διὰ τῆς ὁποίας φεύγομεν . . . πλὴν οἱ Τούρκοι μᾶς ἀνακαλύπτουσι . . . καὶ μᾶς κεραυνοβολοῦσιν ἐκ τοῦ πλοίου των . . . φονεύεται ὁ πλοίαρχος . . . πρὸ τῶν ποδῶν μου βλέπω πεσόντα τὸν Γεώργιον . . . ἄλλος κτύπος πυροβόλου φονεύει ἐπὶ τῶν γονάτων μου τὴν Φωτεινίτσαν . . . μόνη δὲ ἔμεινα ζῶσα ἐντὸς τῆς λέμβου εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων . . . μόνη ἐγὼ ἀφοῦ εἶδον ἀνὰ ἐν σφαζόμενα τὰ τέκνα μου καὶ τὸν σύζυγον . . . μόνη ἐγὼ σώζομαι ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς, τοῦ σιδήρου, τῶν κωμάτων . . . καὶ διατί; ποῖαν ἔχουσα εὐχὴν; ποῖαν ἐλπίδα; . . . Φρικώδης θεῖα ὀργὴ εἰς τί μ' ἐπεφύλαξας; . . .

—Εἰς τὴν ἐκδίκησιν, ἀπεκρίθη ὁ γέρον Ἰδραῖος . . . κατὰρα ἐφ' ὅλης τῆς Ὀθωμανικῆς φυλῆς . . . ἐσήμηνεν ἤδη ἡ ὠρα . . . εἰς τὰ ὄπλα . . .

—Εἰς τὰ ὄπλα, ἐπανέλαβεν ὁ Κωνάρης ξιφουλῆσας . . .

Εἰς τὰ ὄπλα μετ' οὐ πολλὴ ἀντήχησαν ἄπσαι τῆς νήσου αἱ ἀκταί.

Ἡ χήρᾳ γυνὴ, ἡ τῶν τέκνων τῆς ἀπορραπισθεῖσα μήτηρ ὡς ἐκ θαύματος συνεταράχθη ὑπὸ τῶν κρυγῶν λαοῦ ἀπὸ τῆς δουλείας ἀφυπνιζομένου· ἐσκίρτησεν ἡ καρδίᾳ ἐν τῷ στήθει αὐτῆς, καὶ τῇ ὑπέδειξε· ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων τῆς ἔμεινεν αὐτῇ παρηγορία τις . . . ἡ ἐκδίκησις αὐτῶν.

—Εἰς τὰ ὄπλα! φωνάζει ἡ ἀρειμάνιος ἡρώϊς ριπτομένη ἐν μέσῳ τῶν ἐπαναστατῶν ἰδοὺ καὶ ἐγὼ, ἀνδρεῖοι ἀδελφοί μου, καὶ ἐγὼ εἶμαι Ἕλληνις, καὶ ἐγὼ μίαν ζῶν ἔχω, ἥτις δὲν θὰ εἶναι ἀχρηστος πρὸς τὴν πατρίδα.

Εἶτα κλίνας γόνυ πρὸ τοῦ Μιαούλη.

—Πάτερ, εἶπε, δός μοι τὴν εὐλογίαν σου· ὑπὸ τῆς εὐχῆς σου συνοδευομένη θὰ πλεύσω πρὸς τὰς Σπέτσας, τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα μου . . . θὰ ἐπαναστατήσω τὴν νῆσον ἐκεῖνην . . . τὰ πλοῦτ

μου ὅλα θὰ ἐξοδεύσω πρὸς πρακτικὴν πολεμικὴν πλοῖον . . . θὰ θεῶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πολεμιστῶν! . . . Ἀδι-ἀλλεκτον, αἰώνιον θὰ πνέω μῖσος κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ δὲν θὰ ἀποθέσω τὰ ὄπλα, πρὶν ἢ τὸ αἷμα τῶν τέκνων μου καρπὸν ἀποφέρει τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος μου . . .

—Γύναι ἀπαράμιλλος, γενναία Βοβολίνα! εἶπεν ὁ τεθλιμμένος γέρον θεὸς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, ἡ εὐλογία τοῦ πατρὸς καὶ ἡ ἀρρωγὴ τοῦ Ἰψίστου ἔστρωσαν πάντοτε μετὰ σοῦ.

IV

Ἡ Ἰδρα εἶχε πλέον τὰ ὄπλα. Νέοι καὶ γέροντες, πατέρες καὶ υἱοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πάντες προσέδραμον, πάντες ἐκραζαν· Ζήτω ἡ Ἑλλάς!

Ὁ Μιαούλης ἠγειρεῖται τῶν ἐπαναστατησάντων. Πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος διαθέτει. Τὸ εὐγενὲς παράδειγμά του ἀκολουθοῦσιν οἱ Λάζαρος Κουντουριώτης, Γεώργιος Κουντουριώτης, Ἰάκωβος Τομπάζης, Ἐμμανουὴλ Τομπάζης, Βασίλειος Βουδούρης, Ἰωάννης Ὀρλάνδος, Δημήτριος Βούλγαρης· καὶ τούτους παρακολουθοῦσι καὶ οἱ πτωχότεροι τεχνίται, καὶ οἱ ἐνδεέστεροι ναῦται προσφέροντες τῇ πατρίδι τὸν ὀβολὸν τοῦ πολίτου καὶ τὸν βραχίονα τοῦ πολεμιστοῦ.

Φρουρὰ ἐν τῇ νήσῳ δὲν ὑπῆρχε, διότι αὕτη δι' ἰδιαιτέρων ἐκυβερνᾶτο θεσμών, καὶ ἄνευ τῆς ἐπιβολῆς ξένων ὀπλων. Πλὴν πρὸ τινων ἡμερῶν ἦσαν ἐν τῷ λιμένι ἠγκυροβολημένα δύο Ὀθωμανικὰ πλοῖα ἐλθόντα ὅπως ὑπὸ χαλινὸν τηρῶσι τὴν Νῆσον, καὶ τάγμα πολεμιστῶν εἶχεν ὀχυρωθῆ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων.

Ἢδη οἱ Ἕλληνες εἶνε σχεδὸν ἀφωπλισμένοι, δὲν ἔχουσι πολιορκητικὰς μηχανάς, ἀγνοοῦσι τὰ τοῦ πολέμου, ὠρκίσθησαν ὅμως ν' ἀποθάνωσιν ἢ νὰ νικήσωσι· καὶ τρέχουσιν εἰς ἔσφοδον.

Κεραυνοὺς ἐκπέμπουσιν ἐκ τοῦ ὕψους αἱ Ὀθωμανικαὶ κανονοστοιχίαι, ἀκλόνητοι

ίστανται οἱ ἐπὶ τῶν προχωμάτων πτώματα ἄπειρα κείνται ἐσπαρμένα ἐπὶ τῶν κρημνῶν ἄλλ' οἱ Ἕλληνες ἀτρόμητοι προβαίνουσιν. Ἡγήτης πάντων εἶναι ὁ Μικαύλης ἀεροκινῶν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. . . μετ' αὐτοῦ εἶνε ὁ Κανάρης πάλλων πυρπολικὴν δάδα . . . τὴν δάδα ἐκείνην τὴν βραδύτερον προωρισθεῖσαν πρὸς καταστροφὴν ἀπείρων πλοίων. Μετὰ τοῦ Μικαύλη καὶ Κανάρη εἶνε ὁ Κουντουριώτης, ὁ Τομπάζης, ὁ Βούλγαρης, καὶ μετ' αὐτῶν ἅπας ὁ λαὸς τῆς Ἰδρας. . . Ἐμπρὸς, ἔμπρὸς Ἕλληνες. . . Οἱ δυνάσται ἀρχίζουσι ν' ἀμφιταλαντεύωνται. . . Τρέμουσιν. . . ὑποχωροῦσιν, ἔμπρὸς Ἕλληνες.

Ἡ ἀταξία βασιλεύει εἰς τοὺς στίχους τῶν βερβάρων, ἡ φλόξ πυρπολεῖ τὰς κρύπτας τῶν φεύγουσι, διασκορπίζονται. . . ὦ χαρά! ἐπὶ τοῦ κρημνοῦ ὅπου ἤττραπτεν ἡ ἡμισέληνος, ἰδοὺ ἐστήθη ἄλλη σημαία. . . εἶνε τὸ λάβρον τοῦ Κωνσταντίνου, εἶναι ἡ σημαία τῆς ἀναγεννήσεως.

Ἡ νῆσος ἐκαθάρσθη ἤδη ἀπὸ τῆς παρουσίας τῶν δυναστῶν. Ἐκ τῶν κρημνῶν τῆς Ἰδρας ἡ Ἑλλάς ὑψώνει τὴν κραυγὴν τῆς νίκης. Οἱ δέλφινες τῶν κυμάτων (*) κατετρόπωσαν τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσλάμ' ἡ Ἰδρα εἶνε ἐλευθέρη, ἡ Ἰδρα θριαμβεύει. Πλὴν τί δύναται μόνη μία μικρὰ νῆσος, σχεδὸν ἀφανῆς ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων, κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ ἀστέρος; . . . Ὄχι, ἡ Ἰδρα δὲν εἶνε μόνη. . . Τὴν σημαίαν τῆς Πατρίδος καὶ εἰς ἄλλα ἐχαιρέτησαν πελάγη. Καὶ ἰδοὺ φθάνουσιν ἀπεσταλμένοι ἐκ Σπετσῶν, Ψαρρῶν, Κορίνθου, Ναυπλίας, Ἀθηνῶν. . . Παντοῦ καταδιώκονται οἱ Τοῦρκοι καὶ εἰς μὲν τὰς Ἀθήνας κλείονται ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἐν ἀπάσῃ δὲ τῇ Πελοποννήσῳ δὲν ἔχουσι πλέον ἀσφάλειαν ἢ εἰς τὰ ἄπειρα φρούριά των.

—Λοιπὸν, ἀνακράζουσιν οἱ ἄνδρες οἱ Ἰδραῖοι, θά πολεμήσωμεν πρὸ τῶν στο-

μάτων τῶν τηλεβόλων των ἔμπρὸς, ἔμπρὸς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς τὰς Πύργους, εἰς Ναύπλιον, εἰς Κόρινθον, εἰς Τριπολιτσάν. . .

Οἱ ἄνδρες οἱ ἐκτείνουσι τὰς χεῖρας ὑπὸ τὸν σταυρὸν, ἀδελφικὴν ὀρμίζονται συμμάχίαν, ὀρμίζονται τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Αἰγίνης εὐλογεῖ τὸν στρατὸν, διανέμει τὰς σημαίας καὶ ἐπὶ τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ ἐπικαλεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν στρατευμάτων τὴν νίκην.

Συμβούλιον ἐκ τῶν προκρίτων ἀναλαμβάνει τὴν τῆς νήσου διοίκησιν. Ὁ Μικαύλης ἀνακηρύσσεται Στρατάρχης ὁ Τομπάζης ἐκλέγεται Ναύαρχος (*). Οἱ μὲν πρεσβύτεροι μένουσι φρουροῦντες τὴν νῆσον, οἱ δὲ νεώτεροι τρέχουσιν εἰς τὰ πλοῖα, ὅπως φέρωσι τὸν πόλεμον εἰς τὸ Αἰγαῖον. Οἱ Πατέρες τῆς πατρίδος ἐκδίδουσι νόμον ὑπὲρ τῶν ἀνδρείων εἰτινες θά ἐπιπτον μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἡ νῆσος ὀχυροῦται, τὰ πλοῖα ἤδη εἶνε ἔτοιμα, ἡ ἀκτὴ καλύπτεται ὑπὸ ἀνδρείων ἀναμενόντων τὴν στιγμὴν τοῦ νὰ ριφθῶσιν εἰς τὰ κύματα—Ζήτω ἡ Ἑλλάς!

Ἐνῶ δὲ τὰ ἱστία ἀπλοῦνται εἰς τοὺς ἀνέμους, ὁ λειτουργὸς τοῦ Ἰψίστου ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἱστάμενος διὰ βροντώδους φωνῆς ἀποτείνει αὐτοῖς τοὺς ἐξῆς λόγους.

—Πολεμήσατε, τέκνα μου, καὶ νικήσατε ὁ ἀγὼν τῶν δυναστευομένων προστατεύεται παρὰ τοῦ Θεοῦ.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ.

(Ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ)

Γ. Κ. ΣΦΗΚΑΣ.

(*) V. Raffanel, pag. 43 Annuaire Histor. p. 307. Pouqueville, vol. V.

BIBLIA NEOΦΑΝΗ.

Ο ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΝΘΩΝ ἀγγέλλει πᾶν βιβλίον πεμπόμενον πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ ΜΕΧΡΙΣ ΕΝΩΣΕΩΣ (ἔτη 1815—1864) τομ. Α΄. ὑπὸ Π. Χιώτου ἱστοριογράφου κλ. Ἐν Ζακύνθῳ τυπογραφεῖον ἡ «Ἐπτάνησος» 1874. Τιμ. Δρ. 6,—

ΜΕΛΕΤΗ ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ὑπὸ Ν. Πολίτου Τόμος Πρώτος. Μέρους Β΄. Ἐν Ἀθήναις Δρ. 4,—

ΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΤΩΧΗΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ μυθιστορία JULES ROUQUETTE, μετάφρασις Α. Γ. Παναγιωτοπούλου. Τεύχος Α΄. ἐν Ἀθήναις, τύποις Ἑλλήν. Ἀνεξαρτησίας 1874 Δρ. —,50

ΜΗ ΜΕ ΔΗΣΜΟΝΕΙ, ἐπεισόδιον τῆς τελευταίας Κρητικῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ Ἀγγέλου Καλκάνη, μετάφρασις Ἰωάννου Σ. Μάνεση. Δρ. —,80

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΤΑΛΙΚΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ ἐμμέτρως ἐξελληνισθέντων ὑπὸ Ἀνδρέου Μαρτζώκη Δρ. 4,—

ΔΙΑΦΩΝΙΑΙ ἐπὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντος ΔΣΤΥΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ τῶν ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ καθηγητῶν ΚΑΛΛΙΓΑ καὶ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ ὑπὸ Δ. Θ. ΣΩΜΕΡΙΤΗ διδάκτορος τῆς νομικῆς. Φυλλάδ. Α΄. Τυπογρ. Ἐπτάνησος 1874.

Π ΜΟΙΧΑΛΙΣ ὑπὸ τοῦ Κ. δόκτορος ΖΙΦΘΟΥ μεταφρασθεῖσα ὑπὸ * * * Δρ. —,50

ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ δράμα μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ ἰταλικῆ ὑπὸ Γ. ΣΦΗΚΑ. Δρ. 4,50

ΟΛΙΓΑ ΑΝΘΗ ὑπὸ Σα Τζανόττη Δρ. —,70

(*) Οὕτως ἀποκαλοῦνται οἱ κάτοικοι τῆς Ἰδρας.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

ΟΙ προμηθεύοντες 40 συνδρομητάς εἰς τὸν « ΖΑΚΥΝΘΙΟΝ ΑΝΘΩΝΑ » προκληρόνοντας τὴν ἑτησίαν συνδρομὴν των, λαμβάνουσιν ἐπὶ ἓν ἔτος αὐτὸν δωρεάν.

ΘΙ ἀλλάσσοντες διαμονὴν συνδρομηταὶ παρακαλοῦνται νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγγράφως τὴν Διεύθυνσιν περὶ τούτου ἵνα γνωρίζῃ ποῦ πρέπει νὰ στέλλῃ τὰ φυλλάδια.

ΟΥΔΕΜΙΑ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν αἴτησις ἀνευ τοῦ ποσοῦ τῆς ἑτησίως συνδρομῆς λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ δέον νὰ ὦσιν ἀπηλλαγμέναι ταχυδρομικῶν τελῶν καὶ νὰ ἐπιγράφωνται οὕτω·

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικ. Συγγράμ. « Ζακύνθιος Ἀνθῶν » εἰς Ζάκυνθον.

ΑΙ περιέχουσαι χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ ευστάσει.

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ἄρχονται τὴν 4ην ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ καὶ εἶναι ἐποχρευτικῶς ἑτήσιαι.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Προπληρωτέας ἐν Ζακύνθῳ.

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘῳ	δραχμὰς νέας	8
» Τῆ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣῆ καὶ ταῖς ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ		9
» ΤΟΥΡΚΙΑ καὶ ΑΙΓΥΠΤῳ	φράγκα	10
» ΡΩΣΙΑ	ρὐβλία ἀργυρᾶ	3
» ΤΑΙΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙΣ	φλωρίον	4
» Τῆ ΔΟΙΠῆ ΕΥΡΩΠῆ	φράγκα	12

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Ἐν Ζακύνθῳ παρὰ τῷ Τυπογραφείῳ δ « ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ », παρὰ τῷ ἐμπορικῷ Γ. Κ. Σφήκα καὶ παρὰ τῷ ἐκδότῃ κ. Ι. Τσακασιάνῳ.

 Τὸ γραφεῖον τῆς διευθύνσεως τοῦ « ΖΑΚΥΝΘΙΟΥ ΑΝΘΩΝΟΣ » κεῖται πλησίον τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου τοῦ Κυρ. Δημητρίου Βέρρα